

KELEMEN HUNOR

A MADÁRIJESZTŐK HALÁLA

TARTALOM

A MADÁRIJESZTŐK HALÁLA

ÖREGKORI MEMÓRIAPRÓBÁK

EGY BANÁNHUSZÁRNŐ
A REJTÉLYES HANGOK VÖLGYE
MINDENNAPI ÖRDÖGÜNKET
A BESZTERCEI ÁRADÁS
AZ ÉJSZAKA HANGJAI

A MADÁRIJESZTŐK HALÁLA

kisregény

1.

Olyan messze vagy térben és időben, hogy már nem is tudom: voltál-e valaha, vagy csak én találalak ki egy késő téli estén, amikor már nagyon közel a tavasz, és mégis oly távolinak tűnik, hogy muszáj a képzeletet működésbe lendíteni. Esetleg megálmodtalak egy hajnali visszaalvás után, olyankor, amikor nincs kedvem felkelni, és álmot, újabb alvást erőltetek magamra. Ez soha nem esett nehezemre. Mindig sikerült visszaaludnom. Emlékezz azokra a hajnalokra, amikor fotózni rohantál, a hajnali halászsok sorozatot készítettél éppen, s én a kapuig kísértelek, majd visszatértem a takaró alá, és amikor megjöttél, fáradtra aludtam magam.

Nehezemre esett felkelni, mert azokat az éveket át szerettem volna aludni, de legalább a nappalokat, hogy ne lássam, mert a látvány is ingerelt, hogy ne legyek benne, még csak passzív résztvevőként se mocskoljam be magam. Ettől aztán mindketten mosolyra fakadtunk: miért hiszem, hogy átaludva azokat az éveket tiszta maradok? Kényszeredett mosoly volt, mint ahogy kényszeredett volt minden, ami a külvilággal is kapcsolatban állt. Minden.

Azt hiszem, mégsem én találalak ki, mert létezésednek olyan tárgyi bizonyítékai vannak, mint az általad készített képek, amelyek eszembe juttatják az első sötétkamrai éjszakánkat. A fotólabori éjben játszadoztunk az idővel. Ezüstnitrátba merítettük a fényérzékeny papírokat, visszahívtuk az elmúlt idő pillanatait, majd rögzítettük, mostuk és szárítottuk és előlről kezdtük egészen reggelig, addig, amíg világosság lett kint. Ilyenkor úgy tűnt, hogy megállítottuk az időt, mert kint világosság volt akkor is, amikor a sötétkamrába mentünk, és világosság volt, amikor kijöttünk, de közben eltelt egy éjszaka, csaltunk egy éjszakányi időt. Így játszadoztunk az idővel sok-sok éjjelen át, így próbáltuk megállítani, visszahozni, pedig siettetni kellett volna. És miközben visszahoztuk az elmúlt időt, néhány óra, néhány nap el is telt, majd hetek, hónapok illantak el a sötétkamrában ülve. Játszadoztunk az idővel és a fényekkel és egymással. A vörös fény gyakran felhergelt, eszünket veszítettük, megfélemedtünk az időről, ami körülött bennünket, amiben éltünk, és arról is megfélemedtünk, ami bennünk volt. De lehet, hogy az idő játszott velünk. Örökkévalóságnak tűntek azok az éjszakák az Öröm utca 1. szám alatt. Pedig örökkévalóság csak a teremő számára létezik, s bár az embernek mindössze az örökkévalóság illúziója adatott meg, az is valami, több a semminél. És jól van ez így.

A sötétkamrában, az idővel játszadozva, elmúlt másodpercek töredékeivel babráltunk hajnalig. Valamit mindig kiválasztottunk, kiemeltünk, felnagyítottunk, megváltoztattunk, megszépítettünk vagy eltorzítottunk, több képből egyetlen montázst készítettünk, kerestük azt, ami napközben nem látható, elmosódott részletek után kutattunk, olyan apróságokra lestünk, amelyek csak a sötétkamrában vehetőek észre, kiemelve az egészből, hogy ezáltal az egész teljesebb legyen, áttekinthetőbb. Csaltunk és tudtuk: csalni jó!

Hajnalban lefekvés előtt mindig elolvastam az ágy fölé, egy megsárgult papírra felírt Céline mondatot: „A lefekvő ember szomorú látvány, mert látszik rajta, hogy szarik arra, hogyan mennek a dolgok, és mert nem érdekli, hogy miért van ott, ahol van.” Ettől a mondatától egy kicsit megnyugodtam, mert szerettem Céline-t, és a szeretet megnyugtat. Na jó, nem mindig. De engem akkor megnyugtatott, és arra vártam, hogy jöjjön már a következő sötétkamrás éjszaka, amikor ismét eljátszadózhatom az idővel. Egy kicsit én leszek az Isten, mert olyankor átjár az örökkévalóság gyönyörű és félelmetes érzése.

Így töltöttünk el néhány évet, és ma is emlékszem arra a hajnalra, amikor a harmatos beton kifutópályáról a levegőbe emelkedett a Boeing, olyanformán, mint az őszi tőről a lomha vadkacsák. A Boeing 737-es tonnái között volt a te hatvan kilód is, súly voltál a levegőben, és

súly voltál bennem is, valami iszonyatos nehézség, ami a csiszolt betonra szögezett, miközben a gép gyorsan emelkedett. A város fölött hatalmas kört írt le, mintha búcsú kört tenne, majd kelet felé vette útját, arra, ahol a Nap néhány perc múlva felüti fejét, arra, amerre előző este mutattál. Az ország felé, amelytől azt vártad, hogy hazád legyen. Legyen végre hazád. Egy ország, melyet sohasem láttál, egy ország, melynek nyelvét nem beszéled, ám történetét és kultúráját ismered.

A vonzó ismeretlen ismerős, így nevezted.

Nagyanyád, Khon Eszter, a vásárhelyi lengyel zsidó kereskedő kisebbik és egyetlen életben maradt leánya, számodra ismeretlen okból nem héberül, hanem lengyelül tanított, de arra is úgy, hogy Varsóban a lengyelek csak néztek rád kerek szemekkel, rázták a fejüket, felét sem értették a te lengyel-erdélyi tájszólásodnak. Sőt, olyan is volt, aki azt hitte, hogy gúnyolódsz vele. Zokogva ültél egy varsói kávéházban és kétségbeesetten mondtad, hogy most már tényleg nem tudod ki vagy, és hogy hol a hazád.

Fogalmam, halvány gőzöm sincs, de meg akarom keresni, meg kell találnom, mert szükségem van rá! Érted? - kérdezted üvöltve, s én nem vagyok biztos, hogy értettelek, mert saját magamat sem egészen értettem.

Próbáltam okos lenni, és meggyőzni téged, hogy a te hazád azokban a fényképekben van, amiket évek alatt olyan nagy odaadással készítettél. Több kiállításra való fotóban van a te hazád.

Fényérzékeny papír lenne, egy tenyérnyi felület, ami széttephető, bármikor megsemmisíthető? - kérdezted ingerülten. Hát az nem! - válaszoltál ellentmondást nem tűrő hangon saját magadnak. A hazának stabilnak kell lennie.

A Boeing 737-es feljáromján láttalak utoljára. Aztán elképzelve, ahogy beszíjazod magad az ülésbe, az ablak mellett természetesen, majd a várakozó felé nézel, ahol én, ahonnan én... Persze, nem tudtam melyik ablak mögött vagy, ezért az összes ablakot néztem egyszerre. A légibusz ajtaja bezáródott, a gép nekicammogott a kifutópályának, lelassult, szinte megállt, mintha meggondolta volna magát, majd hirtelen üvöltöni kezdtek a motorok, és üvöltött bennem is valami lökhajtás. A gép orra könnyedén megemelkedett, és máris fölöttem voltál. Hátravetett fejjel kísértem az égibuszt. Odaragadtam a betonhoz. Nem tudom éreztem-e valaha is üresebbnek magamat, mint ott a betonon ücsörögve, némán kísérve a gépet, mely egyre távolodott és kisebb lett. Lassan szétfoszlott a kipufogó gáz, elfogyott az égibusz. Szétfoszlottál, eltűntél a végtelen kékben, és mégis ott voltál velem a fényesre csiszolt betonon, ahol én, mint a levegőből lepottyantott híg fecskeszár... Pontosan olyan lehettem, valahogy olyan.

Ősz volt. Mintha csak ma lenne. Néhány nappal ezelőtt tértem haza egy nyári utazásból. Lee Esztert Fiumében veszítettem el. Elveszett. Eltűnt. Nincs többé.

Te nem ismered Esztert, de írni fogok róla, és másokról is fogok írni, és elmondok mindent, ami eszembe jut. Sokáig abban leltem örömet, hogy saját magam számára ismétелgettem ezt a se eleje, se vége történetet, de most neked fogom elmesélni úgy, ahogy eszembe jut.

Eszter Fiuméből indult el új hazát keresni, s akárcsak te, vagy egykoron Ábrahám, ő is megfogadta, hogy a kiindulópontonra többé sohasem tér vissza. Én évek óta többször útra keltem, számtalanszor elindultam, de mint Odüsszeusz Ithakába, mindig visszatértem az Öröm utca 1. szám alá.

A Boeing 737-es szétfoszlott a végtelen kékben. Egyre kisebb lett a gép, egyre nagyobb az űr bennem. Osztódott a hiány, mint papucsállatkák a pocsolójában, amőbák a mikroszkóp lencségei alatt. Állábaikkal minden kis részbe behatoltak, agyam sejtjei közé, majd a sejtekbe, a szív

kamráiba és a vérerekbe, és nem voltam más, csupán emlékezet, zokogó sebhely. Semmi szilárdság, semmi biztonság. Mint amikor a sakkasztól lekerül a királynő. Kapitális tévedés, nincs többé biztos pont. A király csak kapkodja a fejét, néz jobbra, néz balra, előre néz és hátra, és segítségre vár, de nincs, aki megsegítse. A futó, a bástyák, a lovak, a megmaradt fíák - egyik sem képes megoldani a helyzetet. A király menekülni kezd, de menekésre nem talál. A királynő emléke már nem mentheti meg, mert az emlékezés soha semmitől sem ment meg. A király mégis viszi a királynő emlékét, viszi hetedhét országon át, viszi a biztos pont illúzióját hétfejű sárkányok és mindenféle szörnyek birodalmán át.

Hátravetett fejjel még mindig az eltűnt égibusz kerestem és motyogtam, mert kétségeim voltak. Kapaszkodni szerettem volna valami szilárd pontba, fogódzót kerestem emlékeim között, egy mankó után kutattam, amit két kézzel megragadhatnék és kiránthatnám magam a bizonytalanságból. És nem találtam semmit. Semmit az ég egy világon. A teremő nem irgalmas: úgy elbánik teremtettjeivel, mint parasztok ősszel szalmabájjaikkal, a madárijesztőkkel. Nincs az égben egy csipetnyi irgalom sem. Cáfoljál meg, ha tudsz. Persze, hogy tudsz, de ha átjössz erre az oldalra, innen már másképpen látszik minden. Úgy foszlanak szét a cáfolatok, mint ködkutyák, ha kisüt a Nap.

A saját hajam is jó lett volna akkor. Jó bizony. Münchhausen szerettem volna lenni, de az ég irgalmatlan, és irgalmatlan az ég alatt az ember is. Álltam a kifutópálya sarkán, mint egy madárijesztő, motyogtam és vártam a biztos pontra, egy nagyon szilárd akármire.

Az égibuszban már felszolgálták a reggelit. Biztos vagyok, hogy előtte konyakot ittál, mert nagyon tudsz ragaszkodni szokásaidhoz. Különösen azokhoz ragaszkodsz, amelyek az étkezéshez és a pihenéshez kapcsolódnak. Az üresség egyre csak nőtt bennem, és mégsem omlott össze a világnak ez a része, pedig az jó, tökéletes megoldás lett volna, de semmi sem történt, mert az ég irgalmatlan és a teremő szadista, és talán gyönyörködve nézi a kétségek között hánykolódó embert.

Ott álltam az irgalmatlan ég alatt, mintha őriznék valamit, mintha lenne a világon valami, amire vigyázni kell. Nem tudom mennyi ideig állhattam a betonon. Arra lettem figyelmes, hogy lassan csoszogni kezdtem és éreztem, lábaimban több tonnányi súly van. Nehéz voltam saját magam számára is. Nem akartam, hogy bárki lásson ilyen állapotban, de önmagammal sem szívesen maradtam. Nem tudtam eldönteni, hogy ilyenkor jobb társat, mint saját magam, talál-e? Ki lenne ő? Ki viselne el?

Délre kellene mennem, a messzi délre, ahol mindig nyár van, ősz és tavasz, és tél soha nem volt, és nem is lesz. Egyszer majd biztosan elmegyek délre, és gyönyörű anizsokat küldök minden hónapban, színes lapokat mindenkinek, még talán a repülőtér parancsnokának is, aki hiába él az utazás közelében, mert munkája helyhez köti és nem mehet sehová, csak sóvárogva néz a felszálló gépek után.

Az autópályáig néhány percnyi volt az út, rövid idő ahhoz, hogy eldönthessem: merre is induljak. A vak véletlenre bíztam magam. Mintha lenne véletlen. Akkor azt hittem: van.

A teljes kimerülésig akartam autózni, csak az útra és a motorra figyelni. Feledni azt, ami bent van: elfeledni. Észbontó ütemben hajtottam három órán át, mígcsak a hegyek közé nem értem, ahol az emelkedő és az egymást követő hajtókanyarok visszafogtak. Vitt az autó, és én mégis ott maradtam a repülőtér, mint egy ólom nehezék. Akkor csak annyit tudtam, hogy szeretni jó, mert szeretni nehéz. És fáj, és szétnyom. Az amőba elfoglalta a legrejtettebb tereket is, bekebelezte tegnapjaimat, és már holnapjaim felé indult. Emészteni kezdett, feldolgozni mindent. A szív helyén vörös-fehérfoltos márvány.

Az út mentén gyümölcsárosok, egykedvű parasztok őrizték áruikat. Az ég velük sem volt irgalmas. Unalmas falvak és városok maradtak mögöttem. A rádióban a hadsereg zenekara hazafias dalokat és katonaindulókat énekelt. Időnként személytelen, ám ellentmondást nem tűrő hangon új határozatokat és abszurd rendeleteket olvastak be. Magabiztos, zsarnoki erő sugárzott a hangból. Zsarnoki, mert igazság nélküli. Talán ezért kellett suttogva beszélni róla, ajtót, ablakot jól bezárva, hogy saját hangját se hallja a kérdező. Fölényes erő mindenütt. Mint hatalmas henger, mely mindent és mindenkit elkap. Nem menekülhetsz előle. Az ő szabályaik szerint nincs kívülálló.

Állni éppenséggel lehet, de nem a rendszeren kívül. Ülni is csak azon belül lehet, jutott eszembe egy nemrég elhunyt öregúr megállapítása.

Mindenki bent van, mindenki gyanús. Amíg csak él. Vigyázz, hogy ne legyél gyanús, gyanús-sá ne válj. Ezt próbálta belém verni nagyapám, amikor még azt hitte, hogy lehet kívülálló maradni. Az ő bölcsességét a félelem szülte.

Rövidesen bevezetik az utazási tilalmat, mondta a hang. Engedély nélkül senki sem hagyhatja el lakóhelyét.

Az ilyen hangoktól rendszerint összeszorult a gyomrom, a düh szorította, a megaláztatás. Hideg veríték ütött ki bőröm pórusain. A hajtűkanyarok tengerszint fölé, kétezer méteres magasságba vittek. Időnként sűrű felhőben futott az autó, majd ismét a ragyogó fényben. Fent tél volt, a sziklás csúcsokon vakító hó. Kora délután értem a hegy túloldalára. A dombok között fény és árnyékfoltos, ezerszínű lomberdőben haladtam. Éreztem az ősztőlát. Nagyon erős ősztőlát volt és csönd. Amikor megállítottam a motort, hirtelen úgy éreztem, hogy megszűnt létezni a világ. Csak az ősztőlát és a csönd maradt, más semmi. Álltam az autó mellett, mintha valakire várnék. Mintha napoznék, úgy fordultam az áldott fény felé. Néztam az órát és kimatekoztam, hogy már biztosan megérkeztem. Egy idegen várossal ismerkedsz. Nézed a házat, a teret, amit be kell laknod. Sétálsz az utcán: mindig is szerettel emberek között járni. Egy kicsit félsz, sután mozogsz, mint minden idegen, figyeled az arcukat, mozdulataikat, gesztusaikat. Keresed, hogy mi közös benned és bennük. Ha van. Itt ősztőlát van, fény és csönd. És egyetlen kérdésemre sincs válaszom. Nincs egyetlen szó, mondat, amiről most elfogadnám, hogy igaz.

Estére fáradtan érkeztem egy ismerős városba, több száz kilométerre a helytől, ahonnan akkor hajnalban elvitt téged az égibusz, hogy ne lássalak többé soha, hogy emlék maradj, előhívható kép agyam merevlemezeiről. Tudtam, itt sem lelek nyugalomra, nem találok biztos pontra. Innen is tovább fogok állni. Elröpít valami ellenőrizhetetlen gravitáció.

Nem akartam hazamenni az Öröm utca 1. szám alá. Annához csöngettem be, akivel rég nem találkoztam, de tudtam róla, hogy évek óta egyetlen arc variációit festi. Egy arc, ami mindig más.

A műteremlakás ajtaját úgy nyitotta ki, mintha már várt volna. Ez hozzá tartozott az ő ösztön-lényéhez. Szavak nélkül is értettük egymást.

Anna harmincas éveit taposta. Amióta nem láttam, szemei körül megsűrűsödtek a szarkalábak, ősztőlát hajszálai sokasodni kezdtek. Karcsúsága a régi, vékony trikója alól kirajzolódott tökéletes mellei. Mintha az Isten erről mintázta volna a női mellet, állapítottam meg magamban ki tudja hányadszor.

Betessékel és mosolyog, mint mindig. Ajkai mögül ragyogó fehér gyöngyszemek buggyannak elő. Nézem legújabb képeit: arcok, arcok és csak arcok mindenütt. Szomorú szemek. Mintha csak szemekből lennének ezek az arcok, hátborzongató nézésekből, szemekből, amelyekben

nem látni semmit. Boldog és szomorú szemek. Anna mosolygós arccal és biztos kézzel festette a szomorúbbnál szomorúbb szemeket, arcokat, mint aki tudja: a boldogság nem elérhetetlen, de láthatatlan és roppant szomorú állapot, mert azon túl nincs már semmi, mert meghaladhatatlan, mert lépni onnan csak visszafelé lehet, vagy egyenest a halálba. Mindkettőhöz akkora bátorságra van szükség, amekkora keveseknek adatott meg. Olyasvalamit láthatott meg Anna, amit egymillió ember közül talán csak egy képes észrevenni.

Annával esténként a Fekete Párduchoz címzett kocsmában üldögéltünk, ahol rendszerint vodkában és sörben kockáztunk. Két kocka a pohárban és öt-öt dobás. Az fizette a deci vodkát és a korsó sört, aki öt dobásból a nagyobb összeget gyűjtötte be. Méltányos és a szokásostól eltérő eljárás. Így betonoztuk be magunkat estéről estére azon az őszi hétvégén, amikor eldöntöttük, hogy rövidesen nyomtalanul eltűnünk.

A tét nem volt nagy. Csupán józanságunkat tettük kockára.

A helyes út: nem tenni semmire. Semmire, ismétlem meg.

A sör és a vodka ezúttal semminek számított, mert amúgy is ittunk volna.

Merő illúzió, hogy semmire sem teszel, mondta Anna. Mert hiába gondolod, hogy kívül maradhatsz. Reménytelen hit. Nem lehet semmire sem tenni, így is, úgy is belekeveredsz valamibe. Eltűnni nyom nélkül, az is állásfoglalás.

És aki a történesnek pusztá szemlélője?

Olyan nincs, vagy ha mégis lenne, ő lenne Isten, állapította meg.

Harmadszorra veszítettem a kockán, s így újabb rend betont kértem a fáradt és kövér pincérnőtől. Közben Anna a kockákat rázta és mélyen a szemembe nézett, mintha előbbi mondatára várná a választ. Vagy valami mást. Egyikünk sem szólalt meg. Jóval később egészen más dolgokról beszélgettünk, időnként pajzánkodtunk. Provokatív megjegyzéseket tett kezemről és csuklómról. Azt állította, hogy a férfi csuklójáról, alkarjáról szinte biztosan lehet következtetni pénisze formájára és méretére.

Ha ezt egy festő mondja, az emberi anatómia remek ismerője, s még emellett nő is, akkor bizonyára így is van. És ezen túl helyzetemet még két okból menthetetlennek láttam: először halványulni kezdett bennem a semmire sem tenni elv gondolata. Eddigi ilyen irányú fáradozásaim eredmény nélkül maradtak. Mindig a legváratlanabb pillanatokban jöttem rá, hogy ismét jól benne vagyok a slamasztikában.

Anna negyedszer is győzött. Az újabb vodka-sör mellé vacsorát is rendeltünk, és már alaposan bebetonozva szartunk a belekeveredésre. Összeszámoltuk hány nap van még az őszi lóverseny kezdetéig. Akkor fogunk eltűnni nyomtalanul.

Vacsora után egy üveg bor volt a játék tétje. Persze, amúgy is megrendeltük volna. Anna hibátlanul hatosokat dobott. A bort én választottam. Sem ösztönök, sem vágy nem vezérelt, amikor vörös bort kértem a pincérnőtől. Aztán vérszemet kaptunk, rohantunk Anna lakására.

Vezet a sötét szobákon át, botorkálunk, de ő csak húz maga után, mintha nem állna elég idő rendelkezésünkre. Gyorsan, gyorsan: mintha valaki mérné az időt. Bőre fehér és nagyon sima. Mintha lecsiszolta volna a teremő. Szorítása, akár egy hússatu. Keze forró, már-már erőszakosan irányítja az én kezemet, aztán térdeltéből hátradől, és magába húz. Soha nem érzett félelem fogott el: eltűnök Annában, nyomtalanul elveszek benne, belefolyok vagy mi, magába nyel, beszippan, elemészt. Félek és várom, hogy megtörténjen. Így egyszerűen megoldódna a lenni vagy nem lenni kérdése. Eloszlik a félelmem, de elkap a röhöghetnek. Váratlanul megemelem Anna testét. Könnyebb, mint amilyenre számítottam. Orrom gyönyörű mellei közé

fűrom, illata ott marad az orromban, még egy hét múlva is érzem. Nincs csalódás bennünk, ám hajnalra mégis szomorúak és védtelenek vagyunk.

Egy régi karosszékben ültem délelőtt tízig. Nem jött álom a szememre. Nem akartam Anna mellett aludni, mert az együttalvás nagyon összeköt. Beburkolóztam a magányba, ami megvéd és kiszolgáltatottá tesz, megkeményít és váratlanul elgyengít. Anna déltájban ébredt fel. Némán kávéztunk, majd elutaztam. Olyan hirtelen mentem el, mint ahogy megérkeztem. Anna sokáig fogta a kezem. Úgy, mint amikor utoljára fogjuk valakinek a kezét. Estére visszatértem az Öröm utca 1. szám alá, hogy a lóverseny kezdésének napjáig eltüntessem magam mögött minden nyomot.

2.

A lakásban mindent a helyén hagytam.

Ne legyen nyoma menekülésemnek. Mintha csak pár perce mentem volna ki sétálni, vagy sakkozni valamelyik szomszédhoz. Mintha bármelyik pillanatban érkeznem kellene. Évek múltán, ha egyszer valóban megérkezem, legyen olyan minden, mintha el sem mentem volna. Minden legyen a régi és mégis más legyen. Legyen mit újra kezdeni. Folytatható legyen, akár egy be nem fejezett, soha sem befejezhető történet. Pontosan emlékezzem mindenre, ismerjem a dolgok rendjét.

Sokáig néztem a zöld kandallóban a hamut. Csönd volt és hideg. A vassal, mellyel a fahasábokat rendezgettem a kandallóban, mintha valamit kerestem volna. Piszkáltam a hamuban, szállt a por. A kandalló tetején félig elégett illatos gyertya. A melegtől derékban meghajlott, s mint szomorú balerina, fejét a kovácsoltvas gyertyatartó peremére hajtotta. Az apró kis emlékek szekrényén, kőrisfából faragott bútor, hatalmas tengerikagylókban zúg a szél. A nappali mélybarna tónusait a fehér fal ellensúlyozza. Mozart-lemez forog, búcsú, távozás. Pipa és kávéscsésze az asztalon, félig leeresztett redőnyök. Mintha most érkeztem volna haza. Vagy mintha elmenni készülnek.

Állok a tükör előtt, nem ismerem ezt az arcot. Nem ismerem ezeket a vonásokat. Ugyanazok a formák és arányok, mégis ismeretlen. Nézem a tükörben az ismeretlent, ahogy kihátrál a szobából, óvatosan átlépi a küszöböt, mert a küszöbre rálépni nem szokott, lépeget hátrafelé, mígcsak el nem tűnik. Eltakarja a tükörré rácsukódó ajtó.

Ott álltam indulásra készen, az idő nyúlt, mint valami rágógumi, és én nem tudtam elszakítani. Lassan hátráltam, nem néztem, mi van mögöttem. Nem tudtam hová hátrálok, és azt sem, hogy ki elől, mert minden olybá tűnt, mintha ködben járnék. Csak árnyak látszanak, akár a barlang falán. Sejtések cikáznak, semmi bizonyosság.

Legyen minden másképpen!

És milyen legyen?

Van bennem valami láthatatlan erő, akarat, mozgás, ami visz, feltör belőlem, mint a vágy, mint a kívánság, de annál sokkal több. Kitörölhetetlen hiány, mint fában a diófalevél-pác. Mint negatív formák a laza homokban.

Marad az út beláthatatlansága. Azé az úté, amelyen én is csak egy figura vagyok. Mintha tántorgó madárijesztő lennék, kedves, ám többnyire haszontalan kellék. Elöttem és mögöttem labirintus, útvesztő, ahol a lélek vezet. Nagyszerű játék.

Amikor először mondtad, hogy hunyjam le a szemem, bízzam rád magam, nehezen álltam kötélnek. Zsúfolt utcán mentünk, s én féltem, hogy komisz leszel, gonoszságot forgatsz gyönyörű homlokod mögött. Félttem sötétben maradni és közben menni, mintha tudnám az utat.

Nevetve biztattál: bízd rám magad, gyere a hangom után, kövesd a zengő dalt, add a kezed, gyere, gyere, gyere...

Néhány perc alatt egy kicsit megtapasztaltam milyen világtalannak lenni, s csak hangok, illatok, tapintás után élni. Elneveztelek Hermésznek, láthatatlan hírnöknek. Rövid ideig isten voltál: téled függtem.

Félek tőled.

Magadtól.

Tőled.

Magadtól.

Így beszélgettünk, s ha néha hunyorítottam - lesni próbáltam -, rögtön rám szóltál, és el-takartad a szemem.

Az utolsó lépcsőfokon egyik lábamról a másikra álltam, indultam is meg nem is. Időnként megtapogattam zsebemben az utazási engedélyt, ami feljogosított tíznapos tartózkodásra a határmenti városban és annak környékén, ahol az őszi lóversenyt tartották. Húztam az időt, jól esett érezni a percek múlását. Már-már kéjelegtem abban, hogy én vagyok a legszabadabb, mert nincs senkim és semmim. Úgy váltakozott a szorongás a szabadság érzetével, mintha hullámverésben állnék. Önként mondtam le mindenemről, nem tudom mi vár rám. Csak az akaratom maradt. A vágy, mint egy hosszú, végenincs egyenes. A szív maradt és az ész. Egyikre sem érvényes az utazási tilalom, semmit sem ér az ezernyi agybajos szigorítás, mert engem immár csak a golyó állíthat meg.

Az ember, ha nem él közömbösen, bár többnyire úgy él, többször is megtapasztalhatja a halál előtti pillanatot, amikor minden, ami élete során megtörtént vele, egyetlen másodperc alatt átfut a szemhéj mögött, végigdörömböl agyán, átsuhan minden sejtjén, megrezegteti lelkét, hogy a következő pillanatban tisztábban lásson. Megtörténik a csoda, a felismerés. Ettől a pillanattól újra kezdheti az életét, ami egyben vég és folytatás, mert a tapasztalatnak nyoma marad, mint érintésnek a lélek kútjában, mint kés élének a bőrön. Valahogy olyanformán. Az ilyen pillanatokban az ember úgy érzi: életének nem csak kezdete van és vége, de története is. Olyan összefüggő egésznek látja az életét, mint egy jól sikerült mesét jó és rossz szereplőkkel, amelyben mindig a jó győz, az igazság, de hogy kinek az igazsága, arról már nincs, nem lehet tudás.

Illúzió ez is. Főlösképpen abban a hitben élni, hogy van történet. Már csak történések vannak, apró kis események, jelentéktelen napok egymásutánja. Hogy az egész egy szép, esetleg tanulságos történet lenne, azt csak az ember hiszi. És ez nem kevés.

Egyszer majd megkereslek, döntöttem el a lépcsőn állva. Biztosan megtalállak, és akkor majd minden olyan lesz, amilyennek megálmodtuk.

Az álom kötelesség! - írtad fel szobád falára, és ezt komolyan is vetted. A te álmod talán már valóra vált: megvan, amire oly nagyon vártál. Van hazád.

A középpont keresésének ürügyén keltem útra. Életem addig gyönyörű csődök sorozatának bizonyult. Számoltam azzal is, hogy talán semmit sem fogok találni, de látni akartam magamat keresés közben. Azóta is folytonos keresésben élek, mint kisgyerek az irgalmatlan űrben, amely körülfogja, napról-napra egyre nagyobb kétségek közé hajítja.

Miért, miért, miért? - kérdi, de biztos választ nem talál. Nem, és nem, és nem!

A ház egyetlen pillanat alatt tűnt el. Miután az utca is mögöttem maradt, felerősítettem a zenét. Mint kékítő a vízben, úgy oldódtam fel a Mozart-dallamokban. Pár perc volt az egész, mégis mintha hosszú álom lenne, amely nem akar véget érni. Erőszakosan próbálom beletéríteni magam, hogy tartson minél tovább, majd kezdődjön előlről.

Kilenc és Totó, akik már emlékek csupán, visszatérő képek annyi év után is, mesterségesen álmodták a végtelenbe magukat, s gondoskodtak, hogy az álom kitartson, és minél rövidebb

legyen az ébrenléti állapot. Szüntelenül készenlétben álltak. Injekciókat és tablettákat, fület és porokat halmoztak maguk köré, bort és ragasztót, ha másra már nem futotta. Többet éltek és főleg gyorsabban, mint tíz más. Elviselhetővé akarták tenni az életet, és elviselhetetlenné váltak. Gyávák voltak és erősek is egyben, mert arra vágytak, hogy az álom ne érjen véget soha.

Indulás előtt senkitől sem köszöntem el, nem volt szándékomban feltűnést kelteni. Eltűnni nyom nélkül: kavics a tengerben. Úgy hagytam mindent magam mögött, mintha holnap újra ott lennék az Öröm utca 1. szám alatt.

Aztán elmaradtak a várost körbeölelő szőlődombok fehérre meszelt présházaikkal. Ősszel itt húzódik a reggeli ködtakaró alsó része, be lehet látni a fehér lepedő alá. A város, mint süllyedő hajó, amint leszáll a tenger fenekére, és belevész a korallképződmények ragyogó formáiba. Maga is korallváz lesz a sejtelmes és félelmetes mélységben, kemény alakzat, ami mögé el lehet bújni, ami tájékozódási pont lehet, mert visszaveri a hangokat, a kakukk tik-takjait, és megtöri a ritkán ráirányuló fénycsóvát.

Az utazási tilalom miatt gyér volt a forgalom. Alig jött szembe néhány autó, azok is többnyire sárgarendszámú állami kocsik. A háromórás út alatt senkit sem kellett megelőznöm. A falvakban már a télre készülődtek, a kéményekből füstspirálok szúrtak az égbe. A kertekben és a mezőn kintfelejtett haldokló madárijesztők sárga haját fújta a szél. Már nincs szükség rájuk. Talán nem is volt soha.

3.

Annát nem találtam otthon. Az ajtó nem volt kulcsra zárva, s én mintha otthon lennék, úgy léptem be a műteremlakásba. Minden a helyén volt, de ösztöneim azt súgták, hogy Anna eltűnt. A nyomtalanságnak ugyanazt a módszerét választotta, mint én. Beleroskadtam az egyik karosszékbe, és órákon keresztül vártam. Ültem és bambultam. Az ismeretlen belső hang időnként azt súgta, hogy forduljak vissza: egy lépést se tovább.

Késő éjszaka hagytam el Anna lakását. Abban reménykedtem, hogy másnap valahol a nyomára fogok bukkanni. Mert, hogy volt egy egyezség közöttünk.

De miért lenne szükségem rá? - kérdeztem magamtól, és nem igazán találtam egyértelmű választ.

Egy századelőn épült szállodában béreltem szobát. Hajnalig álmatlanul forgolódtam, és gondolatban végigjártam azokat a helyeket, ahol esetleg Annára találhatnék. Másnap reggel a szomszédai határozottan állították, hogy nem emlékeznek rá.

A környéken sohasem lakott az általam leírt nő, mégcsak hozzá hasonlót sem ismernek, jelentette ki egy középkorú, testes nő.

Ha valaki eltűnik, különösen nyomtalanul, akkor jobb nem tudni róla. Ne ismerni, ne látni, ne hallani! - ez itt az arany szabály, magyarázta egy koldus, aki tulajdonképpen mindent lát, hall, és mindenről tud.

Nekem nincs veszítenivalóm, tette hozzá. Ezért elhiheti nekem. Maga egy szimpatikus úr, kímélni akarom. Ezt azután mondotta, miután megajándékoztam egy üveg vodkával.

Azt a nőt többé ne keresse!

Az iskolába, ahol Anna tanított, már ötödszörre tértem vissza. Az igazgató rendőröket hívott.

Itt van egy örült pasas, aki egy nem létező személyt keres. Megbolondítja a gyerekeket a sok kérdezősködésével, zavarja a tanítást.

A kapitány hosszasan nézett, mintha vásárban lennénk, ahol ő a vevő és én a ló. Többször körbejárt, kérdezett ezt-azt, de a választ sohasem várta meg. Tüzetesen átvizsgálta az irataimat, és úgy betűzte a szöveget, mintha neheze esne az olvasás, vagy mintha nagyon meg akarná jegyezni az olvasottakat. Másfél órára egy teljesen üres szobában magamra hagyt, és amikor visszatért, közölte a döntést: a város kórházának pszichiátere vizsgáljon meg.

Minden ellenkezésem hiábavaló maradt.

Az orvos pihenést ajánlott.

Ki van merülve az akkuja, uram. Ilyenkor jönnek a hallucinációk, s ha nem vigyáz magára, súlyosabb lesz az állapota. Kerülje a kétes és nem egyértelmű helyzeteket, szólt utánam az orvos.

Egyértelmű és jóindulatú javaslata egyik fülembe, s a másikon ki. Bár Annát nyomtalanul elveszítettem, eltűnt, felszívódott, tervemet mégsem adtam fel. Visszavonultam szállodai szobámba, és a legnagyobb körütekintéssel újragondoltam mindent. A következő napokat óráról-órára megterveztem, minden lépésemet kiszámítottam. Tudtam, hogy innentől kezdve semmit sem bízhatok a véletlenre. A szállodában egyre több ismerős arc tűnt fel. A fogathajtó versenyre érkezett kollegák vidámak voltak, és csak a verseny foglalkoztatta őket. Tervemről senkinek sem beszélhettem. Még Yvette-nek sem.

Akinek nincsenek tervei és a körülményekre hivatkozva belenyugszik a meg nem változtathatónak hitt helyzetekbe, az megérdemli a halált. Vagy ami még ennél is rosszabb: élete megalkuvások véget nem érő sorozata lesz. Ezt a határozott gondolatot Ágoston akkor mondta ki hangosan, amikor bejelentette, hogy döntött.

Egy jelentéktelennek induló augusztusi nap volt. Augusztus 10-e. Miután Ágoston elment, piros tollal bekarikáztam a naptárba azt a napot. Most már tudom, hogy anélkül sem felejtettem volna el.

Délelőtt kitakarítottam. Hosszadalmasan és akkurátusan porszívóztam, dolgozószobámban helyére raktam a sok szétdobált könyvet. Asztalomat áttekinthetővé tettem, majd harmadik kávémmel leültem szöszmötölni. Volt egy érdekes történetem. Tulajdonképpen a történet elejét valakitől hallottam, s a folytatást már én találtam ki. Barna sört ittam, és a nagy rendezésben egy fiók mélyén illatos holland pipadohányra bukkantam. Jó napnak ígérkezett augusztus 10-e. Könnyűnek és szabadnak éreztem magam. Amikor elakadt a mondat, meggyújtottam a pipámat, fújtam a füstöt magam köré, és néztem a szomszédos panelházak tetejét. Sűrűn lakunk és semmit sem tudunk egymásról. De érezzük egymás jelenlétét, ami ilyen módon kevésbé elviselhető. Zavar. Idegesít. Valamelyik szomszédom bécsiszeletet süt. Csak ennyit tudok róla. Azt, hogy mit fog ebédelni. A másik szomszéd kisfia olvasni tanult. Gyakorolt. Üvöltve böngészte a mondatokat.

Nem szallag, hanem szalag. Úgy mint a valag. Hol az anyád valagába jár az eszed, kurva kölyök? - ordította az apja.

Bekapcsoltam a rádiót, tekertem a frekvenciakeresőt. Beethoven szólt a luxemburgi adón. Jó lesz. Mint egy nagy, hűvös lepedő, úgy borította be a szobát. Addig hangosítottam a rádiót, amíg már semmi mást nem lehetett hallani, csak a Beethoven-csendet. A történetem is elakadt rendesen. Beethoven elnyomta. Beethoven a nagy elnyomó. Nem is próbáltam versenyre kelni vele. Csak néztem ki a fejemből és a szobából. Az egyik szomszédos tömbház tetejére két nő mászott ki. Plédet terítettek a forró tetőre, ledobták magukról az összes ruhájukat, és befeküdtek az áldott Nap alá. A platinaszőke hasra feküdt, s a másik, a vörös pedig ült a fenékén és kente a bőrét napolajjal.

Ó, ti fényes, ragyogó női testek! Két gyönyörű női fenék egymáson. Az örömnél megvannak a maga rejtett, ám egy cseppet sem természetellenes útjai.

Később cseréltek. És a vöröset olajozta a szőke. Kezével hosszú mozdulatokat végzett. Vigyázott, hogy minden apró kis hajlatba masszírozza be a védő olajat. Aztán csak feküdtek, mintha meghaltak volna. Alattuk egy egész tömbház. Nők, férfiak és gyerekek a két meztelen nő alatt, akik a strand helyett a forró panelházat választották. Ilyenkor tele van az úszómedence emberekkel. Mozogni sem lehet tőlük, nemhogy úszni. Lubickolnak a saját levükben. Sunyin belepisálnak a vízbe, akaratlanul is egymáshoz érnek. Ravasz, pattanásos kamaszok nagymellű nőkhöz dörgölőznek, érzik a vér tódulását, majd elpirulva mondják: bocsánat. Délutánra már hűgyszaga van az egész strandnak.

Az ajtócsengő sértően hasított a Beethoven-csendbe. Ágoston érkezett meg. Már hetek óta nem találkoztunk. Az elhatárolódás kezdete, gondoltam. Fáradtnak és zaklatottnak látszott. Talán emiatt tűnt úgy, mintha púpja nőtt volna. Öregemberesen mozgott. A szemei viszont úgy csillogtak, mintha lázas lenne. Vagy mintha sírt volna. Az erkélyen hosszú ideig szótlanul ültünk. Narancssárga fény volt és augusztus-délutáni meleg. Amikor megszólalt, rám sem nézett. Mintha szégyellnie kellene valamit. Mintha olyasvalamit tett volna, amiről lehajtott fejjel illik beszélni.

Döntöttem.

Ennyit mondott, aztán újabb hosszú hallgatás. Ágoston nincs beszédes kedvében. Erre inni kell. Nem azért mondom, mintha más nem tudná, de amióta feltalálták a szeszt, szinte mindenre inni kell. Ha nem, akkor azért, s ha meg igen, akkor azért. Hideg sört kortyolgattunk és nagyon határozottan, s nem kevésbé bölcsen néztük az alkonyatot.

Rajtam kívül csak te tudod, lepett meg Ágoston.

Hogy nagyon sokat tudnék arról, amiért jöttél, azt nem állíthatom, próbáltam szóra bírni.

Újabb fülsiketítő csend.

Elmegyek! Ennyit mondott. Jóval később tette hozzá: Ha valaha meggondolnád magad, van egy biztos út. És most nagyon figyelj.

Egy öreg fuvarosról beszélt, aki ismeri a határt, mint saját tenyerét. Ismeri a földsáv mindkét oldalát, a lápot és a fűvel benőtt ösvényeket, az évtizedek óta nem használt utakat, ahol a mai napig át lehet menni és vissza lehet térni.

Késő éjszaka volt, amikor ugyanolyan öregemberesen ment el, mint ahogy érkezett. Az asztalom fölötti naptáron piros tollal jól láthatóan bekarikáztam augusztus tizedikét.

Bár emlékeztem Ágoston minden szavára, a kocsmára mégis nehezen találtam rá. Mintha egyetlen mintára építették volna a külvárosi sötét és bűdös köpködőket. Csapolt sör, rum, hányás, vizelet és az elmaradhatatlan klórszag, savanyú bűz mindenhol. Miután megtaláltam a keresett kocsmát, Ágoston leírása alapján könnyen felismertem az embercsempészt. Egyedül ült a bejárattal szembeni bal sarokban, hátát a falnak támasztotta, és egyetlen szempillantással belátta a félhomályos teret. Szemöldökei hatalmas fehér tollseprűkre emlékeztettek, s kétoldalt túlfutottak az arc vonalain. Ha kifésülné azokat a bonyolult szőrszálakat és befűjné hajfixírral, napellenző is lenne egyben, s nem is akármilyen. Soha ekkora szemöldököket nem láttam. Koponyája felső részét teljes egészében uralták. A bőr mélyen lecsúszott szemgolyóira, aprócska szűk nyíláson lesett ki. Rezes orra örökmécses volt a fehér tollseprűk alatt. Szája vékony és széles, mintha kapával vágták volna. Fehér, borostás arcáról nem lehetett megállapítani korát. Éppúgy lehetett ötven, mint nyolcvan. Fekete viharkabátja alól zöld, kötött pulóver lógott ki.

A mellette lévő asztalhoz ültem. Rumot ittam sörrel, s időnként félszemmel rásandítottam. Éreztem, hogy felismerte bennem az idegent, a szökni készülő, a kicsit tanácstalan, de mégiscsak határozott figurát, aki mindent egy lapra tett fel. Tapasztalt ember, látott ő már ilyent. Sőt. Szótlanul ültem és feszülten figyeltem a szívemben, mellkasomban, gyomromban hirtelen megszólaló kakukkot, amint tik-takolni kezd és egyre hangosabb lesz, nyomja szét a dobhártyámat. Kezeimet összekulcsolva testemmel az asztalhoz szorítottam, hogy ne doboljak, ne matassak idegesen a poharammal. Nem bírtam megszólalni. Csak kortyoltam a rumot, nyeltem a sört, s vártam, hogy megfulladjon a kakukk. Úgy akartam viselkedni, mintha mindennapos vendég lennék a külvárosi köpködőben. Tudtam, hogy hiába is próbálnám megteveszteni az embercsempészt. Talán másokat sikerülni fog megteveszteni, de őt nem.

Később beálltam kártyázni egy asztaltársasághoz, s amikor rám került a sor, mindenkinek fizettem egy kört. Tettetett érdeklődéssel néztem a pincérnő fáradtan remegő fenekét. Méreteiben talán már túl is haladta a fenék nagyságát, s minden túlzás nélkül hasonlított egy elgyötört segghez. Köpenye alól kirajzolódtak a bugyi vonalai, a melltartó pántja jól láthatóan belevágott a hát húzába.

Bevernéd neki a lompost?!

Nem tudtam eldönteni, hogy kérdezi vagy állítja, netán ajánlja egy tagbaszakadt, erős szájszagú férfi, aki beszédéből ítélve a kocsmatársaság vezérkosa lehetett.

Ühüm, válaszoltam, majd káromkodtam valami cifrát, hogy elnyomjam a kakukk hangját, amiről időnként azt hittem, hogy mások is meghallhatják. Nem hagyott nyugodni. Kavarta bennem a káoszt, kérdezett és válaszolt, beszélt saját magával, mintha nem is hozzám szólna, de nekem muszáj meghallgatnom, mert nincs előle menekülés.

Mi lenne, ha feladnám? Ha fognám a tökféjem és lemondanék a tervemről? Mi lesz, ha lelőnek? Mint egy kutyát!

Egyetlen pillanatra sem hagytak békén a félelem, az izgalom, az elszántság, a valamitörténnifog, a görcs, az élet és a halál tik-takjai.

Az embercsempész újabb szivarat sodort. A fellobbanó gyufaláng fénye megvilágította arcát. Csúnyának tűnt, de bizalom sugárzott belőle. Olyan ember arcát láttam, aki tud titkot tartani. Titoktartásból él. Nagyot szívott szivarából, majd komótosan távozott. Mintha provokálna. Amikor elhaladt mellettem, mintha intett volna a szemével. Vagy csak a két hatalmas fehér tollseprű rezdült volna meg? Az én szemem is megrebent. Teljesen akaratlanul, mintha a testem külön utakon járna, mintha egyes részeit a kakukk mozgatná.

Nem álltam fel, és nem mentem utána. Szándékosan elhalasztottam a megszólalást. Majd holnap, döntöttem el. A verseny csak holnapután kezdődik és három napig tart. Még van időm. Nem sok, de semmi okom a sietségre. Az idő már nem dolgozik ellenem. Akkor legalábbis úgy tűnt.

A megszólalás elhalasztásában különös tehetségem van. Hosszú évekig gyakoroltam. A beszéd elkezdésében öcsém megelőzött. Én négyéves koromig hallgattam, mert nem értettem, hol vagyok, mert nem ismertem ki magam a körülöttem zajló történetekben. Hallgatásomra más magyarázatot nem találok. De miért is kellene mindenre magyarázatot találni?

Mintha már akkor megtanultam volna: várni kell, nyugodtan várni, mert a kimondott szót nem lehet visszaszívni. Az nem olyan, mint a spagetti, amivel jólesően lehet gamatkodni, különösen ha senki sem lát. A szó nem egyszerűen a lélegzet formája, ami csak úgy, minden következmény nélkül kibuggyan az ember száján.

Négy éven át figyeltem és hallgattam. Olyan voltam, mint a sír.

A sok hallgatás a szívére ment, mondotta anyámnak egy öreg jós. Nem sokkal azután, hogy kimondtam az első szót, kórházba szállítottak.

Madár.

Ez volt az első szavam. A családon úgy vágott át a hír, mint tájfun a kontinenseken. És első szavam nem maradt következmények nélkül. Zokogás, örömkönnyek, ujjongás. Apám meg-simogatta a fejem:

Boldog vagyok fiacskám, mindig is tudtam, hogy rám hasonlítasz.

Anyám fünek-fának mondotta: Ez a gyerek pont olyan, mint én. Nézzétek a szemét, a száját, hogy a haja és bőre színéről ne is beszéljek.

Újabb szavakat röppentettem szét. A szüleim szerint már az első pillanattól ragyogó, összefüggő mondatokban beszéltem, majd váratlanul ágynak estem. Ekkor mondotta egy öreg jós, hogy a sok hallgatás a szívemre ment.

Szívizomgyulladás, állapította meg egy nagytudású orvos. Heteken keresztül nyomták belém a Moldamint, hegyes tűket szúrtak rózsaszín fenekembe. A kórházzag úgy beleégett az orrom nyálkahártyájába, hogy a mai napig fel tudom idézni. Olyankor is érzem, amikor náthás vagyok és egyébként semmilyen szagot, illatot nem enged át a begyulladt nyálkahártya.

Volt bennem valami kaján öröm, amiért sikerült négy évet várnom. Mindenkibe belevertem a frászt. Azt hitték, hogy néma vagyok, esetleg süket is meg néma is, vagy teljes szellemi fogyatékos, akinek hiába is mondanak bármit, mert mindig máshová figyel. Csak ül bambán és hallgat, vagy hátat fordít és eltotyog, valahogy olyanformán, mint nagyanyám kiskacsái.

Minden májusban, amikor menetrendszerű pontossággal megérkezett nagyanyám, fonott kosárban néhány kiskacsával lepett meg bennünket. Volt egy év, amikor a szomszéd srácokkal repülni tanítottuk a kacsákat. Egymástól jó messzire állva dobáltuk a kis, sárgabolyhos madarakat. Hiába könyörögtünk nekik, mert azok az átkozott kiskacsák az istenért sem akartak repülni. Fölöslegesen próbáltunk ki több röptetési módszert. Nem és nem. Nem akartak repülni. Inkább mind egy szálig beledöglöttek a tanulásba.

Az embercsempész mögött becsapódott az ajtó. A megszólalás el lett halasztva. Újabb söröket rendeltem, és azzal nyugtatgattam magam, hogy holnap beszélni fogok vele, és sikerülni fog nyom nélkül eltűnnöm, valahogy úgy, mint Annának, akiről senki nem tud semmit, vagy nem akar tudni, mert ha már nincs közöttük, akkor nem jó róla beszélni. Az ember soha sem tudhatja, mikor válik gyanússá. A gyanút pedig errefelé igazolni szokták. Olyankor fel lehet készülni a legrosszabbra.

4.

Most, hogy idáig jutottam a történettel, elakad a szavam. Csak nézem a fehér papírt, s közben elkap valami zuhanás, láthatatlan erő dobál össze-vissza az emlékezet labirintusaiban, felborítja az idő- és térbeli rendet, az ember rendjét. Már nem tudom, nem vagyok biztos abban, hogy mi történt előbb és mi később. Sőt, már abban sem lehetek biztos, hogy mindez velem esett-e meg: én írom, vagy engem ír a történet? Mintha madár lennék: emelkedem és zuhanok. Látom közeledni a távoli dolgokat, igyekszem lecsapni rájuk, megragadni karmaim között és felemelni a magasba. Döbbenetes látvány. Mintha tükör fölött szállnék. Én vagyok lent, és én vagyok fent. Madárijesztő a hullámozó mezőben és madár a magasban. Egyidőben lent és fent, ugyanabban a pillanatban a folyó két partján. Gombócok gyűlnek a torkomban, nincs erőm felállni és elszaladni. Tűzbe kellene tartanom a kezem, hogy észhez térjek. Nincs időrend és a helyszínek jelentéktelenné válnak. Később rájövök: mégsem volt igazam. Nincs más választásom, az emlékezetre bízom magam.

Számtalanszor megpróbáltam, de azt az éjszakát nem sikerült elmesélnem. Pedig minden egyszerű volt, és néhány perc alatt történt meg. Egyszer mégis ki kell mondanom. Csak jöjjenek a szavak és legyen belőlük mondat. Addig kell várnom, amíg rám találnak. Nem megmagyarázni semmit, csak leírni, úgy ahogy történt, ahogy az emlékezetben megmaradt. A szavak biztosan rám találnak. Akár véletlenül, akár egy titkos terv részeként. Nekem teljesen mindegy. Lee Eszter szerint nincs véletlen, bár szent meggyőződése, hogy vele is véletlenül találkoztam. Ahogy vesszük.

Már az is valamiféle terv szerint történt, vélte Eszter, hogy minden áldott délután kiültem arra a teraszra, ahol megismerkedtünk.

Ültem a teraszon, áztattam testemet a lefele csúszó Nap sugaraiban, élveztem az esti meleg és a lassan lopakodó éjszaka hűvös leheletének találkozását. Ittam egy-két sört, olvasgattam és néha szundítottam néhány sort. Kora reggeltől dolgoztam, tehát megérdemeltem a sört és a pihenést, magyaráztam magamnak, ha néha kétségem támadt az üldögélés hasznosságát illetően. Munkámnak hasznát ugyan senki sem látja, s ezért időnként tényleg semmit sem csinálok, de azt gyorsan és hiba nélkül. Olyankor is, de különben mindig megérdemlem a sört és a pihenést. Május vége, június eleje lehetett. Bagoly szerettem volna lenni, hogy könnyedén kiköphessem mindazt, ami a begyemben van. Az egész várost, úgy ahogy van.

Mintha egy láthatatlan égi bagoly köpte volna ki, úgy csöppent bele a sörözésembe. Sikerült a korsó tartalmát magára öntenie. Idegesítő és mégis megható volt, amint nyári szoknyácskájáról gyors mozdulatokkal a szemembe pallta a habot.

Bocsánat, mondta mosolyogva. Hogyha már ilyen jól összejöttünk, segítségemre lehetnél, kedveskedett miután megigazította sörtől nedves szoknyáját.

Női kérést szinte soha nem bírtam visszautasítani, így aztán segítségére lettem.

Nevetséges volt, amit csináltunk, de az ígéret szép szó, állítják, s én rendületlenül kerestem a négylevelű lóherét. Egy idő után már négykézláb mászkáltunk a fűben, és én próbáltam bebizonyítani, hogy ilyenformán nem lesz, nem lehet szerencséje, mert tudomásom szerint a dolog csak akkor áll, ha teljesen véletlenül talál négylevelűt.

Így semmi értelme az egésznek.

A te tudásoddal semmire sem megyek, replikázott.

És igaza volt. Ez ilyen kor: mindenkinek igaza van, amiből logikusan következik, hogy senki-nek sincs igaza. Persze, ez is csak a szavak csűrös-csavarása, de igaz. Én azóta sem tudom, hogy mi értelme volt az egésznek. Sokáig meresztettem a szemem, és sikerült összegyűjtenem három gyönyörű szerencsehozó füvet.

A vendégek nyugodtan ültek asztalaiknál, észre sem vettek minket. Arra a teraszra már akkor olyan emberek jártak, akikkel rengeteg furcsaság megesett, hogy azt ne mondjam csoda, s talán ezért lepődtek meg oly ritkán. Szinte soha. Az ő szemükben mi semmi rendkívülit nem cselekedtünk. Talán Jézus Krisztusnak kellene megjelennie, de föltétlenül keresztre feszítve, hogy egykedvű nyugalmukból kizökkenjenek. A pincér egyszer óvatosan hozzánk jött és halkán, hogy meg ne zavarjon, kérdezte:

A kisasszony talán elveszített valamit? Segíthetek?

Nem kapott választ. A kedves férfi úgy távozott, mintha sohasem lett volna ott. Arcán nem volt sértődöttség, látott ő már ennél olyanabbat is.

Addig kerestük Lee Eszter szerencsáját, amíg tíz darab négylevelű lóherét sikerült össze-gyűjtenünk. Már nem is firtattam, hogy miért éppen tízet és miért most, egy nekifutásból. Én csupán három szerencsehozó füvet találtam, de ezzel is nagyon elégedett voltam. Mindig is tudtam, hogy nem vagyok túlságosan szerencsés fráter. Mindenért nagyon meg kell dolgoz-nom. Még egy kis szerencséért is. Panaszkodni még sincs okom. Miért is tenném? És főleg kinek panaszkozhatnék?

Frissen szedett eper illata csapott meg. Eszter nagyot sóhajtott, mint aki éppen egy rendkívül fontos munkát fejezett be. Derekával körkörös mozgásokat végezve elégedetten jelentette ki:

Most már minden rendben.

Ennek én örültem a legjobban. A tíz lóherét nagy-nagy precizitással rakta be egy kínai fa-dobozba.

Késő este kiderült, hogy tíz évvel idősebb, mint én. Ennek ellenére illúzióknak és energiának nincs híján, állapítottam meg magamban. Ülés közben folyamatosan mozgatta kezét és lábát. Furcsa mód, ebből az állandó mozgásból nyugalom áradt. Minden mozdulata összhangban volt egész lényével, szavaival, sőt mi több, hallgatásával is. A második tea után már minden lényegtelen dolgot tudtunk egymásról. Ilyenkor kell abbahagyni, és akkor az egésznek annyi. A folytatás viszont veszélyessé teszi a játékot: rejtett dolgok is felszínre kerülhetnek.

Eszter időnként felnevetett. Hangja alpakka-dallam volt, arca furcsa pasztellrajz. Valami belső hang súgta: egy szót se szóljak többé! Alig hallgattam el, Eszter újabb történetbe kezdett, s ha befejezte, nem tehettem meg, hogy szótlánul üljek. Mintha az ezeregyéjszaka kezdődött volna.

Amikor ismét rám került a sor, egy régi történetet kezdtem mesélni, amelyről sokáig azt hittem, hogy nem is igaz. Így próbáltam menekülni magam és egykori kudarcom elől. Szerettem volna meg nem történnék nyilvánítani. Az azóta eltelt idő egyetlen cigarettányi füstnek tűnik, de voltak napok, amelyek a borzasztó örökkévalósággal értek fel. A túlélés ösztöne működött bennem, ez próbálta meg nem történné változtatni a visszavonhatatlan kudarcot.

Egy élet hány kudarc?

A fel- és beismerés pillanataiban röhögnöm kellett. Potyogtak a könnyeim, úgy vihogtam. Minden rég volt és minden ma. A múlt és a jelen egyidejűsége. Az emlékezet az időből és az időben tévelygő emberből hülyét csinál. Jól, nagyon jól van kitalálva!

Két asszonyom volt és négy gyermekem. És boldog voltam kimondhatatlanul. Gyönyörűek voltak asszonyaim, a gyerekek vidámak. Napjaim, bár nem voltak könnyűek, örömet hoztak. És észrevétlenül teltek, tehát jól. Asszonyaim között ott volt a tenger, nem láthatták egymást. Egyikük a déli parton lakott, háza egy magas szikla tetején állt, már-már megközelíthetetlenül. Másik asszonyom egy szigeten élt, szemben a déli parttal. A szikláról tiszta, száraz időben a sziget mintha a tenger sötét feltja lenne, olyannak látszott.

Otthonom három volt: kettő asszonyaimnál és gyerekeimnél, a harmadik a tenger volt, út a sziget és a part között, otthonom maga is. A tenger és rajta a csónak, amely naponta elvitt és visszahozott, visszavitt és elhozott. Így volt két asszonyom, négy gyermekem és három otthonom.

Rendszerint napkelte előtt, hajnalban indultam, és ebédre érkeztem meg a szigetre. Asszonyommal és gyerekeimmel maradtam másnap hajnalig, amikor is visszacsónakáztam a szigetről a partra, másik nőmhöz és gyerekeimhez.

Már jól bent jártam a tengeren, amikor a Nappal összekacsintottunk. Arcom barna volt, bőrömet a négy elem, a Nap tüze, a szél, a víz és a só több éves munkája tette olyanná, amihez hasonló nem létezett. Magas voltam és erős, legyőzni csak a tenger tudott volna, mert a vízben ott van az Isten, ám a víz sokáig nem fordult ellenem. Ha zúgott a tenger, morajlott az Isten, dobálta magát fel-le: félttem! Olyankor csónakomat delfinek kísérték, baj nem érhetett. Gyakran beugrottam a vízbe, összeölelkeztem az Istennel, úsztam kimerülésig, majd feküdtem a vízen, mint egy végtelen, összegyűrt lepedőn. Néztam az eget, ömlött rám valami kék, mintha dézsából. A sirályok apró pontok voltak a kék festékben. Néha lecsaptak a vízre, éhesen kivágódtak a légből, suhanva érintették a tengert, aztán hirtelen emelkedtek, majd ismét le és fel és le és fel... Zsinegen rángatta őket valaki sirályrángató.

Sziget és part között félúton, a tenger fenekén volt egy árok, sötét sziklamélyedés, ahová időnként lemerültem, kagylóba zárt gyöngyökre vadásztam, hogy ajándékba vihessem asszonyaimnak a rejtett kincset hétről-hétre. A két part között bármely irányba is eveztem, nyugodt voltam, mert tudtam, hogy várnak rám. Örvendtem a megérkezésnek, és örvendtem hajnalban az indulásnak.

Délben partra húztam a csónakot, ahol mosolyogva várt a két gyerek. Jobb és bal vállamra ültettem őket, így vonultunk a fák alá asszonyomhoz. A gyerekeket közrefogva percekig öleltük egymást. Az asztalon kosárban sajt és gyümölcsök, kancsóban hideg bor. Evés közben a tengerről, sirályokról és delfinekről meséltem gyerekeimnek. Amikor elálmosodtak, aludni vitte őket asszonyom. Pipáztam közben és néztem a rengeteg vizet, a másik part irányába fordítottam a fejemet, abba az irányba, ahol holnap várnak rám. Hiúzléptekkel jött vissza asszonyom, csend volt a csendben. Ölemben ült és beleszagolt a bőrömbe, magába szívott mélyen. Orramat hajába fúrtam, szóltanul simogattuk egymást. Késő délutáni rézsutós sugarak hulltak a vízre, a mélyből kihalászott kagylót feszegettük. Örült a gyöngynek, örültünk egymásnak. Asszonyom, gyöngyök gyöngye. A homokban hevertünk napnyugtáig, amíg a tengerbe merült a Nap, s a víz kioltotta a tüzet. Azokban a percekben volt a legmélyebb a csend. Az átváltozás némasága. Élesek voltak a körvonalak, melegek a színek. Illatos puhaestében ültünk a fák alatt.

Holnapra elmész, tört ki a sóhajtás az asszonyomból.

Holnaputánra megjövök.

Liánként összefonódva merültünk álomba.

Hajnalban könnyen ébredtem, nesztelenül surrantam ki a szobából. Még mindenki aludt, távol egymástól, az álmok birodalmában voltak. A tengerben lassan oldódott a sötét, a fűre hideg harmatot könnyeztek a halványuló csillagok. A kerti asztalon felejtett tálcában a gyümölcsökön valószínűleg sűrűsödtek a harmatcseppek, az agyagkancsóban néhány korty bor maradt. Apró hullámok csapódtak a parthoz: a tenger ritmikus tánc. A nyugati láthatáron felsejlett a part, ahová igyekeztem. Asszonyomhoz és gyerekeimhez indultam. A sziget mintha lakatlan lenne, a házban mintha nem lenne senki. Előttem az út, a tenger, otthonom a part, ahová délutánra megérkezem.

Sok-sok év után, évekkel ezelőtt egyik pillanatról a másikra minden megváltozott. Miféle áramlat ragadott magával? Nem tudom. Már arra sem emlékszem, hogy akkor hajnalban melyik irányba indultam. Kifeszítettem az árbocot, evezni csak a mozgás kedvéért eveztem. Iránytűre sohasem volt szükségem. Délajt gyanakodni kezdtem, mert a partot sehol sem láttam. Próbáltam tájékozódni, ösztöneimre bízva magam bemértem az irányt, és immár rásegítve a vitorlába feszülő szél erejére, keményen húztam az evezőket. Amikor a Nap belecsúszott a vízbe, még mindig csak a végtelen víz vett körül. Hajnalig a nyílt tengeren horgonyoztam. Másnap újabb iránybemérés és keresés, majd ismét előről, heteken keresztül, mindhiába. Azóta sem találtam vissza. Mind a szigetet, mind a partot végleg elveszítettem. Mi történt? Miféle áramlat ragadt magával? Talán a véletlen!

Véletlen nincs, suttogta Lee Eszter, majd a csonkig égett gyertyát kifújta. Ismét frissen szedett eperillatot éreztem. Ekkor vettem észre: annyira közel kerültünk egymáshoz, hogy arcomba csapott lehelete. Indulni készültem. Percekig álltunk az ajtó előtt, szótlánul néztük egymást. Tudta, hogy szívesen maradnék, láttam szemeiben, hogy visszahív. Valamelyikünknek szólnia kellett volna, és valami mindkettőnket visszatartott. Amikor leértem az utcára, már vékony csíkokban hajnalodott.

A történet ezzel nem ért véget. A véletlennek köszönhető, hogy arra a nyárra össze lettünk zárva. Másnap délből felhívtam telefonon és mondtam, hogy menni lenne kedvem, utazni céltalanul. Lee Esztert sem tartotta senki és semmi a városban.

5.

Az autót felváltva vezettük, kétszáz kilométerenként cseréltünk. Volt olyan nap, hogy mindössze negyven kilométert utaztunk, és volt úgy, hogy egy országon megállás nélkül hajtottunk át. A Fekete-tengertől az Adriáig autóztunk. Útiterv persze nem volt. Attól úgylis eltértünk volna. Utazással telt az a nyár. Néztünk jobbra és balra, beszélgettünk és öleltük, majd elvesztettük egymást.

Hamar rájöttem, hogy Lee Eszter megrögzött négylevelű lóherét kereső. Vezetés közben is az út két oldalát figyelte, folyton a mezőket leste, és nem egyszer teljesen váratlanul fékezett, hogy hosszú órákat töltsünk a szerencsehozó fű gyűjtögetésével. Az autó hamar megtelt lóherével, zöld és száraz, illatos füvel.

Egy kíváncsi rendőrnek elmeséltem, hogy egy nagyhírű gyógyszergyár megbízásából utazunk, és pontos földrajzi koordináták szerint mintát gyűjtünk laboratóriumi vizsgálatokhoz, ugyanis azt feltételezik, hogy ebben az országban a lóherének egy olyan változata található, amely minden jel szerint sikeresen gyógyítja a nők egyik igen komoly betegségét, nevezetesen a Histeriae monocitogenes-kórt. Más kutatók szerint az ember életének meghosszabbítását is ettől a fűtől várják.

A rend éber őre nem mindennapi segítőkészségről téve tanúbizonyságot, egy dombvidéki falucskába irányított, ahol állítólag nagy területen vadon terem a négylevelű lóhere és a kakasmandikó. A falusiak holdfogyatkozáskor gyűjtik e két fűvet, árnyékban szárítják és egy ismeretlen fa kérgét keverik az egyébként csak nagyon kevesek által ismert arányban elkészített szerhez, s ha váratlanul rájuk tör a déli, délkeleti szél, mely mindig titokzatos halálesetek és gyilkosságok előjele, a fűvek és a fakéreg keverékéből kávéskanálnyi mennyiség pillanatok alatt megszünteti az egyébként napokig tartó tompa fejfájást, és eredményesen véd a titokzatos haláltól. Egyébként ezen a környéken hisztériás nőt nem is igazán lehet találni, ami azt jelenti, mondotta a rendőr, hogy ama neves gyógyszergyár kutatói jó irányban tapogatóznak.

Furcsán nézhettem a lárvaképű szakaszvezetőre, mert bizalmaskodva lépett felém, majd kicsatolta pisztolytáskáját, és a fegyver mellől apró kis dobozt húzott elő. Óvatosan lecsavarta a doboz tetejét és gondosan körülnézve, mintha rejtőzne, félne valamitől, orrom alá tartotta az illatos keveréket. Félszemmel a pisztolytáskájára sandítottam. Egy ezüstkanál nyele csillogott a revolver mellett.

Tanácsstalanul ültem vissza az autóba. Eszter zavartan lehajtotta fejét. Olybá tűnt számomra, mintha zavara abból származna, hogy felfedeztem valamit, amit nem kellett volna tudnom. A tetőablakon beáradó fényben megcsillantak ezüsthajszálai. Egy szóval sem kért, én mégis a rendőr által említett falu felé indultam.

A falucska poros könyvesboltjában találtam egy régi, monarchiabeli térképet. Eszter ez idő alatt a falu határát járta, én az egyetlen kocsmában lazítottam. Az idegennek kijáró tisztelettel és bizalmatlansággal fogadtak. Az első pohár ital után arról kérdeztek, hogy mi járatban lennénk? Hogy honnan jöttünk, az senkit sem érdekelt.

A falusiak roz- és borókapálínkát ittak. Látszott az arcukon, hogy olyan emberek, akik könnyen haragra gerjednek, és olyankor eljár a kezük. Hiába érdeklődtem a titokzatos keverékről, mert csak annyit sikerült megtudnom, hogy az kizárólag az asszonyok dolga. A déli, délkeleti szél, valamint a titokzatos halálesetek és felderíthetetlen gyilkosságok között ők nem láttak semmilyen összefüggést.

Ez így volt régen is, mondotta a csapos, és természetes, hogy időnként nem kívánt dolgok is megtörténnek. Ilyen a világ rendje, és nem kell föltétlenül magyarázatot találni rá.

A csapos hatalmas pohár rozspálinkát tolt elém, és igyunk, hogy felejtsünk felkiáltással koccintásra emelte poharát. Ebben a percben csillogó szemekkel, ragyogó arccal lépett a kocsmába Lee Eszter. Olyan magabiztos volt, mintha saját házába lépett volna be. Minden férfi felállt, kiitta poharából a pálinkát és szótlanul távozott. A csapos szerint évek óta nem lépte át nő a kocsmá küszöbét.

Nem törvény tiltja, magyarázta szinte mentegetőzve, hanem ilyen a mi rendünk, a szokás.

Eszter hajnalig rendezgette a füvet. Az ég tudja, hogy milyen kritériumok alapján, milyen szempontok szerint csoportosította a sok négylevelűt és kakasmandikót. Egy fogatlan vénasszony segített neki, s amikor ránéztem, mintha Lee Esztert látnám negyven év múlva. Szomorúan aludtam el a bérelt szobában.

Másnap késő délután indultunk nyugati irányba, szembe a Nappal. Úgy időzítettük az utazást, hogy hajnalra érkezzünk a következő városba. Kora reggelre, amikor a locsoló autók után a víz még nem száradt fel az aszfaltról. Ez a módszer azon a nyáron rendszeressé vált.

Ha nyugat felé utaztunk, hajnalban érkeztünk meg és későig nyitva tartó, vagy korán nyitó kávéházat kerestünk, hogy reggeli előtt igyunk egy erős kávé. Figyeltem az emberek arcát, szemüket, ahogy még visszanéznak az éjszakába, de közben előre is tekintenek, a semmibe bámulnak, elidőznek ébrenlét és álom határán, senki földjén tétováznak, mint aki nem tudja, hogy melyik irányba lépjen tovább. Látszott rajtuk, hogy legszívesebben az álmok birodalmát választanák, de a létfenntartás ösztöne a másik irányba taszítja őket.

Hogyha keletre tartottunk, akkor hajnalban indultunk, amikor még minden tejfonás, fehér pára. Ilyenkor is szembe a Nappal, mintha folyton a Nap felé tartanánk.

Nemsokára arra az útra értünk, amelyen évekkel ezelőtt a repülőtérről egyedül tértem vissza. Most ellenkező irányba tartottunk, de ugyanazokon a hajtűkanyarokon vezettem az autót. Különösen szeretem az ilyen utakat, mert nem lehet tudni, hogy mi van a kanyar után. A meglepetésre várás izgalma szétárad egész testemben, folyamatosan kell alkalmazkodnom a kanyarok sajátosságaihoz. Félpercenként irányt változtatok, felpörgetem a motort, majd visszakapcsolok, fékezek, majd ismét lendületbe hozom az autót. Tájban élő, többnyire úton lévő vagyok, akinek nincs hazája. Vannak tájak, ahová visszatérek, mert látni akarom hajnalban, délelőtt, alkonyatkor, éjszaka, télen, nyáron és ősszel. Akarom tudni, hogy milyen esőben, hóban, ködben.

Az út hajtűkanyarjai, akár a mondaté: előre s hátra határtalan, beláthatatlan. Talán bejárhatatlan. Utazás a beláthatatlan mondatban, haza a mondatban. Mi következzen a pont, a kérdőjel után?

6.

Nagyapám szerint örök és stabil hazára csakis halálunk után lelhetünk. Úgy gondolta, levándorol majd a Tartaroszba, mert ott legalább nem fog unatkozni. Félelmetes árnyak között, vak sötétben elbotorkál a Styxhöz, ahol egy Khárón nevű alak piszkos köpenyben és égő szemekkel várni fogja. Beülnek a ladikba, ringatja őket a Styx vize, pipáznak, s közben ezt-azt mesélnek egymásnak.

Az idő nem fog szorítani, mert nem lesz idő, mondta nagyapám és kacagott, mint aki tud mindent, s túl van a dolgok nehezen.

Mielőtt szemeit lecsukták, ragyogó, ám hideg, végtelen űrt láttam, ahonnan lassan hullni kezdett a hó. Napfényes tavasz volt, pontosan emlékszem, mintha most történne, ebben a pillanatban. Sütött a Nap, felhőnek nyoma sehol, és nagyapám szemeiből omlani kezdett a hó. Percek alatt vastagon beborított mindent. Megállíthatatlanul nőtt, vastagodott a fehér lepedő. Már a derekamig ért a hó, lábaim kihültek, hátamról patakokban folyt a víz. A kandallóban a szurkos fenyő pattogva égett, de az ide-oda ugráló lángnyelvek melege nem ért el hozzám. A hó egyre csak nőtt, és én idegesítően vacogtam: saját magamat idegesítettem. Tanácstalanul álltam a szoba közepén, jöjjön aminek jönnie kell állapotban. Már csak a fejem látszott ki a fehér pokolból, kétségbeesetten kapkodtam levegő után. Olyan mélyen szívtam magamba, mintha utolsó lélegzetvétel lenne, mintha több évig ki kellene tartania. A mellkasomat rettenetesen préselte a több tonnányi hó, nyomta, roppantotta össze. Éreztem, hogy nincs hely a levegőnek, nem tágul a tüdőm, mellkasom nem bír ellenállni a hó súlyának, a szívem a dobhártyámat verte, szakította be a dörömbölés. Mindjárt leáll, vége, abbahagyom a légzést, pedig hosszú életet reméltem, melynek egyetlen titka van: nem szabad a légzést abbahagyni.

Nem látszott a Hold, sőt, már a Napot is eltakarta a rengeteg hó. Csak a kékesen világító hideg lepedő, a hópokróc maradt, amelyen mintha valaki járna. Lábnyomok rajzolódtak ki. A nyomok fölött nem volt senki, de a végtelen hómezőn egyre szaporodtak a lábnyomok, távolodtak és mélyültek, mintha ezer láthatatlan ember járkálna. Ment nagyapám ezerfelé, útra kelt a több milliárd sejt. Nagyapa szétrajzik. Már nem tartja össze a fajfenntartás ösztöne, nincs szüksége az életre, megy szerteszét, követhetlenné válik, érzem ahogy távolodik, érzem, de nem látom, mert a szem gyenge a halál látásához, mert a szem nem erre való. Nézem a sok, megszámlálhatatlan lábnyomot, nem kapok levegőt, nincs levegő. Hiába tátogok, fölöslegesen feszítem a mellkas izmait, csak tűz van, ég az orromban a nyálkahártya, lángol a mellkasomban a tüdő, izzik a szív, szétrobban a szemgolyó...

Később az ágyon egy csuromvizes lepedőt találtam. Nagyapám nem volt sehol, és olvadt a hó körülöttem. Az ereszekről egész nap ütemesen csöpögött a víz: nem lesz vége soha, az örületbe kerget, megvadulok. Így vallatták régen a foglyokat, talán Kínában. Olvastam valahol, láttam filmen is talán, mindegy. A szoba plafonja átázott, és csöpögött rám a hólé. Kerestem egy tenyérynyi száraz helyet, ahol meghúzhatom magam. A kandalló előtt találtam meg azt a helyet, a vízketrecet, amelyben anyaszült meztelenül álltam, és már a tűz sem égett, vacogtam, reszkettem, fogaim koccanása addig erősödött, amíg a csontok hangja elnyomta a víz csöpögését.

Másnapra, mintha mi sem történt volna, felszáradt a víz, s a falak, akárcsak friss meszelés után - nyirkosak voltak és mészszag áradt belőlük. A nyitott ablakon kihajolva láttam, hogy megérkeztek az első fecskék. Ruháimat nem találtam sehol, s ezért kénytelen voltam nagyapám ruháiba öltözni, amitől saját nagyapámnak éreztem magam. Azokban a percekben úgy elhatalmasodott valami benne, hogy azóta sem tudok szabadulni tőle. A házban az összes

tükröt darabokra törte a havazás, s így nem láthattam magamat saját nagyapámként. Egyetlen bútort sem találtam a szobákban. Csak az ágy maradt a frissen meszelt falak között és az ágyon a lepedő, ami azóta is használhatatlanul nyirkos. Megigazítottam magamon az idegen ruhákat, s közben arra gondoltam, hogy eddig nagyapa is leért a Styx vizéhez, ahová az utóbbi időben nagyon készült és ahol nem fog unatkozni, és ahol nem kell sietni, mert nincs idő. Ül Khárón ladikjában, mesél és történeteket hallgat, pipázik s hatalmasakat kacag, oly hangerővel röhög, hogy beleremeg az alvilág. Néha infravörös távcsővel felnéz, mert érdekli, hogy mi történik itt, de semmit sem ért abból, amit lát. Pedig gyakran hangoztatta, hogy reméli, minden úgy marad, ahogy az ő idejében volt. A kert, a ház, a birtok. Most aztán csodálkozhat.

Apám mindent megtett, hogy nagyapám kertjét megőrizze. Hétvégeken több száz kilométert utazott, vigyázott mindenre. Egy ideig még a nagymama rózsálgását is gondozta. Remélte, hogy egyszer talán ismét olyan lesz, mint nagyapám idejében volt. Én még nem tudom, miként lesz, de illúzióim nincsenek. Nyugodtan ülök az erkélyen és bámészkodom. Gyönyörű a panorama. Évente többször elutazom, szeretek belakni minél több vidéket. Egyetlen helyhez sem köt végérvényesen semmi. Bármikor meg tudok állni, irányt változtatok, és visszapillantás nélkül utazom tovább. Tudom, hogy eljön majd a nap, amikor én is csóválni fogom a fejem, akárcsak nagyapám, mert lesz néhány dolog, amit nem fogok érteni.

Bármikor érkezem haza, apámat mindig gyümölcsfái és krizantémjai között a kertben találom. Anyám a belakhatatlanul nagy ház valamelyik szobájából integet. Félszavakból is értjük egymást, pedig hosszú ideig nem találkozunk. Öcsém és húgom rendszerint nincs otthon, de mindig van hírünk egymásról. Apámmal végigsétálunk a kerten, mutatja fáit, történeteket mond róluk, terveiről beszél. Bármit látok vagy hallok, igyekszem mindent megjegyezni.

7.

Megpróbálok semmit sem elfelejteni. Karácsony hajnala volt, mindent átjárt a frissen vágott fenyők illata. A villamosok zaja a város szélén a csendet kirojtozta. Lassítva havazott, mo-gyorónyi hópelyhek kergetőztek a neonok sárgás fényében. A hajnal a merev sötétségből a láthatárt láthatóvá satírozta. Az időnek nem volt ritmusa: hatalmas lomha folyó, mely mindig más, és mégis mindig ugyanaz.

Álldogáltam a néma havazásban, a végtelenségig szerettem volna nézni nyomaikat, de a súlyos pelyhek az élettelen anyag kegyetlenségével láthatatlanná törölték a lépések negatív formáit.

Akinek nincsenek tervei, és a körülményekre hivatkozva belenyugszik a meg nem változtat-hatónak tűnő helyzetekbe, az megérdemli a halált. Vagy ami még ennél is rosszabb: élete megalkuvások sorozata lesz. Én kilépek a sorból, nekivágok az ismeretlennek!

Ágoston szavai ezek, augusztus 10-én mondta. Mint amikor megakad a tű a lemezen: percek óta ezek a mondatok ismétlődnek a fejemben. Cigaretta után kutattam, sisteregve lobbant a gyufa. Az első füstöt még ízlelgetve, a többit már reflexszerűen fújtam, és megcéloztam néhány nagyobb hópelyhet a kékes füstkarikákkal.

Soha nem térnek vissza! - suttogta Ágoston mamája.

A sűrű havon a vér sem üt át.

A lehulló hamu nyomtalanul elkeveredett, az elhajított csikk izzó parazsát a hó pillanatok alatt betakarta. Ágoston mamája a folyóparton, a város északi részében lakott. Azon a hajnalon hazáig kísértem a törékeny zongoratanárnőt. Végig a folyóparton a hó alól madárcsontvázak látszottak ki, őrizve egykori szárnyalások emlékét. A száraz nádat éles szél zörgette. A fagy el-nyomta a nyári iszapszagot, a parton lefordított csónakok, mint sorba lerakott fehér koporsók.

Életem legszomorúbb karácsonya, mondta Ágoston mamája, Zsófi.

Reggeli után a barokk bútorokkal berendezett nappaliban forró kávét ittunk. A hófüggöny mögül lomha kamionok bújtak elő. A szótlan és erős munkások a lakásból mindent az autókra raktak.

A szomszéd házakat már ellepték a svábbogarak, zokogott a törékeny zongoratanárnő, s közben ujjai könnyedén futottak a megkopott elefántcsont billentyűkön.

A szótlan munkások szívét meglágyította a furcsa dallam, és Zsófinak meghagyták a zongorát. Tenyéryei ólompecsétekkel lezárták a kamionokat, és szó nélkül eltűntek a hófüggöny mögött. Kapadohányfüst és fojtó izzadságszag maradt utánuk. Néhány óra múlva már hallani lehetett a svábbogarak motoszkálását a szomszéd szobákban. Ágoston mamája zokogva és fáradhatatlanul játszott, könnyei nyomán a fekete zongorán fehér foltok maradtak. Estére, amikor a kará-csonyfákon meggyújtották a gyertyákat és a csillagszórókat, a folyó felől a fagyos szél tele-fújta a város utcáit valami furcsa, addig soha nem hallott, szomorú zongoraszóval. Az embe-rek néhány pillanatra megdermedtek, ijedten hallgatták, hegyezték fülüket, de nem jöttek rá, hogy honnan jön a zene. Mindenki a szomszédjára gyanakodott, és rövidesen dolgaik után láttak, megfeledkezve a dallamról, mint megannyi más titokról, amelyre sohasem derülhet fény.

A folyó felől a szél azóta is gyakran hozza a város utcáira azt a különös dallamot.

Évekkel később egy kávéház teraszán ülve, Lee Eszternek egy öreg halász korán reggel azt mesélte, hogy a folyó felől a szél a város utcáira gyakran egy különös dallamot hoz, melynek forrását senki nem találja.

Számomra ismerős volt minden utca. Kértem Esztert, kösse be a szemem, mert úgyis eltalálok a folyópartra Ágostonék egykori házához.

Mintha megállt volna az idő. A városnak ezen a részén semmi sem változott. Akárcsak gyerekkoromban, a nádas most is tele volt sárguló madárcsontvázakkal. A ház irányából nagyon halk zongoraszó ütötte meg fülünket, a kertből madarak dala hallatszott. Nem tudtam milyen madarak lehetnek, füttyük után sohasem tudtam megkülönböztetni őket. Meleg és iszapszag volt mindenütt, a párás levegő megnehezítette a légzést. A ház falait sötétzöld kúszónövény nőtte be.

Vadborostyán, állapította meg Lee Eszter, minden növény ismerője.

A kertben, a hatalmas levelek alól fekete és sárga kiscicák bújtak elő, s mintha embert soha nem láttak volna, félve, megrémülve menekültek, rejtőztek a legbiztosabbnak tűnő helyekre. Az ablakra pók szőtt hatalmas hálót, amelynek közepén emberfejnyi lyuk volt. Azon kukucs-káltunk be.

A zongoránál őszhajú, fáradtnak látszó nő ült, csupa csont és bőr. Mintha gyöngéden simogatta volna, olyan könnyedén érintette a billentyűket. Fejét picit hátraengedte. Úgy tűnt, hogy átnéz a plafonon és a tetőn, valahol messze egy képet lát talán, vagy egy égi kottát olvas, amit számára írt az Isten, hogy megnyugtassa lelkét fia elvesztése miatt, aki egyesek szerint áruló lett, holott csak kiállt a sorból és más úton jár. Zsófi azóta nem fogad tanítványokat. Elbújt a világ szeme elől, kiállt ő is a sorból. A zongora maradt számára és az égi kotta.

Óvatosan megkopogtattam az ablakot. Zsófi felém fordult, talán megismert. Arcán mosolyféle futott át, ám a sok ránc miatt nehezen lehetett eldönteni, hogy valóban mosoly volt-e, vagy csak egy rándulás. Felállt a zongorától, és elindult a pókháló-takarta ablak felé. Nyomai a vastag porban élesen kirajzolódtak, lépései mintha bizonytalanok lettek volna. Már majdnem az ablaknál volt, de a zene mégis szólt, ugyanúgy hallatszott, mint amikor a zongoránál ült. Sőt, mintha hangosodott volna, s amire az ablakhoz ért, már fülsiketítő zaj volt, nem dallam, nem zene, hanem zaj. Ágoston mamája az ablak túloldalán beszélni kezdett, de nem hallatszott a hangja, nem jött át semmi a szavaiból, s én a szája mozgásából próbáltam kitalálni a szavakat, a mondatokat. Mintha arról beszélt volna, hogy attól a bizonyos karácsonytól megállás nélkül zongorázik, és tudja: egyszer ez a különös dallam, amit égi kottából játszik, ez a furcsa zene körbe fogja érni az egész Földet, mert viszi a szél, és ahol véget ér, ott átadja egy másik szélnek, és így tovább, és egyszer majd az egész Földön, minden városban és faluban pontosan karácsony estéjén, amikor meggyújtják a gyertyákat és a csillagszórókat, az utcákon, a tereken és a házakban ez a különös dal fog hallatszani, és nem lehet előle elbújni, mert mindig és mindenhol rátalál az emberre, hogy megállítsa egyetlen pillanatra, megállítsa és elre-pítse. Olyan lesz, mint egy csoda. Titok, melyet nem lehet megfejtani. Vannak dolgok, amelyekre sohasem derülhet fény.

Ilyesmiket mondott Zsófi, majd megfordult, és nagyon vigyázva ugyanazokba a nyomokba lépett, amelyeket az ablakhoz jövet a vastag porban hagyott. Visszatántorgott a kerek diófa-székhöz, és mintha mi sem történt volna, tovább játszott az elvékonyodott elefántcsont billentyűkön.

Már az utcán voltunk, távol a háztól, de még mindig hallottuk a törékeny zongoratanárnő dalát.

Az utca, amelyben a ház állt, sehová sem vezetett. Ezt Ágoston apjától tudom, akinek egy kihallgatáson lerúgták a veséit. Sok évvel ezelőtt mondta, hogy ez az utca sehová sem visz.

Minél előbb lógiál meg innen, menjél, amíg nem késő, biztatta Ágostont.

Az utca mindkét végén egy-egy kocsmá csábította az arra járókat. Ágoston apjának, bármelyik irányból is érkezett, mindig el kellett haladnia valamelyik kocsmá előtt, és ez jó ürügy volt arra, hogy megálljon egy sörre, néhány pohár borra, egy kupica jó rozspálinkára, amit a kocsmáros vodkás üvegből töltött a törzsvendégeknek. Ágoston apja természetesen törzsvendégnek számított, és Hall Gyuszival, a város legjobb bunyósával rengeteg időt töltött valamelyik kocsmában. Zsófi több év alatt sem talált megoldást a kocsmába járás felfüggesztésére. A szokásos asszonyi fenyegetőzéseknek pontosan az ellenkező hatásuk nyilvánult meg: előlük ugyancsak a kocsmába menekült Ágoston apja. Amikor Zsófi szótlanúsággal büntette férjét, akkor meg azért ment a kocsmába, hogy legyen kivel beszélgetnie. Néha Ágoston apja is változtatni próbált a helyzeten: remélte, hogy az éjszakai műszakkal kikerülheti a hazafelé menés pillanatában rá leselkedő csapdát, ám kiderült, hogy a könyvtárban, ahol dolgozott, semmilyen éjszakai műszak nem létezett.

Ágoston apja mégsem volt alkoholistának mondható. Nem ezzel volt a baj, a botrány nem ebből származott. Zsófi szerint kevés időt töltött a családjával. Mások szerint olyan kétes figurákkal barátkozott, akik a szocialista rendre veszélyt jelentettek. Ezáltal ő maga is gyanússá vált, amit családi múltja súlyosbított. Hall Gyuszival például rengeteget beszélgettek az egykori készruhágyárról, amelyet Ágoston apjától az ötvenes évek elején vettek el, és ahol Hall Gyuszi apja egy időben a gyártulajdonos sofőre volt. Régi szálak fűzték egymáshoz a két férfit: gyerekkoruk óta lelki jó barátok voltak, s bár Hall Gyuszi apjának nem volt egyetlen részvénye sem a gyárban, az államosítás után ő is úgy mesélte, hogy ezek a szemetek elvették a gyárunkat.

Azokban az években sok szó esett Májer Jóskáról, Joseph Meyerről, az egykori gyár üzletkötőjéről, aki a második világháború után eltűnt, és az ötvenes években Joseph Meyerként jelent meg ismét. Az ő autói kéthetente érkeztek a városba. Messzi tájakról jöttek, talán Németalföldről. Legendák keringtek arról, hogy készruhának álcázva hány meg hány ismerős menekült el Joseph kamionjaival. Meyer is gyakran megfordult a városban, s olyankor minden tiltás ellenére Ágostonéknál szállt meg. Egy ilyen találkozás után hívták be Ágoston apját egy rövid beszélgetésre. Aztán lerúgták a veséjét.

Ezek a szemetek így beszélgetnek az emberrel, dühöngött Hall Gyuszi, aki ezek után Ágostonnak atyai barátként próbált segítségére lenni.

Ágoston nagyapja a gyár főbejárata elé akasztotta fel magát. Az állami biztosok a holttestet kerülgetve hatoltak be a készruhágyárba, hogy átvegyék a tulajdonjogot. Mi kisiskolások voltunk, amikor majd huszonöt évvel később meglátogattatták velünk a város készruhágyárát. A történetet akkor még nem ismertem, és nem tudtam elképzelni, hogy Ágoston miért szomorú, miért izeg-mozog. Pedig a nagyapját ő csak fényképről ismerte. Ha emlékezetem nem csal, akkor kilenc évesek voltunk. Az első népünnepélyen is abban az évben, vagy nem sokkal azután vettünk részt. Nekem fogalmam sem volt arról, hogy mi a párt. Csak annyit tudtam, hogy a papa meg a mama, meg a papa barátai mindig suttogva beszéltek róla. A papa néha dühösen is.

Ezek kötni való bolondok, gazemberek. Sok seggfej. Ilyeneket mondott róluk.

Iszonyúan kell félni a párttól, gondoltam, ha arról csak suttogva mernek beszélni olyan erős férfiak is, mint a papa, meg az ő barátai. Indián mesékben éltem azidőtájt. Elképzeltem, hogy a párt olyan, mint a rossz irokéz indián. Apacs semmi esetre sem lehet, állapítottam meg.

Egyszer elmeséltem ezt Ágostonnak, aki akkoriban törzsfőnök volt. A varázsló én voltam, ketten tehát a törzs két legfontosabb embere. Ágoston egy este véletlenül kihallgatta, véletlenül, mint a gyerekek vagy az indiánok, kihallgatta, amikor az apja hazaérve az egyik kocsmából a törekeny zongoratanárnőnek azt találta mondani, hogy minden azért ilyen, mert az ő apját, Ágoston nagyapját a párt a halálba kergette. Másnap reggel szent esküt tettünk, hogy egyszer majd mindenért bosszút állunk.

Néhány hét múlva még jobban elcsodálkoztam. A világ legszebb tanító nénije, aki pontosan olyan volt, mint Hófehérke, a csúnya igazgatónő jelenlétében valami olyasmit mondott, hogy a párt főtitkára és egyben országunk elnöke, s közben elpirult, mint akinek szégyellnie kellene valamit - és a tábla fölötti képre mutatott -, minden bizonnyal látni akar bennünket. Az osztályterem egyetlen faliképéről volt szó, a félfülű, nyakkendős irokéz törzsfőnökről. Nyakkendős indiánról akkoriban meg nem olvastam, de elfogadtam, mint munkahipotézist, mert a mama mindig is mondta, hogy olyan kisgyerek, mint én, még nem tudhat mindent. Elfogadtam, mint nem igazolt, de lehetséges létezőt, s közben volt egy olyan érzésem, hogy itt valami gáz van, rettenetes átverés. Nem tudom mi történhetett, mert ki tudná egyértelműen megmagyarázni a lélek mechanizmusát, de attól a naptól én is egyre gyakrabban beszéltem suttozva, úgy mint a papa meg a mama, meg a papa barátai, azok az erős férfiak. Még ma is előfordul, hogy néha az indokoltnál halkabban szólok.

Június elseje előtt Hófehérke tanító néni mondta, hogy gyereknapi a mi iskolánk is készül, mert most már biztos, hogy jönni fog egy bácsi, aki látni akarja a párt pionírjait, akik mi voltunk éppen. Hófehérke most is nagy kínban volt, láttam az arcán, mert én az arcokról tudok legjobban olvasni. Mondtam is a papának este sakkozás közben, amire ő azt válaszolta:

A rendelet, az rendelet.

Aztán hagyta, hogy én győzzek. A papa úgy tett, mintha valamitől kímélni akarna.

Délutánonként, amikor éppen indián hétköznapijainkat élhettük volna, az iskola petróleum-szagú termeiben szavaltunk, énekeltünk, és még táncokat is tanultunk saját ünnepünkre. Ha nem lettem volna nagyon-nagyon szerelmes Hófehérke tanító nénibe, talán nem is tudtam volna megbocsájtani azokat a fájdalmasan hosszú és keserű órákat. Iskolába is igazából azért jártam, hogy láthassam őt. Nagyon el bírtam képzelni egy üvegkoporsóban, mint akit megölt a gonosz mostoha, és akkor jövök én, csókjaimmal feltámasztom, és... tovább már olyan szép, hogy le sem tudom írni.

Néha a papa egyik barátjával Hófehérke is eljött hozzánk azokra a hétvégi bulikra, amiket azokban az időkben a papáék tartottak. Olyankor nekem sem volt muszáj korán lefeküdnöm. Igaz, hogy amikor táncoltak, inkább behunytam a szemem, mert nem bírtam nézve elviselni, hogy Hófehérke átöleli a papa undok barátjának a nyakát, és roppant közelről rámosolyog. Olyankor mindig lehunytam a szemem. Egyszer titokban beleittam Hófehérke tanító néni borospoharába. Sajnos nem történt semmi. Szabó Árpának is csak azért kentem le két nagy pofont, mert reméltem, hogy így nagyobb sikerem lesz Hófehérke tanító néninél. Mindössze annyi történt, hogy nem árult el a papának.

Intézzük el négyszemközt, mondta.

Amikor megkérdezte, hogy miért csináltam, hát szinte azt válaszoltam: érted, drága Hófehérke. Aztán meggondoltam magam. Ha ő nem vette észre, akkor nincs miért magyarázkodnom. A szavak ilyenkor nem segítenek. Végül is nem szóltam semmit, de sokat mondóan elpirultam.

Szóval nehezen bírtam azokat a délutánokat. Egyetlen vigaszom Hófehérke volt.

Egy esős délután jött egy nagyhasú alak: megnézte és meghallgatta a készülő műsort. Olyan inget és nyakkendőt viselt, mint azok a mukik, akik a papa munkáját szokták ellenőrizni.

Hogy lehet ennyire ízléstelenül öltözködni, csodálkozott a mama, ha az ilyen alakok valamiért átlépték házunk küszöbét.

Ez is hosszasan nézett bennünket. Mint marhákra a piacon, úgy bámult ránk. Ült, nézett ki a fejéből és csóválta folytonosan, billegtette ide-oda, mintha valami irdatlan nagy súlyt tartana hájas nyakán. A végén félrehívta Hófehérkét, hosszasan magyarázott neki, amitől a világ legszebb tanító nénije elsápadt. Időnként megpróbált mondani valamit, de a nagyhasú csak beszélt, beszélt és beszélt, mint aki soha senkit nem hallgat meg, mert ő tudja a dolgát, neki ne próbáljanak semmit megmagyarázni, hisz van két szeme, két füle és nagy-nagy esze, amivel mindent megért és mindenén átlát. Messziről olybá tündek, mint egy némafilm.

Ágoston szerint a kövért meg kellene skalpolni. Fejbőrébe talán tíz liter víz is elférne.

Ezek azt hiszik, hogy még a seggükben is ész van, szokta mondani a papa az ilyen alakokról.

Néztem a fickót és elképzeltem, mennyi ész lehet a nadrágja alatt. Aztán elment a seggfej, s mi a következő naptól új verseket és énekeket kezdtünk tanulni.

Amikor eljött a nagy nap, büszke úttörőknek maszkíroztak bennünket, majd a város főterére vezényeltek. Unott arcú és izzadtan lihegő bácsik, agyonrúszozott tanító nénik irányításával egyenruhába öltöztetett gyerekek a szürke aszfaltra piros traktorokat és trikolórokat rajzoltak. Egy kislány zöld krétával rajzolta a traktort, amiért iszonyú szidást kapott, mert nálunk a traktor piros.

Ha zöld lenne, nem tudnánk megkülönböztetni a búzától, magyarázta egy ideges tanító néni, aki minden valószínűség szerint, búzát csak kenyérformában látott.

A mi kiváló osztályunknak elkészítettek egy piros szövettel letakart emelvényt, ahová fel kellett sorakozni és kerek egy órán át vártunk, hogy jöjjön már valaki és nézze meg, miként ünnepeljük magunkat június elsején, gyermeknapkor. Hófehérke egyik cigarettát a másik után szívta. Láttam rajta, hogy nagyon ideges. Rettegett, hogy lebögnék, nem fogunk tetszeni, s akkor mehet dolgozni a gyárba, mert szent biztos, hogy kirúgják az iskolából. Ezt véletlenül hallottam meg, amikor legutóbb nálunk volt és a mamával kávéztak. Nem szokásom hallgatózni, de akkor muszáj volt beosonnom a másik szobába, hogy a nyitott ajtón keresztül hallhassam Hófehérke csilingelő hangját.

Ha egyedül kell három szólamot énekelnem és tizenöt verset elszavalnom, akkor sem hagyom Hófehérkét gyárban dolgozni. Nem akarom, hogy reggel ötkor induljon munkába, és csak délután négyre érjen haza.

Éppen ezen méláztam, amikor nagy szirénázással, mintha a mentők jöttek volna, egy hatalmas fekete autó érkezett a traktoros-trikolóros aszfaltra. Egyébként a mentők is jöhettek volna, mert olyan meleg volt, hogy bárki hőgutát kaphatott volna. Csak Ágostonnak volt jó, mert mögém állították, és én kifogtam előle a Napot. Nem hagytam szenvedni a barátomat. Pont, mint egy isten.

A nagy fekete autóból egy mogorva férfi sietős léptekkel a pirosterítés asztalhoz ment, integetett és patakokban folyt róla a víz. Hosszasan beszélt, amiből egyetlen kukkot sem értettem. Utána énekeltünk, verseket szavaltunk, és én tényleg, mintha egy egész kórus lettem volna. A seggfej elbóbiskolt a széken, nézte a bőrt a saját szemén. A végén megbökte valaki, amire talpra ugrott, és mosolyogva megtapsolta a produkciót. Sőt, Hófehérkével kezét fogott, és biztosan gratulált, mert a világ legszebb tanító nénijének kisimult az arca, s felszabadultan jött

vissza hozzánk. Még a nyakig begombolt ingjének felső három gombját is fellazította. Ettől én is megnyugodtam, mert biztosra vettem, hogy Hófehérkének nem kell holnaptól gyárba mennie dolgozni. Később egy csomagokkal megpakolt teherautó jött, és minden ügyes pionír kapott a párttól egy zacskót. Eugénia, egy doboz keksz és egy ehetetlenné olvadt csoki volt benne. Boldogok voltunk, mehettünk a strandra, ahová Hófehérke is elkísért. Aznap ő volt az Isten. Ezt meg is mondtam neki, amitől hirtelen komoly lett és arra kért, hogy illet ne mondjak többé, mert még baj lehet belőle. Pedig tényleg ő volt az Isten. Ágostonnak is elmondtam, mert ő volt a legjobb barátom. Szerinte az Isten csakis férfi lehet, mert ő az atya, és az atya az minden bizonnyal, kétséget kizáróan férfi. Igazat kellett adnom neki. Abban egyeztünk meg, hogy Hófehérke lenne az Isten párja, ha Isten nem volna magányos.

Este jó volt otthon lenni. Megterített asztal, közepén torta, körben gyertyák, mintha ünnep lenne. Ültünk három testvér az asztal körül, a húgom feneke alatt párnák, hogy felérjen a tányérig. Billegett a sok alátét, kitűnően egyensúlyozott. Megjött a papa, vacsoráztunk, majd ajándékosztás. Az én csomagomban rövidnadrág volt, egy hátizsák, kisbicska, rajzfilmek. Később a mama mindhármunknak adott még egy-egy csomagot: a munkahelyéről küldte a párt, mondta. A csomagok pontosan olyanok voltak, mint amelyeket a főtéren osztogattak.

Hát, ennek a pártnak semmi fantáziája sincs, állapítottam meg.

A mama akkoriban egy hosszú irodában dolgozott, ahol mindig kávéillat és írógépkopogás volt. Gyakran számokkal teleírt papírokat hozott haza, és késő éjszakáig dolgozott. A papa szerint olyankor készítette a mérleget. Amit mások elcseszték, azt igyekezett helyrehozni. Előbb csak ceruzával írta be a számokat, majd mindent kétszer ellenőrizett, s végül golyóstollal ráerősített.

Mindig kíváncsi voltam, honnan jönnek a számok, mi van a számoszlopok mögött?

Ha megkérdeztem, a papa rendszerint azt válaszolta:

Ne tudd meg fiam!

Előbb-utóbb meg fogom mondani, hogy ne kíméljen annyira, hisz férfi vagyok, illetve leszek, vagy mi?!

Tudnom kell, mi történik!

Ezt már az ágyban, elalvás előtt gondoltam.

8.

Lee Eszterrel céltalanul jártuk a város utcáit, majd sötétedés után a város fölötti dombra mentünk. A leereszkedő pára alatt a város olyan mozdulatlanak tűnt, mint az elsüllyedt Atlantisz. Ebben a városban döbbsentem rá, hogy az ember egy kicsit mindig marionett. Itt tanultam meg, hogy a szabadság elsősorban önuralom. Rezignáltan fogadtam azt a felismerést is, hogy ami tegnap még nagyon kellett, észvesztően, kibírhatatlanul hiányzott, az ma már nem is fontos. Holnapra talán meg is feledkezem róla.

Rengeteg dolgot kellene elfeledni. Delete, enter és kész.

Nekem, a híres alvónak, nem sikerült elaludnom. Nem jött a várva várt álom a szememre. Nem találtam olyan súlyt, ami szemhéjamat redőnyként lehúzta volna. Egy pohár bort kortyolgatva az ablakon át nézegettem a város gyönyörű háztetőit. Mindenféle formájú és nagyságú antennák nyúltak bele a sötétségbe, világgá küldött jelek után ágaskodtak. A rádió és tévéhullámok mindig ránk találnak. Csendes éjszaka volt. Az utcákon senki sem járt. Szerettem volna megállítani a gondolkodást és elaludni, álomba menekülni. Csalódottan állapítottam meg: nem tudom megállítani a gondolkodást, nem lehet. Hiába ravaszkodtam, nem sikerült megállítani.

Az emlékezés képességével a teremő jutalmazott vagy büntetett?

Nem tudom eldönteni. Jövök-megyek az időben, előre-hátra, mintha egy utcában lennék, egy labirintusban inkább, ahol sohasem járt Ariadné, és remény sincs arra, hogy megjelenjen. Előre és hátra az időben. Ezek az ember irányai.

Ülök a teraszon, írom e sorokat és elkalandozom, majd visszatérek, s igyekszem nem összekeverni a dolgokat. A rendet próbálom megtartani, holott többnyire úgy érzem, csak káosz van, egyéb semmi. Furcsa módon néha rendnek látszik.

Rendben van, mondta az apám.

Az ebédlőben ültünk és a nagypapa kertjében termett szilvából főzött pálinkát ittunk, egy-egy kortyot csupán az étvágy javításáért.

Holnap megyek a tengerre.

Kijelentő mondatom elhangzása közben apám a tükörtojásokat a tányérba csúsztatta.

Rendben van, mondta, de én nem voltam meggyőződve, hogy eljutott az agyáig, amit az imént kijelentettem. Hallotta és közben valami egészen másra gondolt. Látszott az arcán és a szemén különösképpen. Egyébként megkérdezte volna, hogy mivel és kivel, de ő csak annyit mondott: rendben van.

Akkor éppen semmi sem volt rendben. Apám nem is reggelizett. A kávéját menet közben hörpintette fel. Az ilyen helyzetekben hiába érdeklődtem, hogy mi a baj, mert mindig azt válaszolta: ne tud meg fiam.

Kedvemet bearanyozta a júliusi Nap: azt hittem, kezdődik valami más. Félelmetes, hogy mennyire időjárás függő vagyok. Mint egy ultraérzékeny barométer. Voltak pénzgondjaim, de az utazás gondolata mindent elfeledtetett. Segítettem magamon, ahogy éppen tudtam. Összeszedtem a rengeteg üres üveget, és vidáman indultam a begyűjtőhöz. Az aszfalt mélyedéseiben vízfoltok csillogtak: az éjszakai zápor nyomai. Akkor még abban a hitben éltem, hogy egy új nappal mindig valami új kezdődik. Történni fog valami más. Pedig a napok csak jönnek egymás után, egyik rá a másikra, mintha értelmetlenül, s majd ártatlanul évekké állnak össze és

évtizedekké, és amikor az ember mérleget készít, rájön, hogy az út nem visz sehová. A semmibe visz. Mégis szükség van az útra, hogy legalább olybá tűnjön, mintha bármelyik pillanatban kezdődhetne valami szokatlan. Pedig soha nem kezdődik semmi, csak az idő és az a valaki, aki az idő mögött áll, játszik velünk, s mi vergődünk a semmiben, mert miben másban?

Akkor nem gondoltam ilyesmikre. Az üvegbegyűjtőhöz siettem, majd törzshelyünkre, ahol Ágostonnal és Totóval kellett találkoznom, hogy megbeszéljük az indulást.

Nem bírtam megállítani a gondolkodást, kitartóan elkerült az álom. Néztem a szemközti éjszakai kávéház bejáratát. A szél néha fellebbentette a könnyű szúnyoghálót. Az ajtó fényes keretében három alak gesztikulált, hangjukat nem hallottam, de meg mertem volna esküdni, hogy vitatkoznak. Örök némafilmnek tűnt a látvány. Beléptem a szobába: rejtett tartalékomat volt szándékomban megkezdeni. Lee Eszter csendesen aludt, a nagy hőség miatt a takarót lerúgta magáról. Az ablakon belopódzó halvány fény pucér fenekét és bal lábát megvilágította. A test többi része sötétségben maradt. Mintha nem lett volna. Enyhén horror: fenék és fülláb. Az ágy szélére ültem, és lecsukott szemeit figyeltem. A vékony bőr alatt a szemgolyó megmozdult. Biztosan néz valahová. Lát valamit, amit én nem láthatok. Az emberek alvás közben vannak egymástól a legtávolabb.

Előhalásztam egy üveg gint, utolsót a rejtett tartalékból, és visszamentem az ablakhoz, majd ki az erkélyre. Jeget tettem a pohárba, rá a gint. Az italt sokáig tartottam a számban, hagytam, hogy elzsibbadjon az arcom. A házak fölött a folyó felé néztem. Elhatároztam, hogy másnap indulunk a tengerre. Megpróbáltam látni a rengeteg vizet, felidézni az utat, azt az utolsó kanyart, amely a tengernek visz, és a parton, a sárga homokban ér véget. Éveket ugrottam vissza, és láttam magunkat, Ágoston és Totót, amint a tehervonaton utazunk, hajnalban érkezünk meg három hosszú nap után, és fekszünk a parton, ott, ahol a víz és a homok találkozik. Így értek össze egymástól távol lévő percek, elcsordogált az éjszaka, elindultak az első autóbuszok, itt is, ott is lámpákat gyújtottak, majd álmos emberek siettek ki az éjszából: megették a csendet, zajt és káoszt keverve maguk körül.

Felkelt Lee Eszter. Mintha egy másik világból jött volna. Hosszadalmasan reggeliztünk, elolvastam a reggeli lapokat, a kávé mellé híreket hallgattunk. Rajtam látszott, hogy nem aludtam, és Eszter kérdésére válasz helyett fényképeket kerestem elő.

Estére ismét ott leszel, próbált megnyugtatni Eszter.

Nem Ágostont és nem Totót keresem a tengeren, de még csak egykori önmagam sem. Az elmúlt időt visszahozni nem lehet. Az emlékezés hiába felbecsülhetetlen kincs, mert végeredményben pusztá szemfényvesztés. Mégis szükség van rá, óriási nagy szükség. Az ember szeret szemfényvesztésben élni.

Eszter szó nélkül csomagolt.

9.

Ágostonék a sörözőben vártak. Türelmetlenek voltunk, s még aznap este felkapaszkodtunk egy negyven kocsiból álló tehervonatra. A nyílt pályára kiérve a távoli hegyek mögül mint lomha, de határozott állat kezdett előkúszni a Hold, bele a sötétségbe. Jobb szememet lehunyva követtem a lassan felfele mozgó Holdat: olybá tűnt, mintha a mozdony egy kerek és fényes alagútba vinné a szerelvényt. Aztán fölénk ért a fényes alagút, ezüstös lett az éjszaka. Az egyre élesebbé váló kék hegyek körvonalai megtörték a láthatárt. Sötét falvak mellett futott a vonat. Ilyenkor a kutyák vadul ugatják a Holdat és a csendet feltépő vonatot. Mi nem hallhattuk hangjukat: fejünk a vonatkerekek ritmusos kattogásával volt tele. Hanyattfekve a fagyos csillagokat néztem, majd hasamra fordulva a vagon padlójának deszkái között szédülésig figyeltem az olajos talpfák egymásutánját. Órák telhettek így, miközben a vonat néhányszor irányt váltott, és a hegyek egyre közelebb kerültek. Nehéz felhők lopakodtak a Hold elé, s jobboldalt egy város fényei tűntek fel.

Mintha szét akarna esni, nyöszörgött az egész szerelvény. Nem tudtuk, melyik városba értünk, az állomás épületét magas vasúti kocsik takarták el. Ágoston elsőnek ugrott le a peronra, Totóval meggémberedett lábainkat nyújtóztattuk. Néhány karnyújtásnyira tőlünk fekete sziklák meredtek a felhős égre. A szél zuhogó eső zaját és illatát keverte el az állomás és a vonatok olajos bűzével. A pályaudvar végén a fényes sín pár beleolvadt a hegyekről lezúduló esőbe. Mögöttünk, a halvány fények alatt, vonatok szunnyadtak. Egyszerre kezdtünk énekelni valami freedom dalokat, előbb halkán, majd egyre erősebben, ám nagy-nagy ámulatunkra egyetlen szó sem hallatszott.

Az erős szél miatt, gondoltam.

Még hangosabban próbálkoztunk, s már szinte torkunkszakadtából üvöltöttünk, de ekkor sem jött ki hang a szánk. Álltunk az esőben és tátogtunk, mint néma tulipánok. Freedom, freedom, freedom, próbálkoztunk, de mindhiába. Csak az eső egykedvű neszezése hallatszott. Megrémülve álltunk, teljesen tanácstalanul, mint csodák előtt szokás. Népdalokkal, himnuszokkal, majd lassú, dögös bluesokkal próbálkoztunk, aztán ismét freedom, freedom, freedom, de továbbra is hangtalanul tátogtunk, mint valami akvárium halak. Az erőlködéstől átmelegedtünk, az esőtől már a tökünk is csupa víz volt. Hiába akartunk freedom dalokat énekelni, némák maradtunk.

Egyszer csak intett Totó, hogy hallgassunk!

Hallgattunk. Mit is tehettünk volna?

Ekkor hátradőlt a vizes betonra, behunyta szemét és elkezdett énekelni. Dermedten hallgattuk a csodaszép dalt a hajnali esőben. Gyönyörű ének. Ágoston és én tátott szájjal figyeltünk, engem kirázott a hideg. Néhány perc után Totó vezényelni kezdett, éneklésre buzdított minket is. Énekeltünk is, de rögtön csend lett. Mintha elvágták volna egy láthatatlan ollóval a hangot. Hanyatt feküdtünk Totó mellé, és úgy próbálkoztunk, de hangunk akkor sem hallatszott. Aztán Ágoston próbálkozott egyedül. Amint kitérte száját zuhogott be az eső, de neki is sikerült. A refréneknél Totóval próbáltunk ráerősíteni, de csend lett egyik pillanatról a másikra. Sem az Ágoston, sem a mi hangunk nem hallatszott. Később én is próbálkoztam egyedül, és amíg ők hallgattak, minden rendben volt, de mihelyt közösen próbálkoztunk, ismét csend lett. Ezt követően már csak egyenként énekeltünk. Egymást váltogattuk a zuhogó esőben. Arra a rejtélyes éjszakára máig sem találtam magyarázatot.

Reggel kisütött a Nap, és mi bőrig ázva, az énekléstől kimerülve, egymást támogatva néztük a vizes aszfalton körülöttünk ugráló kis zöld békákat. Találgattuk, hogy honnan jönnek és hová mennek? A felszálló sűrű párából nem látszottak a hegyek. És nem látszott a pályaudvar sem, csak az aranyszínű függöny és az ide-oda ugráló kis zöld békák.

Az örökkévalóságig kellene itt állni. Állni szótlanul a narancs párában apró békák között a vizes aszfalton. Néha elhúzna egy-egy vonat, de észre sem vennénk, vagy ha mégis, akkor sem tulajdonítanánk fontosságot az érkező és induló szerelvényeknek. És nem szólalna meg egyikünk sem, mert a freedomalok után nem lenne értelme a szavaknak. Főleges lenne minden kimondott szó.

Ágoston törte meg a csendet.

Bár sohase lenne vége, mondta.

Kedvem lett volna megfojtani.

Totó röhögni kezdett, ijesztően vihogott, mintha esztétét vesztette volna. Belebámult a párába, egyre hangosabban röhögött, egyre görcsösebben, majd ordítva mondta:

Freedomfreedomfreedom.

Potyogtak a könnyei, freedom. Már fuldoklott, freedom, egész teste vonaglott, freedom. Rák-vörös lett, mindjárt elpattan egy ér a halántékán, de teljes erejéből üvölti: freedom! Fügét mutat, freedom. Könyöktől lefele lóbálja alkarját, lófaszfreesdom!

FREEDOMFREEDOMFREEDOMFREEDOMFREEDOM!! Hol a kurva égben éltek? Micsoda freedom? Lehet, hogy csak Isten fejében létezőnk, mert van egy világ, ami csak az én fejemben létezik, mondja Totó, és röhög, és ordítja, hogy hiába is próbálkozunk, mert nem tudunk kitörni Isten fejéből. FREEDOM?

Délig szárítkoztunk a fűben. Úgy aludtunk, hogy folyt el a nyálunk.

Az álmokról jobb nem beszélni, mert elveszítik varázsukat, mondta Totó.

Üresség volt bennünk az éjszakai freedomok után, vákuum, ami szívott magába kegyetlenül. Éjszaka ismét énekelni fogunk és utazni, mert keresünk valamit, amiről nem is tudjuk, hogy milyen. Róla soha senki nem mesélt. Ha rátalálnánk, felismernénk. Reméltük nagyon. Keres-tük majd mindenhol, bejártunk ezer vidéket érte. Megfordultunk rengeteg városban, kocsmák-ban lestünk rá, kerestük emberek között, nők szemében és ölében, kerestük szavakban és vízben, földben, levegőben, tűzben és kövekben, de sehol nem találtunk rá. Voltak pillanatok, amikor azt hittük: megvan! A következő pillanatban már nem volt sehol, és mi kezdhettük előlről a keresést. Kerestük külön és kerestük együtt. Olyan volt, mint egy Möbius-szalag. Néha már gyanakodtam, hogy amit keresünk, az talán nincs is. Szaladunk a semmi után fej-vesztve. Semmifreesdom, freedomsemmi.

Ki tudná megmondani ezt?

Keresni pedig kell, erre van az ember rendelve, nincs kiút!

Éreztem, nincs más kiút, keresni kell egy kocsmát, ahol hideg söroket lehet a gyomor sötét mélységeibe küldeni. Alig volt dél, és ömlött ránk a meleg. Egyetlen ember sem járt a környéken, akitől megkérdezhettük volna, hogy melyik városban van szerencsénk lenni?

Annyit tudtunk, hogy a Nagy Déli Hegység lábainál fekszik a város. A kékes sziklafalak előttünk magasodtak az ég felé. A Nagy Déli Hegység mentén több város van üzemeknek és bányáknak álcázott fegyvergyárakkal, vadászakastélyokkal és turistaházakkal, ahová időnként sötét ablakú limuzinokkal rejtélyes emberek jönnek.

NE PISILJ A FALRA! - olvastam a figyelmeztetést egy szürke épület oldalán. Reméltem, hogy a közelben kocsmá is van, ahol mérnek finom hideg sört hatalmas korsókban.

Mindent ki kell próbálni. És mindennek az ellenkezőjét. Lesz, ami lesz. Így okoskodtunk indulás előtt a Nagy Déli Hegység lábainál, egy város állomásában, ahová két nappal korábban érkeztünk, és az esős éjszakában freedomokat énekeltünk. Amiután rátaláltunk a kocsmára, a percek, mint lökhajtásos gépek, úgy szálltak egymás után.

A holland srácoktól kaptuk az ajándékfüvet, amiből újabb cigarettákat sodortunk. Gyorsabban fog telni az idő. Észrevétlenebbül. A tenger felől a déli szél már elhozta a sós víz illatát. Totó hasra vetette magát a tehervonat padlóján, és elkezdett úszni menetiránnyal szembe. Órákon keresztül csinálta ezt. Időnként annyit változtatott a helyzetén, hogy hátúszásban megpihent. Nagyon féltettem: előbb-utóbb leúszik a vonatról. Próbáltam meggyőzni, forduljon meg, ússzon már menetirányba, mert úgy hamarabb odaérünk. Nem hallgatott rám. Azt válaszolta, hogy neki teljesen mindegy, a lényeg az, hogy úszhat. Egészen komolyan csinálta. Minden szinkronban volt: a kezek és a lábak tempója, a légzés, minden-minden, mintha csak könyvből csinálná.

Nehogy görcsöt kapjon, aggódott Ágoston is.

Sajnos, akkor meg fog fulladni, mert nem lesz időnk utána úszni, állapítottam meg.

Ágostonnak az utóbbi három nap egyetlen pillanattá olvadt össze. Örök pillanat, amiben nincs holnap és tegnap, minden ma van, most, ebben a másodpercben.

Nőni kezdtem, szorít az ing, ordította Ágoston, és tépni kezdte magáról a ruhát.

Állt meztelenül a vagonban és üvöltötte, hogy ő hirtelen nőni kezdett, terjeszkedni, mint az anyaszentegyház.

Szétreped a bőröm, kettéhasadok, nem bírom tovább.

Egy üres üveggel háromszor fejbe vertem, és ki vettem kezéből a jointot. Ettől egy kicsit megnyugodott. A fejbeverős mozdulatot az éjszaka folyamán még néhányszor meg kellett ismételnem. Totó fáradhatatlanul úszott és Petrarca-szonetteket szavalt.

Ennek a fele sem vicc, mindenki megőrült. Nem volt könnyű erre a megállapításra jutnom, de más magyarázatot nem sikerült találnom.

Kerülni szeretném az őrült embereket. Régi jótanács, nem tudom kitől hallottam, tehát mégis-csak feledek.

Kerülgetni kezdtem Totót és Ágostont, de még mindig ott voltam én. Jól megnéztem, hogy hol is álltam, majd megpróbáltam kikerülni magamat is. Legyen az ember következetes. Nehezen megy. Beálltam az egyik sarokba, majd óvatosan hátrálni kezdtem. Amikor legmesszebbre kerültem magamtól, Ágostontól és Totótól, három hülyét láttam magam előtt. Menekülni kezdtem, hatalmas lendülettel fejest ugrottam a sötétségbe. Úgy nyelt el, hogy még csak nem is csobbant.

A tengerparton tértem magamhoz. Arra ébredtem, hogy a nagy forróságtól felforrt az agy-vizem. Fejemben égő fájdalmat éreztem, mintha egy gyalogos ütközet zajlana, olyan hangokat véltem hallani. Ágoston még mindig egy üveget szorongatott, a hullámok időnként átcsaptak felette. Miután meggyőződtem, hogy lélegzik, Totót igyekeztem megtalálni. Éppen felém szaladt, észvesztő rohamban közeledett, majd néhány méterre tőlem megállt, térdei megroggyantak a hirtelen féktől, megfordult, és a lehető legnagyobb sebességgel elszánguldott az ellenkező irányba. Időnként bokájába és lábszárába martak a hullámok. Ágostont kihúztam

egy sebesen közeledő hullám útjából, majd felráztam és mutattam Totót, aki újfent felénk közeledett. Hirtelen irányt változtatott, belegázolt a vízbe, leállt, pancsolni kezdett, pontosan mint egy gyerek, feldobott a tengerből egy maroknyit, gyorsan a leeső víz alá ugrott, majd újabb maroknyi tengert dobott a magasba és alája állt nevetve. Így játszadozott a tengerrel, majd bebújt a hullámok alá, prüsszkölve felbukkant, ismét elkukkant, felbukkant... Mintha távolodna.

A Nap delelőre ért, merőlegesen lőtte a vizet. A levegő egy helyben állva remegett, semmi mozgás.

Bár egy kis szellő ha lenne! - sóhajtottam fel. Lassan elolvadunk.

Totó teljes erejéből csépelte a tengert, befele úszott, be a végtelen kékbe. Ijedtemben üvöltözni kezdtem, de hangom nem ért el Totóhoz. A napozók idegesen kapták fel fejüket, rosszállóan néztek rám, talán mondtak is valamit, biztosan szidtak, átkozódtak. A hullámok közben több szólamban énekeltek, elnyelték hangomat. Ágoston szeméből távcső meredt ki, megcélozta Totót, majd felváltva követték.

Még mindig befele úszik, mondta Ágoston.

Mennyi víz lehet előtte? Hát mögötte? Alatta? Milyen messzire lehet? - kérdeztem magamtól.

Csak el ne fogyjon az ereje. Ne kapjon görcsöt a szíve, a keze, a lába. Ágoston így imádkozott.

Féltettük a víztől Totót.

Mit kellene csinálnunk? - kérdeztük egymástól.

Az utolsó szó ebben a játékban nem a miénk. Szavainknak itt már nincs ereje.

Miért, máshol van?

Szóltunk az embereknek, akik csak vonogatták a vállukat.

Kutya baja sem lesz, motyogták.

Előtte a végtelen, s ő egymaga szemben a tengerrel. Túlerőben a víz. A víz szinte mindig túlerőben van. Az özönvíz óta legalábbis.

A Nap sugarai lassan elcsúsztak a tenger tükrén. Pár pillanattal azelőtt Totó kiúszott a távcső látómezejéből. Ágoston kivette szeméből a távcsövet és szomorúan mondta:

Nincs meg Totó. Eltűnt.

Lennie kell, bizonyára játszik velünk, próbáltam vigasztalni magunkat. Visszafordult, és nemsokára partra ér.

Mintha láttam volna, ahogy hullafáradtan kitántorog a vízből. Jót röhögünk, minden rendben.

Ha megjön, jól szájon vágom, buggyan ki belőlem egy ideges mondat. Rögtön meg is rémülök.

Egy halottat szájon vágni? Jaj, mit mondtam, miket gondolok?!

Be kell jelenteni. Ágoston sietve ment el a rendőrörsre.

Beúszott és nem jött vissza. Ennél többet nem tudunk mondani a sör- és halszagú, törökképű altisztnek.

Holnap keresni fogjuk. Búvárokkal, tengeri mentőkkel.

Addig megeszik a halak, véli Ágoston.

A halszagú rendőr buzgón jegyzetelt, láttam amint beírta: addig megeszik a halak.

Ültünk Ágostonnal a parton: virrasztottunk. A hullámok simán futottak a partra, a víz nyomán a homok sötétebb lett, majd elhalványodott. Újabb hullámra várt.

Partpofozás. Így nevezttem el a hullámok munkáját.

Nevet adni mindennek. Ez a létezés egyik alapfeltétele.

Totó megőrült, villant át az agyamon, de nem mertem kimondani.

Valaki közénk ült. Hátról jött, a hullámok sirató énekétől nem hallottuk lépteit. Hosszú hajú lány, a sötétben csak ennyit látok.

Vajon szép-e? És mi a túróat keres itt?

Vállára vékony gézruhát terített, a ruha végeit a derekánál bogra kötötte. Kezében papírtalcán két sült halat tartott.

Nektek hoztam, mondta. Majd bemutatkozott. Svéd, a nevét nem jegyeztem meg. Egy évvel később ő vitte magával Ágostont.

A papírtányért a homokra tette és eltűnt. Észrevétlenül, mint ahogy jött. Ettük a sült halat, és néztük a tengert: Totóra vártunk. A Hold ezüstre festett mindent.

Van Halál. Totó helyére a Halál ült le. Mert ha nincs Totó, akkor Halálnak lennie kell.

Ágoston a tenger urát szidta, aki elvette, elhódította, elrabolta, aki fogva tartja a barátunkat. Poszeidónt átkozta Ágoston. A tenger nyelve lábunkhoz ért. Érintése hideg volt. A Halál hidegsége. Poszeidón és a Halál. A tengerből páras, nyers, vad és részegítő illat áradt. Nézni veszélytelen, látni már veszélyes.

A megismerésért vagy annak vágyáért halállal kell fizetni?

Büntetés nélkül nem lehet leereszkedni a mélybe?

Elszabadulnak a szörnyek, és mindent elsöpörnek útjukból. Megállítani őket nincs esély, apró darabokra törnek minden egészet. A Neptunusz fénye elvakítja a kíváncsiskodót, miközben a Sós Vizek Királya a legmagasabb sziklán ül, és elégedetten dörzsöli össze kezeit.

Totó jó úszó, nem fulladhat meg. Totó a legjobb úszó. Gyere vissza Totó, üvöltötte Ágoston.

Ha lenne egy kagylókürtünk, könnyebben üzenhetnénk Totónak. Akkor legalábbis úgy tűnt.

Ágoston felugrott, rázta az öklét, rúgta a vizet. Poszeidón nyugodt maradt, a tenger hangján nevetett. Ágoston kétélű késével a vízbe gázolt és szúrta a tengert, vágta, hasította, ölte. Dühében zokogott, könnyei a tenger ölébe potyogtak. Időközben visszatért a svéd lány, és egy üveg bort tett a homokra, majd bement a vízbe, hátról átkarolta Ágostont, szorosan magához húzta, és lassan a part felé araszolt. Ágoston feje előreesett, kezéből a kés a vízbe hullt. Az ezüst fényben megvillant a penge, majd elfeküdt a tenger fenekén. Reggelre a homok betakarta.

Az éjszaka hátralévő részét szótlanul töltöttük. Csak a borosüveg járt kézről kézre, szájról szájra.

Hajnalban a halászok hálóra csavart testet hoztak.

Él, mondta egy vénember.

Él, és érthetetlen szavakat mormol, tette hozzá egy másik halász.

A homokra fektettük Totót, a svéd lány betakarta. Szívverését, légzését figyeltük. Totó arcát a rémület teljesen átformálta. Nehezen nyitotta ki a szemét, arcára próbált mosolyt erőltetni.

Az ember semmit sem kezdhet a végtelennel, suttogta, majd mély álomba zuhant.

A halászok bárkáikkal már a láthatárnál jártak. Poszeidón lassú táncba kezdett, csábító mozdulatokkal hívogatta a kíváncsiakat. A partra apró hullámok osontak.

10.

Lee Eszter napok óta szótlan. Ha kérdezem: hümmög, ha beszélni kezdek, mesélek valamiről, rám néz, mintha figyelne, de hamar rájövök, hogy nagyon máshol van. Próbálom kitalálni merre járhat, mire gondol.

Mi a baj?

Óóóó, semmi... Semmi!

Mentegetőzik. Én meg csak figyelem az utat, kerülgetem a gödröket és az útszélén legelésző kecskéket. Sárgadinnyével tömjük magunkat, estéink magányosak. Lee Eszter a rengeteg szerencsehozó négylevelű lóherét gondosan megszáritotta, majd óvatosan, hogy egyetlen levél se vesszen el, összetörte. Az illatos port a hullámok közé szórta.

A tenger elhozza a szerencsét, mondta könnyezve.

Ekkor megértettem, hogy nagy baj van. Nagyobb, mint gondoltam volna, de talán nem nagyobb annál, mint amihez hozzá vagyok koptatva.

Másnap reggel, amikor elhagytuk Várnát, a tenger még mindig a levélportól illatozott. Estére a boszniai hegyek között jártunk, de a szerencsehozó fű illatától nem tudtam megszabadulni. Alattunk Szarajevó, a béke szigete. Már csak hetek-hónapok kérdése. A kávéházakban, vendéglőkben az emberek hevesen vitakoztak, és nem akarták elhinni, elfogadni, hogy nyakukon a háború. Bosnyákok, szerbek, horvátok kivétel nélkül abban reménykedtek, hogy szép szóval, elbeszélgetve, egymás között mindent elrendeznek fegyverek és halál nélkül.

Most, amikor ezeket a sorokat írom, Szarajevónak annyi. A pokol szinonimája. Pont a század végén. Kérdőjel. Felkiáltójel. Szarajevó a rossz lelkiismeret. Az én történetemnél ezerszer rettenetesebb. Fülemben még mindig tik-tak, a kakukk hangja közel tíz év távlatából. És ez semmi ahhoz képest, hogy mi lehet a szarajevóiak fejében. Mennyi tik-tak, mennyi kitörölhetetlen hang és kép. Hogyan is mesélhetnék el azokat a történeteket, amelyek a pokol képzetét idézik? Az ember átváltozását állattá, ördöggé. Talán Istenné, aki igazságot oszt, jutalmaz és büntet. Isten eszközeivé, amelyek nagyon változatosak tudnak lenni.

Eszter megérezte valamit a békésnek tűnő Szarajevóban. Mélyebben érezte mint én.

Minél messzibbre innen, el, el, el..., könyörgött Eszter.

Fiumét akarta látni, a kikötőt, az Adriát. Eszter szótlanúsága kitartott Fiuméig. Már nem az az Eszter ült mellettem, akivel hetekkel ezelőtt útrakeltem. Minden próbálkozásom eredménytelen maradt. A régi Eszter elveszett, az újnak már nincs szüksége rám. És nekem az új Eszterre? Nekem sincs. De én gyáva vagyok, dönteni képtelen alak. Csak ülök és várom, hogy az idő oldjon meg mindent. Hullassa ölembe a megoldást. Ne kelljen semmit tennem, csak várnom, majd felmutatnom: íme!

Még nem láttuk az Adriát, de a távolságból felsodródott sós nedvessége. A színek megváltoztak, minden világosabb lett. Bennem meg egyre sötétebb, sűrű homály. A reggel egy fiumei kávéház teraszán talált. A fák a levelek zizegése olyan volt, mint apró hullámok sustorgása. A Nap hűvös volt és sárga, a terasz még vizes a hajnali öntözéstől. Úgy ültünk egymás mellett, mintha semmi közünk sem lenne egymáshoz. Mintha a véletlen vetett volna erre a teraszra, bár tudom, hogy véletlen nincs, legalábbis Lee Eszter szerint. Mintha nem lennének vágyaink. Életünk egymás nélkül kezdett történni. Még egymás mellett, de már külön utakon.

Az ilyen helyzeteket nem bírom elviselni. Menekülni kellene. Menekülni! El az ilyen helyzetek elől, ki belőlük. De hová, hallom magamban az ismeretlen kérdezőt, aki mindig ott ólálkodik bennem és csak dilemmát okoz, bizonytalanságot. Kellene hagyni csapot-papot, átvágni magam egy másik térbe. Erősnek lenni, hogy igazam lehessen. Ne figyelni a Másikra. Ő már nem létezik számomra. Már csak Én vagyok.

ÉN! ÉN! ÉN!

Nincs elég erőm.

Eszter szoknyája térdig ér, olyan mint egy szép harang. Mélyzöld, az ércen halvány foltok. Combjai, azok a gyönyörű hússatuk, akár a harang nagyranőtt nyelvei. Kétágú harangnyelv, pont olyan. Amikor elindul, mintha harang szólna. Fejemben zúg a harang, s ahogy Eszter távolodik, a zaj egyre erősebb. Harangnyelvlábai a szoknyájához érnek, fejemet szétfeszíti a zúgás. Képtelen vagyok megmozdulni, szólni, mondani bármit szintúgy. Sem visszahívni, sem kérni, kérlelni. Nem tudom lábai elé vetni magam, nem tudok karcsú bokájába kapaszkodni és visszatartani bármi áron. Csak ülök és várom, hogy a történetnek vége legyen, és visszatérjek az Öröm utca 1. szám alá.

Estére nyoma veszett Eszternek. Nyom nélkül eltűnt. Forog velem a táj, pörögnek a nap-szakok, hajnal, dél, alkonyat. A hetek, a hónapok, mintha egy óriási körhintán ülnék. Előbb fölöttem, majd alattam az egyre sötétedő vászon. Megpróbálok kapaszkodni a Holdba, s amikor fordul a táj, rátámaszkodom. Tartom magam két kézzel, vigyázok, hogy ne zuhanjak ki, rá ne essek a Holdra. Forog velem az égi táj, felhők úsznak a Hold elé. Már nincs mibe kapaszkodnom, de rá sem eshetek. Egy láthatatlan erő belenyomja a fejem a puha és nedves, hideg felhőkbe. Nyirkos lesz az arcom, didergek. Kurva hideg van és sötét, mint egy fasírtban. Vacogok, fogaim mint aprópénz a zsebben, úgy zörögnek. Nagy nehezen felállok, de nem találom az irányt. Egy irányt sem találok. Sötét van, arcom csupa víz.

Ahány irány, annyi haza, hallom Lee Eszter utolsó mondatát.

Eszter!!! Hol a kibaszott életben vagy? ESZTEEER!!!

Nem válaszol senki. Olyan egyedül vagyok, mint a beteg a műtőasztalon. Valahonnan csepegni kezd a hajnal, világosodni az ég alja. Eszter csilingelő nevetését vélem hallani, de hiába forgatom a fejem, nem látom sehol. Megpróbálok elindulni, de nem találom az irányt. Tájékozódni kellene. Tájékozódni!

11.

Megtalálni az irányt, mint a lovasok a sűrű ködben. Vagy az erdőben, ahol csak fát látni minden irányba. Megtalálni a helyet, ahonnan tovább lehet lépni. És ne visszanézni. Ne nézni vissza semmi pénzért. Eltemetni a tegnapi napot, csak a holnapra gondolni, ne a mára. A határmenti városban évekkel ezelőtt, a maratoni próba után, amikor már csak egyetlen napom maradt hátra, így akart lelket önteni belém Yvette. Tervemről nem beszéltem neki, de ő érezte, hogy valamire készülök. Tapintatosan semmit sem kérdezett, várta, hogy kibuggyanjon belőlem a mondat.

Vacsora után előkereste a sztetoszkópját, és a szívemet hallgatta. Az én ezerkamrás szívemet, amit még magam sem ismerek igazából. Olyan komolyan hallgatta, ahogy egy orvoshoz illik. Ma sem volt semmi dolga, a lóverseny baleset nélkül véget ért. Nem kellett senkinek elsősegélyt nyújtania, nem kellett senkit a lovak patái alól kimentenie, egyetlen versenyzőn sem ment át a kocsífémpántos kereke. Percekig hallgatta a szívemet, számolt, nézte az óráját.

Gyorsabb, mint kellene, állapította meg. Izgalmi állapot, egyébként rendben van. És kérdő tekintettel hosszasan rám nézett.

Yvette szeme olyan volt, mint egy végtelennek tűnő szoba leghomályosabb sarka. Mint összehúzó alagút. A sötétbarna szempár sokkal mélyebben volt, mint az arc. Térhatást keltett ez a szempár, árnyékokkal és fényfoltokkal, melyek a mélyülés plasztikus fokozataira emlékeztettek és amelyek testközelből is a távolság érzését keltették. Olyan távolságát, táguló tér hatását, amelyben az is benne van, akire ez a szempár ránéz. Beleszédít a homályos távolságba.

Yvette hallgatta a szívgaloppot, és nézésével beleszédített szemei végtelenjébe. Mint egy beláthatatlan homályos csarnokban, úgy éreztem magam, és szinte én is hallottam a szívdobogásomat. Mintha Yvette apró füle a sajátom lenne. A dobhártyámon éreztem a dübörgést, mígcsak le nem hunytam a szemem, hogy ne lássam Yvette gyönyörű arcát és szemeit, hogy kikerülhessek az egyre mélyülő és szédítő távolságból, kiléphessek Yvette pupilláján, vissza az én egyszemélyes terembe. Mert amióta elszállt Veled a Boeing, azóta egyszemélyes az életem. Benépesítési kísérleteim sorra csődöt mondtak, és egyre gyakrabban kellett elismernem, hogy az én életem immár egyszemélyes marad.

Nagyon gyors a szíved, ismételte meg Yvette.

Most sem válaszoltam. Mit is mondhattam volna? Az igazat, hogy lefizettem egy embercsempészt, aki megszöktet, kivisz ebből a befele végtelen, kifele véges, zárt térből? Ezt Yvette-nek sem szabadott tudnia. Később sem meséltem el neki, azokon a hétvégeken, amikor rendszeresen elutaztam a Másik Tóhoz, ahol Yvette ölébe hajtottam a fejem, és hallgattam a menekülés éjszakájának kakukkjait, szótlanul mint egy elítélt, akit nem vádol senki, de a kakukk még sem hagyja nyugton, nem hagyja egyetlen percig sem.

Néma kérdéseire sem válaszoltam. Hosszú hallgatás után nagy és mutatóujjával szakszerűen felnyitotta a szemem.

Látni akarom a lelked, magyarázta.

Ismét a táguló csarnokba néztem, és figyeltem az arc felületét, s próbáltam elkapni rajta a lélek rezdüléseit. Mert ami a felületen van, az a mélyből jön, bár mégsem a teljes belső valóság, annak csak egy része. A nehezen feltárható belső tájkép első állomása. Yvette állomásairól keveset tudtam akkor, és később a rendszeres hétvégi találkozások sem igazán segítettek. Olyan maradt, mint egy titokzatos kontinens. Minél többet próbált megmutatni magából, annál

titokzatosabbá vált. Mintha távoli tájakat fényképről próbálnál megismerni. Látod, de nem ismered.

Feszült csendben és várakozásban telt el az utolsó éjszaka. Yvette nem sejtette, hogy mire készülök, számomra nem volt már visszaút. És egyikünk sem tudta, hogy néhány hét múlva elkezdődnek rendszeres találkozásaink. Egy éven át minden hétvégén elsétálunk a Másik Tóhoz, menetrendszerűen körbejárjuk a tavat és várjuk, hogy az idő megoldjon mindent.

Hajnalban azokra a menekülőkre gondoltam, akik az egérhátú dombok között veszítették életüket. Róluk az embercsempész mesélt: így próbálgatta elszántságomat. Amikor hosszas várakozás után rászántam magam az ő megszólítására, az öreg a vállalkozás kockázatát, az előre nem látható veszélyt ecsetelte.

Akik nem jutottak át, azoknak a teste elvész a dombok között. Senki nem siet eltemetni őket. Mert ott csak az örök és a menekülők járnak. Legendák keringenek a rothadó holttestekről, amelyek elriasztják a gyáva menekülőket. Az örök izmos testét bátorság és gőg járja át. Számukra minden célpont, amire lőni kell. A testek aztán ott fekszenek a dombok között, mellkasuk behorpad, arcukból undok lárvák nőnek ki. A golyó ütötte lyukakon por és föld csorog a testbe. A menekülő lábakból az erőt beissza a föld, fű és virág nő ki a húsból. Az embercsempész szerint a legjobb szimatú örök a virágok illatából meg tudja állapítani, hogy az ország melyik vidékéről származik az immár porhadó menekülő. Sőt, egyesek még a hulla egykori foglalkozását is megmondják a testből kinövő virágok illatából.

Reggelig ezerszer átgondoltam mindent. Ellenőriztem a memóriámat, hogy ne tévedjek, ne tévedhessek. Tudtam minden mozdulatot, felidéztem a terv legapróbb részleteit is. Csak arra az egyre nem gondoltam, hogy néhány hét múlva a Másik Tó felé fogok utazni Yvette-hez, amit rendszeresen megismétlek egy éven át. Mert nem számoltam a kudarccal, nem mertem arra gondolni, hogy tökéletesen kidolgozott tervem csődöt mond. Nem tudhattam, hogy a következő éjszakával egy másik történet kezdődik. Egyéves menekülés a menekülés kudarca elől tébolyult kakukkal a fejemben.

12.

A Másik Tóhoz először egy késő őszi, ködbajos délután sétáltunk le. Két órát autóbuszoztam, s hogy ne fázzam, a leghátsó ülésre, a motor fölé telepedtem, ahol gázolaj szagú meleg és fárasztó zaj volt. Az útmenti földeken varjak tanyáztak. A rögökön állva mozdulatlanul figyelték a köhögő autóbust. Olyanok voltak, mintha odafigytek volna a dermesztő ködben. Mögöttük tejfehér pára sűrűsödött. A falvakból pipázó háztetők látszottak.

Azon az őszen mindig ködös hétvégeken keltem útra, és megfázva érkeztem Yvette-hez. Nem akartam semmi mást, csak ott lenni, ülni és hallgatni, hátradőlni, fejemet Yvette ölébe tenni, nem beszélni semmiről, sem tegnapról, sem máról, nem gondolni a holnapra. Borozni késő éjszakáig, majd ágyba bújni és összenőni. Nem volt kedvem a szavakhoz: velük akkor már nem lehetett semmit sem mondani. Fölöslegessé váltak, mint a madárijesztők télire. A halk zene volt a fontos, a nemistudomkiénekel, kijátszisdögösbluest, sírásrakészítődzsesszt. A tekintet volt a fontos, a mozdulat, a fejbólintás, a bor lassú kortyolgatása, a simogatás. A hely volt a fontos, a Tó-parti ház, Yvette-nél a barnászöld völgyben, ködtakaróban.

Yvette hamar elfogadta, hogy hallgatni és szeretni megyek hozzá. Keveset kellett beszélnem, és az nagyon megfelelt nekem. Inkább őt hallgattam, és ahogy fejem az ölében tartottam, ő rábeszél a halk zenére. Gondolataimmal mindig máshol jártam, de hallottam őt is, minden szavát megjegyeztem. Ma is emlékszem mondataira, bármikor el tudom mondani történetét, történetünket, úgy ahogy volt, azaz ahogy én emlékszem. Mert vajon ki tudja pontosan, hogy volt?

Esténként ájtott Yvette-hez Kilenc, gitározott, bort ivott és mesélt ő is.

Könnyű neki, gondoltam, mert tud gitározni és énekelni, míg én csak hallgatni tudok, csak ülni vagy feküdni szótlanul és megpróbálni nem gondolni a tegnapi és a mára, ne várni semmit a holnaptól, mert mindhiába, mert szalmabábú vagyok én is, csak egy marionett.

Yvette-nek is jó, mert tud sírni, bögni rettenetesen, előbb halkán, majd egyre hangosabban, amíg sírása betölti az egész házat, a völgyet, a Másik Tó partját. Ha már elviselhetetlennek érzi hallgatásomat sírásra görbül a szája, tudni akarja miért nem beszélek, mit rejtegetek ezerkamrás szívemben.

Milyen titok nyomja el benned a szót, kérdi, és máris bög, szemeinek végtelen alagútjából csorog a könny megállíthatatlanul.

Én már sírni sem tudok, pedig az lenne a jó, megtisztulni minden árnytól. A könny kimosná belőlem a rettenetet, de nem sikerül sírnom, pedig időnként megpróbálom elbőgni magam. A világ legszörnyűbb dolgaira gondolok, majd személyes fájdalmaimra, de sohasem jutok túl a torokgörcsön. Elszorul a torkom, érzem a könnyek sós ízét, de onnan nincs tovább.

Órákon keresztül feküdtem fejemmel Yvette ölébe, hallgattam Kilencet, vagy Yvette történeteit, amelyek családjáról szóltak, de mindenekelőtt apjáról és anyjáról, akiket már életükben legenda övezett. Ezért haláluk előtt már halottak voltak, mert a legenda logikája így kívánja. Amikor Yvette róluk mesélt, kiléptek a múltból, Yvette száján keresztül jöttek, némán a szőnyegre ültek, és hallgatták saját legendás életüket és Kilenc dalait, akárcsak én. Mi voltunk a néma, de hálás közönség. Mindig készen álltunk a hallgatásra, és soha nem untuk meg a gyakran ismétlődő történeteket.

Yvette papája, Gonzó úr, Sóvidék legkeresettebb ügyvédje gyerekkora óta irracionális vonzalmat érzett az állatok és a húsevő növények iránt, amiből később jónéhány bonyodalom

származott. Már-már beteges hobbijának csak jóval gyerekkora után tudott élni, mert Yvette nagyanja, Gonzó úr nevelőanyja annyira félt minden élő állattól, hogy saját udvarában még macskát sem engedett tartani. Az egyetem elvégzése és rögtön a családalapítás után, a háromhetes nászútról visszatérőben Gonzó úr egy részeg erdésztől félliter vodkáért három farkaskölyköt vásárolt. Ezek voltak az első állatok, amelyek nemcsak a szomszédok csodálkozását, majd ellenkezését váltották ki, de a hatóságok figyelmét is Gonzó úr szenvedélyére irányították. Jogász létére sikerült napok alatt engedélyt szereznie, így az állattartás immár semmilyen adminisztratív akadályba nem ütközött. A farkasokat néhány hónap múlva két óriáskígyó követte, majd harminchárom aranyhörcsög. Amikor az első két struccot megvásárolta, már senki sem csodálkozott. Elfogadták az egyébként kedves és segítőkész ügyvéd hóbortját, s csak a szomszédok várták az első katasztrófát, hogy kérhessék a hatóságoknál a veszélyesnek tűnő vadállatok kitiltását Gonzó úr birodalmából. De ez csak jóval később következett be. Sőt, olyan hírnévre tett szert, hogy egyszer még az államelnök is meglátogatta, és további jó munkát kívánva újabb állományfejlesztésre sarkallta az ügyvédet.

Így aztán Yvette gyerekkora struccok, óriáskígyók, háziasított farkasok, aranyhörcsögök, ékszerteknősök, sivatagi skorpiók és még ki tudja hányféle állat között telt. Mamája, egy ősrégi család egyetlen és utolsó leszármazottja, hamar elfogadta férje bolondériáit, ugyanis az ő családjában történetében még ennél cifrább dolgok is történtek. Yvette-t sem féltette, mert a kislány hamar megtanulta melyik állathoz mikor és hogyan kell közelíteni. A skorpiókat pedig egyenesen legjobb barátainak tekintette. Ezekkel akkor keltette a legnagyobb riadalmat, amikor iskolás korában természetrajz órára három kiéhezett skorpióval érkezett. Az igazgató figyelmeltetésére attól kezdve szülei minden reggel ellenőrizték Yvette táskáját, hogy biztosak legyenek: lányuk egyedül megy iskolába.

Az első kisebb baj akkor történt, amikor Yvette egyetlen barátja, akit szülei félve ugyan, de hétvégeken elengedtek az ügyvéd lányához, a négy és félméteres óriáskígyó üvegházába bedobta a kínai gumimackót.

Ennek a hátán volt egy kis műtyűr, s ha a mackót erőteljesen megnyomták, ez mackóra nem jellemző éles hangot bocsátott ki. Amikor Yvette barátja meglátta, hogy a kígyó minden teketóriázás nélkül lenyelte a gumimackót, sietve hazament, és turpisságáról senkinek sem szólt. Másnap reggel Gonzó úr a kígyó kétségbeesett képét látva rögtön tudta, baj van. Figyelmesen végigtapogatta a négy és félméteres tömlőt. Gyakorlott keze és szeme hamar megtalálta az alig észrevehető dudort, amit ha erőteljesen megnyomott, a kígyó testének legmélyéről félelmetes hangokat hallott. Az állatorvos először hallani sem akart a műtétről, de Gonzó úr viszonylag hamar meggyőzte, hogy nem veszélyes a kígyó, sőt, ebben az állapotában még szorítani sem tud. Miután az ebédlő kihúzható asztalához kötözték a hüllőt, az állatorvos több anatómia könyvet átlapozva biztos kézzel vágott bele az állat húsába. Yvette mamája, Sóvidék legszebb asszonya, zokogva ment ki a konyhába, ugyanis ez a kígyó volt a kedvence, mert délutáni szeretkezéseiket nemcsak nagy figyelemmel kísérte, de hatalmas sóhajtozásaival minden alkalmat feledhetetlenné tett. Egyszer elmesélte az egyik szomszédasszonyának, aki éveken keresztül próbálta meggyőzni a férjét, hogy vásároljanak egy olyan kígyót, mint a Gonzó úré. Yvette mamája titokban meg volt győződve, hogy a kedvenc kígyója előző életében egy nagyon jóképű férfi volt, de ezt csak a kígyó halála után merte elmondani Gonzó úrnak, akit ez a furcsa feltételezés enyhén zavart, de egy cseppet sem lepett meg.

A három farkaskölyök közül a legszelídebb, amelyiket gyakran a házba is beengedtek, főleg ha viharos idő volt, mert nem bírta elviselni a villámlást és a mennydörgést, rettenetes kínok között pusztult el. Egyszer, amikor hétvégére az egész család elutazott, a farkast véletlenül bezárták a lakásba. Éhségtől gyötörtén a szelíd állat kinyitotta a fagyasztót, és mértéket nem

ismerve a család, a rokonok és a szomszédok kiporciózott, lefagyasztott húsadagját az utolsó falásig megette. A sok fagyos hústól olyan torok- és gyomorgyulladást kapott, hogy háromnapos intenzív kezeléssel sem tudták megmenteni. A kertbe temették el és háromnapos gyászt tartott az egész család. Gonzó úr, hogy pótolja az elpusztult farkaskölyköket, teljesen megmagyarázhatatlanul öt pónilovat vásárolt. Ezeket három évvel később egy betanított krokodilért cserébe a belgrádi cirkusznak adta.

Yvette hétéves korában egyik apai nagynénjétől csillogó inoxkalitkába zárva egy hatalmas papagájt kapott, ami a nagynéni szerint százötven éves is elmúlt, de a pontos korát senki sem tudta megmondani. Yvette nagynénje annak idején ugyancsak egy nagynénjétől kapta, és mint egy régi bútordarabot, úgy adta tovább. A színes tollú madár minden délben és este, rögtön a harangszó után, már-már követhetetlen káromkodásba kezdett, amin előbb mindenki jól szórakozott, majd megpróbálták leszoktatni erről a fölöttébb furcsa reflexről, ám tíz év kemény munkája sem járt eredménnyel. Évekkel később egy esős őszyén a papagáj három napon keresztül nem szólalt meg, amitől az egész család pánikba esett. Gonzó úr ebben a hallgatásban baljós előjelt vélt felfedezni, de erről a nagynénin kívül senkinek sem beszélt. A nagynéni tanácsára ecetes-sós vizet itattak a papagájjal, amibe akácfa hamuját és egy kevés terpentint kevertek. Ettől kereken huszonnégy órát aludt a papagáj, és amikor felébredt, olyan éktelen káromkodásba kezdett, ami mindenkit megnyugtatót. A hosszú alvás után a papagáj egy már elfelejtett dialektusban kezdett beszélni, ami a környék nyelvészeinek sokéves és izgalmas kutatómunkát ígért.

Az igazság az, hogy Gonzó úr nem is akarta leszoktatni a káromkodásról. Különösen az tetszett neki, amikor a madár az anyaszentegyházat szidta, amivel Gonzó úrnak immár évtizedes gondjai voltak. Mielőtt beiratkozott volna a jogi karra, Yvette apja a Katolikus Főiskolára járt. A forradalom kitörésekor negyedéves hallgató volt, és a kéthetes káoszban lelkes, de nem igazán jelentős szerepet vállalt. Ennek ellenére hét év börtönre ítélték, amiből a legnehezebb körülmények között öt évet ült. Három év ólombánya és két év magánzárka meggyőzte őt arról, hogy egyetlen út létezik, és az az Isten útja. A teljes kiábrándulás a szabadulás után érte, amikor azzal az eltökélt szándékkal jelentkezett a főiskolán, hogy elvégzi a hiányzó két évet, pappá szentelteti magát, és élete hátralévő részét az egyház és Isten szolgálatában fogja tölteni. A teológia vezetői hallani sem akartak róla, sőt, az érseki helynök olyan riadt képpel fogadta, mintha az ördögöt látná szemtől szemben. Irodáját ismét megszenteltette, és egy éven át minden vasárnap tömjénfüsttel próbálta kiűzni a vélt ördög láthatatlan jelenlétét. Gonzó úr, miután így cserben hagyta választott egyháza, pillanatok alatt az intézmény esküdt ellenségévé vált, bár Istent sohasem tagadta meg. Határozottan állította, hogy egyház nélkül is megtalálja a mennyek országába vezető utat, és az Istennel való párbeszédhez nincs szüksége az egyház közvetítésére. Azóta egyszer sem lépte át a templom küszöbét, de akik ismerték, tudták, hogy Gonzó úr istenfélő, vallásos ember. Később abba sem egyezett bele, hogy Yvette-t a pap megkeresztelje, ami aztán a következő forradalom után Yvette számára nem kevés bonyodalmat okozott.

A belgrádi cirkusztól kapott szelídített krokodil, amelyért Gonzó úr három pónilovat adott, az egész családot újabb megpróbáltatások elé állította. Nem csak egy minden szempontot kielégítő krokodilház építése, hanem a mindennapi eledel beszerzése is gondot jelentett. Hogyha a farkasokat sikerült majdnem teljes mértékben leszoktatni a húsról, ami egyébként természetükön mély nyomokat hagyott, a krokodil kizárólag vágóhídról származó rothadó húst volt hajlandó fogyasztani. A család viszonylag hamar hozzászokott az irdatlan büzhöz, ám a környék lakói-ból újabb tiltakozást váltott ki Gonzó úr szenvedélye. A rothadó hús szaga ködös, szélcsendes napokon volt a legkibíráhatatlanabb. Olyankor a környező házak szobái is megteltek a krokodil menüjének szagával, amitől a szorosan zárva tartott ablakok sem nyújtottak védelmet. Gonzó

úr békeszerető ember lévén egyszerű, de költséges megoldást talált. A krokodilház mellé egy konyhát építtetett, amibe egy ötezer literes fagyasztógépet vásárolt, és a konyhát légkondicionálóval szerelte fel, elsősorban azért, hogy a kellemetlen szagok ne hagyhassák el a konyha épületét. Vasárnaponként a krokodilt pórásra kötve a tó körül sétáltatták, amivel a gyanútlan turisták között nem elhanyagolható rémületet és érdeklődést váltottak ki. Az igazi baj egy augusztus végi napon történt. A hatalmas kánikula elől a krokodil a tó vizébe csusszant, és Gonzó úr kezéből kirántotta a pórászt. Bár emberhúsba még nem kóstolt a krokodil, a fürdőzőket rögtön kiparancsolták a vízből és beláthatatlan időre felfüggesztették a tóban való lubickolást. Három csónakkal indultak a krokodil bekerítésére, amit ötórai hiábavaló ide-oda evezgetés után, mint eredménytelen módszert abbahagytak. Gonzó úr abban reménykedett, hogy az esti etetés idejére kijön a vízből az állat, vagy legalábbis a part szélére úszik, ahonnan egy erős hálóval sikerül majd kihalászni, de a krokodil három nap múlva sem jelentkezett, s a fürdésre vágyó vendégek türelmüket veszítve a hatóságokhoz fordultak. A rendőrök egy kora reggeli órában véres vágóhídi húsdarabokkal felszerelve ellepték a tavat, s bár előzőleg azt ígérték, hogy nem használnak fegyvert, minden rendőr oldalán csőre töltve és kibiztosítva lapult a revolver. A tóban ingadozó csónakból tüzelő rendőrök a krokodil hatalmasra tátott száját megtöltötték ólommal, de egy eltévedt golyó a parton bámészkodók egyikét is eltalálta, aki ott helyben szörnyethalt. Hónapokig tartó pereskedés után Gonzó urat felmentették, de ellenségei száma idővel nagyon elszaporodott. Azt sem tudták megállapítani, hogy melyik rendőr revolveréből tévedt a partra a gyilkos golyó, így egyetlen járható út a rendőrfőnök felmentése és tartalékba helyezése maradt, aki többek füle hallatára kijelentette, véres bosszút áll a történetekért.

A húsevő növényeknek a nappaliból nyíló kis üvegházat építettek, de azok egy idő után annyira elszaporodtak és olyan hatalmassá nőttek, hogy a család kénytelen volt a lakás különböző szobáiban helyet szorítani nekik is. Amikor Yvette türelmét veszítve hisztirohamot kapott, mert úgy érezte, hogy a sok állat és növény kiszorítja őt a lakásból, Gonzó úr hetek alatt beépíttette a tetőteret, és a fölösleges bútorokkal együtt néhány fényre és megre igényes növényt, az összes aranyhörcsögöt és kilenc óriáskígyót felköltöztetett a nemrég még használaton kívül lévő tetőtérbe. Yvette megdöbbenve állapította meg, hogy teljesen kiürült a lakás. Egyszeriben tágas volt, levegős: pontosan olyan, amilyennek kamaszkora óta szerette volna látni.

Néhány évvel később, amikor a krokodilos történetről már csak mint a közelmúlt egy izgalmas és rendhagyó eseményéről beszéltek, egy máig felderítetlen kettős haláleset történt. A szokásos vasárnapi ebéd után Gonzó úr feleségével a nappaliban sziesztázott. Egymást átölelve talált rájuk Yvette, de hiába szólította őket, egyikük sem válaszolt. A három afrikai skorpió a televízió mögötti sötét sarokban húzódott meg, de több hetes nyomozás után sem tudták kideríteni, hogy a gondosan bezárt terráriumból miként szabadulhattak ki a kettős halált okozó állatok. Egyesek az egykori rendőrkapitány bosszújáról suttoztak, a nyomozók viszont semmilyen konkrét bizonyítékot nem találtak a gyanúsított ellen. Yvette fájdalmában és dühében egykori kedvenceit, a három gyilkos skorpiót eltaposta, és szétnyomott testüket a legnagyobb húsevő növények kelyheibe dobta, amitől azok egy héten belül, bár megemésztették a skorpiókat, menthetetlenül elszáradtak. A temetés után Yvette felszámolta az apja egyszemélyes állatkertjét, ám a krokodilház bűze még évekig kiirthatatlan maradt. Yvette dührohamaának egyetlen túlélője az alig-alig érthető dialektusban beszélő és folyékonyan káromkodó papagáj volt, aki a kettős halált hozó napon a nappaliban bóbiskolt. Úgy hallgatott, mint aki látott és tud valamit, de nem akarja vagy nem tudja kimondani.

Ilyen történeteket mesélt Yvette, s én mindezek mellett a fejemben ketyegő órát is hallgattam, a soha békén nem hagyó tik-tak-tik-tak egymásutánját. Hallottam az elcsordogáló perceket,

órákat, évszakokat, és folyton az apám mondása járt az eszembe, hogy az idő mindent megold, és olyankor láttam a papa arcát is, azt a késő esti ábrázatot, amiről azt hinné az ember, hogy csak aludni vágyik, de nem, mert egy sakkipartira mindig maradt ereje.

A sakk rengeteg mindenre megtanít, ismételtette, és miután beállította a rádiót valamelyik tiltott adóra, egy fehér és egy fekete bábút rejtett tenyereibe.

Az első lépés, az indítás roppant fontos, magyarázta, ám nem jelenti azt, hogy minden veszve. A türelem a fontos, hogy kigondolj előre több lépést, és mindegyiknek újabb variánsait, szám-talan lehetőséget, és észben tartsd a kombinációkat, figyeld az ellenfél arcát, helyezd magad az ő bőrébe, találd ki mit akar lépni, vagy olyan mozdulatot végezz, amivel őt irányítani tudod, kötelezed, és mosolyogj, de arcodon ne látszódjon semmilyen reakció, ne vegye senki észre, hogy te már tudod a játszma végét. Kivárni, taktikázni, összpontosítani szünet nélkül, mert az idő telik és nem hagyhatod, hogy ellened dolgozzon.

Később már csak nézte, hogyan játszunk az öcsémmel, és jegyzetelt, leírta minden tévedésünket, majd megbeszéltük azokat. A rengeteg jegyzetből ezeroldalas dosszié lett, amit egyszer megmutattam egy nagymesternek, aki végiglapozta, és elragadtatásában észbontó árat ígért érte, de én nem tudtam megválni a dossziétól, mert abban hármunk tudása van benne, izgalmas esték megfizethetetlen munkája.

Veszíteni a mama tanította meg. Néhányszor ő is játszott velünk, de hamar rájöttem, hogy szívesebben ült a zöld csempékálya mellett, olvasott vagy kötött, és sorra mindannyiunkat megtanított veszíteni. Mert, hogy az idő mindent megold, azt már tudtam a papától, de a mama derűjére, bölcsességére és mosolyára volt szükségem, hogy megtanuljak lazán veszíteni, úgy hogy a veszteség ne hagyjon helyrehozhatatlan nyomot bennem.

A Másik Tóhoz először egy késő őszi ködbájos délután sétáltunk le Yvette-vel és Kilencel, és azután minden hétvégén egy egész éven át. Lassan ennek is hagyománya kezdett lenni, mint a mama hétvégi tésztáinak és a szombat reggeli vasaltruha illatának. A befolyó patak torkolatánál egy mészkövet néztem hétről-hétre, amely kiágaskodott a vízből, megtörte a folyást. Azt figyeltem, hogy miként oldja meg az idő, mikorra fog eltűnni a mészkő. Yvette-nek és Kilencnek más játékaik voltak. Kilenc a tavat körbeölelő út hiányzó macskaköveit számolta meg hetente, és kimatekozta, hogy ha nem helyettesítik a kihulló köveket, akkor pontosan 258 év múlva már nem lesz macskaköves út. De ezt már egyikünk sem fogja tudni ellenőrizni. Esetleg Yvette öreg papagája, több évtized egyetlen tanúja és túlélője. Lehet, hogy már tó sem lesz, vagy tenger lesz ismét, esetleg lepusztult erdőszéli mocsár. Az sincs kizárva, hogy minden pontosan ilyen lesz, semmi sem változik meg, csak helyettünk lesznek mások, akik arra várnak, amire mi: várni fogják, hogy az idő oldjon meg mindent.

Egy ilyen késő őszi ködbájos délután ígértette meg Yvette, először velem, majd Kilencel is, hogy hatvan év múlva ismét találkozni fogunk a befolyó patak torkolatánál. És ezután egy éven keresztül, minden hétvégén, amikor lesétáltunk a Másik Tó partjára, Yvette megismételte, hogy hatvan év múlva itt, és én minden szombaton megígértem, esküt tettem az ígéretemre, amit be kell tartanom. Már előre tudom, hogy ötven év múlva, egy éven át, minden hétvégém foglalt, mert ígéretemhez hűen Yvette-tel és Kilencel a tóparton fogok sétálni. Nagyon öregek leszünk, és számba vehetjük, hogy az idő mit oldott meg. Összeszámolhatjuk a hiányzó macskaköveket, ha le nem aszfaltozzák az utat, vagy ha velünk nem történik valami előre nem látható, ha addig az idő nem old meg mindent.

Amikor péntek délután megérkeztem és kinyitottam az első üveg bort, Yvette percek alatt elmesélte az egész hét történéseit, vidáman ölelt magához és fogadkozott, hogy többé nem enged el.

Magamhoz láncollak, ismételte hétről-hétre.

Engedd, hogy láncoljalak magamhoz, könyörgött, s én nem válaszoltam soha, csak töltöttem a bort és cserélgettem a lemezeket. Először mindig Pat Garciatól a Jerikót hallgattuk meg, aztán Bob Dylant, Rolling Stonest, Bob Marleyt, Jimmy Hendrixet, Jim Morrisont, Doorst, Armstrongot, és én hanyatt feküdtem, fejemet Yvette ölébe hajtottam és csak hallgattam, mert nem volt kedvem szólni, nem voltak szavaim, mert aminek tanúja voltam, arra nincsenek szavak.

Olyan vagy mint a titokzatos papagáj, mondogatta Yvette.

Amikor sírt, könnyei az én arcomra hulltak, és nem volt mivel megvigasztalnom. Fejemben őrzöngött a kakukk, újra hallottam a fegyverlövéseket, a kutyaugatást és halálüvöltést, mindent előlről, mindent ezerszer visszahallottam, és vártam, hogy az idő eltemesse a hangokat. Sokszor hihetetlennek tűnt, hogy mibe keveredtem, és megúsztam ezt is, mert én eddig mindent megúsztam, mintha egy jó angyal vigyázna rám.

13.

A névtelen embercsempésszel este tíz órakor kellett találkoznom, de már délután ötkor elindultam a megbeszélt helyre. Nem volt türelmem várni. Meghúzódok az erdő szélén, és ott várok este tízig, döntöttem el.

A mocsárszagot hamar megéreztem. Tőlem balra volt a lápvilág, ahonnan nem tér vissza soha senki. Minden kis zajra elrejtőztem, a bokrok ágainak oltalmában vártam. A félelem érzése nem volt idegen előttem, de tudtam, hogy innen már nincs visszaút. Bár lett volna még időm visszatérni és hagyni az egészet, elfeledni a tervet, hazamenni az Öröm utca 1. szám alá, ahol minden a helyén van, mintha csak néhány perccel előbb léptem volna ki az ajtón.

Látom magam a tükör előtt, nézem a tükörből rám tekintő ismeretlen arcot. Mögötte ismerős zöld kandalló, amelyből hatalmas lángok kúsznak fel a kéménybe, de én nem érzem a tűz melegét. A kandallón félig elégett, derékban meghajlott gyertya kanócéval simogatja a kovácsoltvas gyertyatartó peremét. A kandalló előtti asztalon pipa és kávéscsésze, a tükör végtelenjéből Mozart-dallamokat vélek hallani. Hátrálni kezd az ismeretlen, majd a tükörre rácsukódó ajtó mögött végleg eltűnik.

Egy bokor oltalmában figyeltem a láp felől érkező szokatlan hangokat, s a fejemen pillanatok alatt átfutott a gondolat, hogy még mindig van idő visszatérni, de a tükörben látott ismeretlen már bennem volt ismét, és nem engedett a kísértésnek, lökött előre megállíthatatlanul.

Sötétedésig még volt néhány óra, de az erdőből sűrű félhomály lopakodott a láp felé. Tudtam, hogy az erdő túloldalán az örök várakoznak. Beleszagolnak a levegőbe, nyüszítő kutyáikat kemény kézzel visszafogják. Három óránként portyázni indulnak, elől a kutyák, nyomukban csőre töltött fegyverrel ők.

Szemem hamar hozzászokott a félhomályhoz, óvatosan tapogattam a talaj keménységét. Szerettem volna futásnak eredni, és hatalmas sebességgel átvágni az erdőn, át a fák mögötti egérhátú dombokon, és onnan nézni vissza megkönnyebbülten, feledve a torokszorító félelmet. Az ösvényen lassan haladva előre, minden lépést megfontolva és feszülten figyelve a mocsár felől hallatszó hangokra, olyan szomjúság tört rám, mintha ezer mérföldön át lélekszakadva rohantam volna. Ittam egy korty vizet, és az erdő homályába vesző ösvényre léptem. Néha megriadtam, hogy letérek az útról és beleveszek az ingoványba, ahonnan a szél hullámokban hozta a mocsárszagot. Próbáltam kikerülni a bokrok ágait és átlépni a száraz ágakon, hogy ne csapjak zajt. Csendet akartam, gyanútlan és megnyugtató csendet.

Könnyen ráismertem az erdészházra. Az embercsempész leírása olyan pontos és részletes volt, hogy szándékosan sem téveszthettem volna el. Az erdő szélén meghúzódva hosszú ideig figyeltem a házat, de semmilyen mozgást nem észleltem. A háztól nem messzire kinéztem egy helyet, ahonnan a ház is, az erdőből kivezető ösvény és az egérhátú dombok is látszottak. Onnan belátható volt a tér. Ott fogok várakozni tíz óráig, s amikor már mindenki a háznál lesz, utolsónak csatlakozom hozzájuk. Vagy megvárom amíg elindulnak, és az első dombot megkerülve állok be a sorba. Az embercsempész szerint éjjelre túl kell jutni az őrvonalon.

Feküdtem a puha nyirkos mohaszőnyegen, aludni szerettem volna, átaludni a feltartóztatlanul közelgő éjszakát, hogy amikor ismét reggel lesz és felébredek, már az egérhátú dombok mögött legyek. Régi és jól bevált technikám sajnos nem működött. Nem sikerült elaludnom, nem jött értem a jótündér, hogy átröpítsen minden akadályon, és óvatosan letegyen a dombok mögött az illatos fűbe. Szemhéjam nem engedelmeskedett rejtett óhajomnak. Jó lett volna álomba merülni, de közben látni akartam mindent: a házat, az erdőből észrevétlenül kifolyó

ösvényt, a dombokat, minden fűszálat, bokrot, fát, a szellőt, a felhőket fölöttem, az erdő széléről felszálló madarakat, amelyeket senki és semmi sem állíthat meg. Jobb kezemet magam előtt tartva félszemmel karórám mutatóit figyeltem, s minden egyes perc elteltével éreztem a mellkasomban a növekvő félelmet és izgalmat. Arra a pillanatra vártam, amikor már nem fokozódhat tovább a félelem, hirtelen kitisztulnak az ide-oda csapongó gondolatok, talán meg is szűnnek és valami földöntúli nyugalom száll meg.

Miközben egy újabb cigarettára gyújtottam, mintha csak halvány fény a gőzölgő mocsár fölött, felvillant bennem a gondolat: mi lesz, ha nem jön az embercsempész?

Hajnalgig fogom várni, döntöttem el, majd visszavonulok az erdőn keresztül, és reggelre megérkezem a városba, s mintha semmi sem történt volna, estére ismét otthon leszek az Öröm utca 1. szám alatt.

A parazsat a tenyerem mögé rejtve a cigarettát a hüvelyk- és a mutatóujjam közé fogtam. Gimnazista koromban cigarettáztam így nagyszünetben vagy esténként az utcán, télen a korcsolyapálya melletti borozóban forralt és cukrozott bort iszogatva. Elámultam, hogy mennyire megmaradtak emlékezetemben bizonyos részletek, amelyek eddig sohasem jutottak eszembe. Évek óta nem látott arcok villantak fel, elfelejtett gesztusokra, mozdulatokra emlékeztem hirtelen. Eddig homályosnak hitt apró pontok ürré tágultak és megteltek arcokkal, nevekkal, mondatokkal. Egy örökkévalóságig tartott ez az emlékezés. Mintha végtelen távolságokat jártam volna be ez idő alatt. Olyan percek voltak ezek, amelyek rövid időre megszüntették azt a mindenkori fájdalmamat, hogy csak részleges lény vagyok, aki minden erőfeszítése ellenére sem képes látni az egészet. Csak részeket lát, egy minden mozzanatában beláthatatlan történetnek apró és összefüggéstelen töredékeit. Ajándékpercek voltak ezek, olyan kis időforgácsok, amelyekkel ritkán van alkalmam találkozni. Mintha ezeknek az emlékeknek hatalmas akadályokat leküzdvé számtalan szobán kellett volna átjönniük.

A félelem és remény között egyetlen lépésnyi a távolság, amire ha tudatosan figyel az ember, hatalmas szakadéknak látszik, de mihelyt megfeledkezik róla, észrevétlenül lépi át azt. Az ajándékpercek után immár abban reménykedtem, hogy valami történni fog, mindegy hogy mi, és a névtelen embercsempészt hiába is várom, nem fog eljönni.

Az embercsempész néhány perccel kilenc óra után elsőnek érkezett meg. A többiek hármas csoportokban jöttek. Mintha egésznapos vadászatról térnének vissza. Tíz órakor már csak én hiányoztam, de erről az embercsempészen kívül más nem tudott, mint ahogy én sem tudtam, hogy rajtam kívül hány menekülővel indul az egérhátú dombok mögé a rejtélyes vezető. Ösztöneim azt diktálták, hogy a csoporttól leszakadva próbáljak túljutni az őrvonalon. Közben attól rettegettem, hogy lemaradok, szem elől veszítem őket az éjszakában, és egymagam nem jutok át a másik oldalra. Nem hallgattam ösztöneimre, pillanatok múlva én is az erdészházban voltam. Az embercsempész néhány szóban megismételte a legfontosabb tudnivalókat, majd halkán, de nagyon erélyesen indulást parancsolt, s miután eloltotta lámpáját elsőnek lépett ki a bizonytalan és nem sok jót ígérő sötétbe. Őt egy középkorú férfi és annak fia követte. Nem néztek sem jobbra, sem balra, egyetlen pillantást sem vetettek a körülöttük lévőkre. Olyan egyszerre mozdultak, mintha láthatatlan szálak kötnék össze testeiket. Az apa az embercsempész széles hátát és csupasz tarkóját nézte, a fiú az apjáról egyetlen pillanatra sem vette le tekintetét. Két, egymással szoros szimbiózisban élő állatra hasonlítottak. Nevük nekik sem volt, mint ahogy mindannyian névtelenné váltunk a jelentkezés pillanatában. Az embercsempészt a munka és a pénz érdekelte, nem a mi semmitmondó nevünk. Amikor be akartam mutatkozni, határozottan a szavamba vágott, és ellenkezést nem tűrő hangon kijelentette:

Nem vagyok kíváncsi a nevére!

És hogyan fog szólítani? - próbálkoztam.

Azzal ne törődjön.

Az embercsempész után a harmadik egy kisportolt testű fiatalember. Olyan büszkén lépkedett, mint aki verseny után a dobogó felé tart, hogy átvegye az őt megillető első díjat, és nyakába akasszák a múltó dicsőséget jelző szalagot. Szája állandó mosolyra állt és cseppet sem látszott rajta, hogy átérezné helyzete rendhagyó voltát. Sűrűn nézett az őt körülvevőkre, mint aki elismerést vár olyan valamiért, amire rajta kívül a jelenlévők közül senki sem képes. Minden pillanatban arra vártam, hogy kezét magasba lendítve ujjáival győzelmet jelez. Azon sem csodálkoznék, ha hátizsákjában tükör és hajlakk, arcpúder és kölnivíz lenne.

A negyedik menekülő hosszú vörös haja fekete sapkája alól copfban lógott ki. A szépsége teljében lévő harmincas nőn látszott, hogy az egész testén eluralkodó félelemmel nem tud mit kezdeni. Legszívesebben beszélne valakihez, vagy talán mindenkihez egyszerre, mint aki megszokta, hogy ő áll a társaság középpontjában, mindenki csak rá figyel. Egy kicsit úgy mozgott, mintha bálba menne és egy ismeretlen utcában eltévedt volna. Frissen kiszedett szemöldökét néztem és egy gondosan ápolt meztelen női testet láttam magam előtt depilált hónaljjal, rövidre vágott fanszőrzettel, szőrtelenített lábszárakkal, amelyeken a forró viasz apró vörös pontokat hagyott. Pár pillanatra meg is feledkeztem arról, hogy milyen körülmények között építem fel két szemöldökéből, vörös hajából és ringó mozgásából ezt az előttem először álló nőt. Az egyre erősebben fújó szél térített magamhoz. A csendet egy láthatatlan bagoly huhogása törte meg. Mindannyian összeresztünk. Megborzongtunk. Valaki ijedtségében a rossz óment hozó bölcs madárról kezdett beszélni. A démon hangját vélte hallani, és meg volt győződve, hogy a lelkünk után jött a balszerencse madara. A sötétségből egy fiatal srác rumos üveget nyújtott felém. Beszédéből rögtön kiderült, hogy az ország keleti feléből menekül, akárcsak a társa, akiből érezhetően dőlt a szesz, de ennek ellenére stabilan állt a lábán. Mindketten a hosszú katonaság elől menekülnek az egérhátú dombok mögé. A mellett lépkedő férfi kérdés nélkül tudomásunkra hozta, hogy ő ma délután még könyvtáros volt a határmenti városban. Később azt bizonygatta, hogy tökéletesen tud olvasni a beavatatlan szemek előtt rejtve maradó jelekből, és azok szerint minden baj nélkül átjutunk a dombok túlsó oldalára, s holnaptól kezdhethük elfeledni a pokolt, ahonnan menekülünk. Ekkor hangzott fel másodszorra a bagoly huhogása, amire a kis könyvtáros ezúttal is fittyet hányt. Zsebéből mentolos cukorkát eszegetett, amivel hiába kínált bennünket, mert mi továbbra is a rum megátalkodott pusztítói maradtunk. A vöröshajú nő ráharapott a mentolos csallira. A könyvtáros abban az áldott pillanatban a szerelemről és annak mindenható erejéről kezdett beszélni, ám a nő az első hosszúra sikerült bonyolult mondat után mesterien átvette a beszéd fonalát, és a legnagyobb kegyetlenséggel némaságra ítélte a szólni vágyó palit. Szomorú könyvtáros sors. Munkahelyén hallgatnia kell, és amikor felcsillan előtte a beszéd lehetősége, a legnagyobb magabiztossággal olyan társat választ, aki mellett nem jut szóhoz.

A mögöttem lévő két férfi közül az egyik nehezen lélegzett, az asztmásokra jellemző mohósággal szedte a levegőt. Az ingovány felől hullámokban érkező pára rásegített a fizikai erőfeszítésre, és minden lélegzetvétele olybá tűnt, mintha az utolsó lenne. Társa gyógyszerrel szedett elő és karonfogva vonszolta maga mellett a hatalmas testet. Attól való félelmében, hogy lemaradnak, arra kért, engedném magam elé őket. Így lettem én a sereghajtó a szeles és nyirkos éjszakában, utolsó a sorban, és a névtelen csapat egyetlen túlélője.

Másfél órája lehettünk úton, amikor hozzám is elért az embercsempész egyetlen mondata:

Negyven perc múlva túl leszünk az utolsó őrvonalon.

Ettől a mondattól az egérhátú dombok mögött éreztem magam.

A következő pillanatban baloldalt mintha emberalakok nőttek volna ki a mocsárból. A titokzatos bagoly harmadszorra is megszólalt. Előbb azt hittem, hogy az elfojtott félelemtől már káprázik a szemem és hallucinálok, de mielőtt megrázhattam volna a fejem, megdörzsölhettem volna a szemem, minden figyelmeztetés nélkül sortűz sepert végig balról. Hasra vetettem magam, és igyekeztem eltűnni a föld felszínéről. Arcomban éreztem a vizes fűvet, próbáltam körülnézni, hogy hová bújhatnék, amikor újabb lövéseket hallottam. Az előttem álló asztmás hatalmas teste ebben a pillanatban rámsuhan és pajzsként védett engem. A következő sortűzet már a földön heverő testekbe eresztették.

Az örök lámpáik fényénél leltároztak, és engem is a halottak közé számoltak.

Legalább nem fog fájni, mondta röhögve az egyik.

Éveknek tűnő percekben keresztül próbáltam mozdulatlan maradni. A fölöttem lévő testből fejemre és nyakamba folyt a lassan megalvadó vér. Az ájulás környékezett és hánytam, mintha a torkomat csiklandoznák.

Egy örökkévalóságnak tűnt az az éjszaka. Fejemet óvatosan felemelve hosszú ideig füleltem, és amikor meggyőződtem, hogy az örök elmentek, lefordítottam hátamról a kihült testet. Anélkül, hogy felálltam volna, túlélő után kutattam. Araszról araszra kúsztam az ösvényen fekvő testekhez: már nem volt kit megmenteni. Ugyancsak kúszva indultam az erdészház felé. Minden apró mozdulat egy-egy hatalmas ugrásnak tűnt. A dombok túlsó oldala már nem lehetett messze, de abban a pillanatban fel sem merült bennem, hogy előre is mehetnék. Mielőbb vissza akartam jutni az erdészházhoz, majd a városba és onnan haza az Öröm utca 1. szám alá, hogy elbújhassak a világ szeme elől.

Fülemben gépfegyverek ropogásával hajnalra értem az erdészházhoz. Onnan már szinte futólépésben mentem tovább. A város szélétől villamos vitt el a szállodáig. Hihetetlennek tűnt, de semmi sem változott. Csak bennem fordult fel a világ. Fejembe kakukk költözött és egyetlen percre sem hagyott nyugton. Életemben először fogadtam el, hogy a túlélés nem mindig a legjobb alternatíva. Legszívesebben én is ott feküdtem volna holtan az egérhátú dombok mögött, ahol már nem lennének kérdéseim, nem szólna fejemben a kakukk, nem ropognának fülemben a fegyverek, nem hallanám a szinte teljesen ismeretlen éjszakai útitársaim halálhörgését, nem érezném most is asztmás testének irtózatosságot.

Mintha egy láthatatlan mozigépész játszana velem: szünet nélkül vetíti retinámra életem legborzalmasabb filmjét, időnként lassítva, a következő pillanatban felgyorsítva, majd újra lassítva, de sohasem normális sebességgel. Egymásra tolódnak az arcok, a mozdulatok, ezerszer újra hallom azt a néhány mondatot, a bagoly vészjósló hangját, érzem számban a rum ízét... Újabb menekülésbe kezdek. Immár a soha nem feledhető éjszaka elől próbálok eltűnni, de kegyetlenül a nyomomban van, gúzsba köt, nem enged elszakadni, kirepülni a végtelen térbe...

A szálloda portása kialvatlan szemekkel néz rám, mintha kísértetet látna. Emlékezett, hogy tegnap kijelentkeztem, és most csak néz ki a fejéből, nem talál szavakat.

Valamit nálunk felejtett? - kérdi néhány másodperc hangtalan tátogás után.

Nem válaszoltam, s ettől még jobban meglepődött. Úgy néztem át rajta, mint a tisztára mosott ablaküvegen, és nagyon határozott léptekkel Yvette szobájába mentem.

Láttam rajta, hogy nem tudja eldönteni: álmodik-e vagy ébren van? Szótlatlanul, búcsú nélkül tűntem el, és most a folyosó fehér neonfényétől hunyorog, dörzsöli a szemét, nem akarja

elhinni, amit lát. Amikor rájön, hogy mégsem a szeme káprázik, rögtön sértődött arcot vág, s már-már úgy tűnik: szó nélkül orromra csapja az ajtót. Fejével int, majd megfordul és visszacsoszog a szobába. Nagykabátként végigterül az ágyon, magára húzza a takarót, s csak jóval később kérdi:

Mi történt, hol a fenében jártál?

Az átkozott mozigépész ismét felgyorsítja a filmet, szinte egyetlen pillanat alatt látom az éjszaka történeteket, és a filmből próbálok kibeszélni. Hazudok valamit Yvette-nek, hüvelykujjamat felemelem, majd lefele fordított tenyérrel vízszintesen intek, mint amikor valaminek vége. Yvette csóválja a fejét, látszik a szemén, hogy nem hiszi, amit mondok. A kisasztalon lévő megkezdett vodkásüvegből hatalmas kortyokkal iszom, majd ledobálom ruháimat és beledőlök a szabad ágyba.

Órák, napok, hónapok vagy évek teltek-e el? - nem tudom. Nem is igazán tud érdekelni. A szobában egyedül vagyok, percek múlnak el amíg bemérem a helyszínt, visszapörgetem a filmet. És akkor ismét megszólalnak a gépfegyverek, hallok az üvöltéseket, és a fejemben a kakukk mindent előlről kezd. Yvette helyén a paplanon csak egy darab papír: rövid búcsú és egy cím.

Másnap előtt visszaindultam volna az én városomba, otthonomba, az Öröm utca 1. szám alá, elmentem az Anna egykori lakásához. Nem tudom mit reméltem ettől a látogatástól. Amint várható volt, ismét csak az üres lakást találtam, Annának nyoma veszett. Többé soha nem tudtam kideríteni, hogy mi történt vele? Átjutott-e az egérhátú dombok túlsó oldalára, vagy ő is holtan fekszik a mocsárt átszelő kevés ösvények egyikén? Az azóta eltelt évek alatt sem kaptam választ erre a kérdésre.

Súlyos felhők feküdtek a földre, maguk alá teperték a tájat. Úgy uralkodtak a vidék felett, mint hatalmas sereg. Erőszakosan beborították a mezőt, a mezőn túl a dombokat. Nyomasztóan sötétkék testükből madarak szakadtak ki időnként. Lövellte magából őket, majd visszaszippantotta, mintha csak örvény játszana velük. A felhők uralta mezőn megdőlt madárijesztők viaskodtak a széllökésekkel és a hirtelen kezdődő havazással. A kifosztott mezőn állig begombolkozva dülöngéltek. Földre esett kalapjukba gyűlni kezdtek a határtalan semmiből potyogó hóérmék. Hosszú percekig álltam az égig érő havazásban. Az autó motorját nem állítottam meg, ez mintha némi életet adott volna a kihalt tájnak. Néztam a madárijesztők közömbös, de magabiztos arcát, néztam a hidegtől megmerevedett félelmetes vonásaikat, amelyekkel elriasztották a termésre törő madarakat, és most itt állnak kiszolgáltatva, minden védelem nélkül Szent András havában. Reménykedve intenek egymásnak, mint akik tudják, hogy télre tavasz jön, és ők feltámadnak, az áprilisi szél meglobogtatja kócos hajukat, és a meleg fényben új erőre kapnak, kihúzzák magukat, mint az öreg postás indulás előtt korán reggel. Látom rajtuk, hogy az ő hűségüket nem töri meg a fehér lovon érkező Szent András sem. Hiába döntik földre őket a lila felhőbálnák, hiába takarja be testüket a puha hó, a madárijesztők nem veszítik el egyszerű és mély hitüket. Türelmesen várják a tavaszt, várják, hogy előlről kezdjék életüket.

Márton napján hajnalban érkeztem haza az Öröm utca 1. szám alá. Mindent a legnagyobb rendben találtam, mintha csak az imént léptem volna át a szomszédba. Talán a bútorokon látható finom porréteg árulkodhatott volna arról, hogy hosszabb ideig távol voltam. Amikor beléptem a házba, a felejthetetlen éjszaka óta először éreztem: örvendek, hogy élek.

Estére már Yvette-nél voltam, és ezzel kezdetét vette az az év, amikor minden hétvégén le-sétáltunk a Másik Tó partjára. Hagyományokat hűen őrző ember lévén Yvette frissen sült libát tett az asztalra, én pedig előbb tavalyi, majd újbórral töltöttem tele poharainkat. És pontosan

egy évvel később Szent András havának Márton napján ugyanolyan váratlanul távoztam, mint ahogyan érkeztem. Hajnalban indultam el, és megígértem Yvette-nek, hogy a következő héten ismét nála leszek, pedig akkor már tudtam: nincs szándékomban visszatérni. Látszólag nem volt rá semmi okom. Az idő elkezdett lopakodni bennem. És ezt Yvette nem vette észre. Más életet akartam. Talán. Nem biztos, hogy jobbat, csak mást.

14.

A következő tél valami forradalomfélével telt. Vitt magával az ár. Tavasszal arra ébredtem, hogy partra vetettek a hullámok. Érdekes idők jöttek furcsa emberekkel. A helyzet egyre jobbnak tűnt, de nem reménytelennek. Lee Eszterrel a vak véletlen hozott össze. Ő persze ezt váltig tagadta, mert szerintem nincs véletlen: minden pontos terv szerint történik. Én ebben nem akarok, tehát nem tudok hinni. Nem mintha a hit akarat kérdése lenne, de ebben az esetben nálam ez így működik. Amilyen váratlanul találkoztunk, ugyanolyan váratlanul tűnt el néhány héttel ezelőtt Fiumében. Nem értettem, hogy mi történt. Időm sem volt sokat tünődni a történeten, utaztam tovább.

Amikor egy nyári utazásomból hazatértem, az autó alvázán a monarchia térképére bukkantam. Valaki felkasírozta. Szurokból. Nem sikerült levakarnom, hamar megfeledkeztem róla.

Az Öröm utcában szinte semmi sem változott. Az is lehet, hogy én is része vagyok ennek láthatatlan változásnak és éppen ezért nem látom. Reggel van ismét, a szokásos kelet-európai reggel. E kietlen városrész származásán kihalt. Itt-ott még világít egy-egy ablak, a hajnal formás sárga szemei. Tekintélyes kutyafalka állja körül az egyik szemetesládát, halk és nem-szűnő morgása a kapuig kísér. Most értem haza. Ez a reggel is olyan, mint a többi: ígéretes. Számban valami keserű íz, hetek óta nem múlik el. Állítólag a sör az oka. Nem tudom. Kényszerleszállást végzek a puha fotelbe, recseg a bőr és a fa. Aprócska láng lobban, számban az utolsó cigaretta izzik fel. Egyre gyakrabban álmodom megmagyarázhatatlan hülyeségeket, ezért nem szívesen alszom. Pedig nagyon szeretek aludni. Zsebemből sértetlen sörösüveget vágok elő, a vörös pincérnő ajándéka. A kora reggeli híreket hallgatom, a bemondónő hangja friss, magam elé képzelem üde és kifejezéstartalan arcocskáját. Valahonnan katicabogár pottyán ölembe. Néhány pillanatig mozdulatlanul vár, tájékozódik, majd a szívem tájéka felé indul. Füstöt fújok rá, amitől előbb behúzza lábait, aztán elröpül. Hálósobám ablaka kelet felé néz, az üveg tiszta, messzire látni. Az ablaktól néhány lépésre fák és virágok, pompás őszi színek.

A hálósoba ablaka nem nézhet kelet felé. Ez túlzás, szenvtelenség és nem tanúskodik kifinomult ízlésről, állapította meg a múltkoriban egy barátom.

Legalább hasamra süt a Nap, érveltem én. És ez nem kevés.

Fekhelyemen eligazítom a takarót, vetkőzni kezdek, majd pizsamába öltözöm. A szokottnál gyorsabban ágyba esem, de még hallom korán kelő szomszédom hangját:

Let's go az Ajrópa házba, domnilor! - biztatja fél hat körül a két tejesembert, majd bevágja magát nagykorú Daciájába és sietősen távozik.

Menjünk bazeg, morgolódok, és azon tünődöm, hogy szerencsés dolog-e, ha minden reggel tejesüvegek zörgése és az Ajrópa házba való hívogatás ringat álomba.

Erről törzshelyünkön, a Galád Csecsemőkhöz címzett kocsmában is eltűnődünk, majd arra a nem nagyon eredeti következtetésre jutottunk, hogy fittyet hányunk a mindennapokra, csak szabadíts meg a Gonosztól, ámen.

Ezt nemrégiben az ágyszélén üldögélve megismételtem a vöröshajú pincérnőnek.

Egy fitty jobbra, egy fitty balra, egy előre, egy meg hátra, ismételtettem, és a jelölt irányokba bizonytalan csuklómozdulatokat végeztem.

Fityma? - derült fel a kis vörös, majd puhán felsikoltott.

A nyakadig húzom, te szerencsétlen!

Gyorsan és boldogan csücsörített, s haladéktalanul hozzálátott. Erről még tudnék mit mondani. Mielőtt lecsukódna szemem, látom a felkelő Napot, amint a hasamra süt.

Késő délután ébredek. A konyha ablakán rézsútosan beszivárgó sugarak mindent vöröses narancsba öltöztetnek. Hideg ásványvíz után koslatok. Szomjan lehet veszni, mint a kutya. Szomorú vagyok, és nem tudom, mi az oka. Már megint nincs kávé idehaza, s a kenyér is száraz. Szomorúan megyek zuhanyozni. A víz fenséges. Pihenten szállok ki a kádból, durva törölközővel súrolom gyöngye testemet, hadd keringjen a vér bennem. Ma nincs semmi dolgom. Tegnap sincs. Holnap sincs.

Élni jó! - rikkantom. Sajnos rajtam kívül senki nem hallja.

Asztalomon mennyei rendetlenség. Szétdobált könyvek, papírok, az írógépben befejezetlen vers, sohasem jutok a végére. Kihúszom, majd szűz papírt fűzök a gépbe. Pipa, tea, jöhet az utolsó álom. Azzal próbálok védekezni ellene, hogy leírom.

A Lélek előtt állítólag nincsen semmi és mégis megérkezik.

Egy széles folyón csónakáztunk, az árral szemben. A folyó a Mississippire, az Amazonászra és a Nílusra hasonlított. Igaz, hogy ezeket sohasem láttam. És egy kicsit hasonlított a Dunára is, amit viszont többször és több helyen volt alkalmam megcsodálni. A táj, mely jobb- és bal-felől elkísért, ismerős volt. Sőt, nemcsak ismerős volt, de ismert is. Mintha már jártam volna itt. Csónakunk a gyors ár ellenében is simán és viszonylag sebesen siklott. Evezők és motor nélkül haladtunk, rejtett erő vitte a csónakot. Ketten voltunk utasok, de társamat nem ismertem és azóta sem tudom ki ő. Többé nem találkoztunk. Kezdetben zavart, hogy nem tudom megállapítani róla: férfi-e, avagy nő? Így aztán nem szóltunk egymáshoz, csak feküdtünk a csónakban, arcunkat a Nap felé tartottuk, és láthatóan élveztük a ragyogó fényt. Néha zivatar vonult el fölöttünk, de sohasem bújtunk köpenyeink alá. A partról emberek integettek és kiáltottak. Ilyenkor felváltva mi is visszaintettünk és visszakiabáltunk. Amikor társam kiabált, én nem hallottam hangját, és azt kell hinnem, hogy ő sem hallotta vagy nem értette az én szavaimat, mert arca és szeme meg sem rezdült. Emlékeimben élt valami sejtésszerű távoli kép, hogy a tengerről indultunk: onnan, ahová a folyók rendszerint megérkeznek. A nagy találkozás színteréről jövünk, és a kezdet kezdetéhez közeledünk. Talán a születés előthöz utazunk vissza. Talán.

Meg voltam győződve, hogy ha így folytatjuk, akkor a forráshoz érve eltűnünk a Föld felszínéről, lemerülünk a láthatatlanba.

Milyen lesz tovább az út? Lesz-e egyáltalán út? - tettem fel magamnak a kérdést, anélkül hogy megválaszoltam volna. Valójában nem is igazán érdekelt.

Időnként kezemet belelógattam a vízbe, bőrömön éreztem a sodrást, a sebességet. Nem tudom hány napig, hónapig utaztunk. Az idő nem állt meg. Inkább nem is létezett. Igen, most már határozottan emlékszem, hogy nem volt idő. Minél keskenyebb lett a meder, minél jobban szűkült a folyó, patak lett belőle, majd vékony csermely, annál nagyobb nyugodtság szállt meg. Már nem is törődtem, hogy ki a társam, a tenger is egyre ritkábban jutott eszembe. A tenger, ahol rengetegen voltunk, és ahonnan sok-sok csónakkal indultunk útra, azaz folyóra. Tudtam, hogy a célba mindenki egymaga érkezik meg. Mindenki a saját útmutató cölöpjei után igazodik. Egyszer csak kiválsz a csoportból, és nincs többé visszaút. Ami még hátra van, illetve előtted a folyón felfelé a források vidékére, azt az utat csak magányosan teheted meg. Aki melletted van, társad az utazásban, az mindössze néma résztvevő, amiként az ő utazásában te is csak néma társ lehetsz. Ugyanabba a csónakba kerülnétek: ennyi az egész.

A folyón felfelé a víz egyre tisztább lett, már a köveket is látni lehetett, és látni lehetett a mélységet és a sunyi örvényeket. Az utolsó zápor valahol félúton áztatott bőrig. Azóta nem került felhő a Nap elé. Ragyogó fényben tettük meg az út hátralévő részét.

A forrás közeledését messziről megéreztem. Csend lett, végtelen, háboríthatatlan csend. Mintha egy gyönyörű festmény lettünk volna, egy olyan furcsa festmény, amelyen változik a táj. Ültünk két ismeretlen a csónakban, kétismeretlenes egyenlet. Szótlanul ültünk, és úgy néztünk magunkba, hogy kifelé is láttunk. Szívem könnyű volt, fejemben a gondolatok, mint katonák a díszszemlén, úgy sorakoztak. Sehol semmi összevisszaság. Abban a pillanatban mindent érteni véltem, nem volt már semmilyen titok. Csónak és folyó, s a csónakban mi is egyre zsugorodtunk, egyre kisebbek lettünk. Nem fáj a zsugorodás. Sőt, boldog voltam, kimondhatatlanul boldog. Egyre kisebb kövek között haladt a csónak, egyre nőtt a fény, mígcsak elvakított, nem láttam semmit. Az utolsó pillanatban elnyelt a forrás, a kezdet kezdete. Mintha megérkeztem volna. Mintha. De nem és nem és nem. Mert minden megérkezés egy újabb indulást ígér, és az új indulás új utat jelent, mely egy újabb, látszólagos megérkezéssel ér véget. Nincs megállás, minden kezdődik előlről, mert az útnak nincs kezdete és vége, csak állomásai vannak: csalóka megérkezések és valós újraindulások. Végállomás nincs.

Lopakodik az alkony. A késő délután életre kapott szellő a szokásos szarszapot hozza a város széléről. Sokszor napokra beszorul a katlanba a bűz, s míg a szélirány nem változik, szinte elviselhetlenné teszi az életet. Ilyenkor méregerős pálinkát kell inni, magyarázta a szomszédom, akinek van egy gyönyörű 19 éves lánya és egy kis boltja, amelyen a legújabb divat szerint a következő felirat olvasható: Boutique. Rohanok a boltba pálinkáért. Loory csábítóan mosolyog, s mintha megérezné, hogy a csőd szélén állok, nem vesz el pénzt. Amikor lehajol az üvegért, felvillannak gyönyörű mellei. Tudja, hogy nézem, sokáig matat lehajolva. Szándékosan hergel, olyan leszek, mint Pavlov kutyája. Régi játékunkba kezd.

Mindjárt zárok, várjál meg! - parancsolja suttogva.

Egy évvel ezelőtt kezdődött, amikor 18. születésnapjára fergeteges bulit rendezett. Fix 45 kiló volt, és olyan karcsú, hogy kis híján elájultam. Egész éjszaka táncoltunk, reggel majd leszakadt a lábam.

Mondtam neki, hogy olyan mint a mesebeli királykisasszony. Mint a nádszál.

Rögtön megvolt rá a válasza.

És hosszú szélcsend után te vagy az egyre viharosabbá váló szél: megremegett a nádszál, majd földre döntöd.

Úgy legyen. Ámen.

Loory 18 éve ellenére nagyon nagy érettségről, határozottságról és politikai tájékozottságról tett tanúbizonyságot. Amikor kettesben maradtunk azt mondta, úgy akar egyesülni, mint a két Németország: egy csepp vér se folyjon. Félt a vértől. Nem vagyok egy Gorbacsov, de mindent megpróbálok, ígértem.

Azóta ezt a játékot üzzük. Vér már nem folyik, és a nádszál mindig iszonyú vihar dönti le. Hosszú, erős, vad és kiadós vihar szoktunk lenni.

Megvárom Looryt, majd törzshelyünkre indulok. Ő holtfáradt, inkább tévézik. Gyalog húsz perc a kocsma, s útközben van egy kitűnő hot-dogos. Messziről észrevesz, integetünk egymásnak, és amire odaérek, kész a pucáskenyér. Ezt már napok óta ismételtetjük, és a hot-dogos srác lépéseim ritmusából kitalálja, hogy mustárral vagy ketschuppal óhajtom-e a vacsorát.

A kocsmában törzsasztalaink még üresek. Ilyenkor látszik, hogy a sok füsttől sötétfehérek a falak. Cigaretta dugok a számba, zsebemben gyufa után kutatok. Összegyűrt lapok kerülnek elő, valami régi kézirat. Olvasni kezdem, nagyon zavarosnak tűnik. Novella ez vagy mi az Isten? - hördülök fel, majd gyors mozdulatokkal darabokra tépem. A kis vörös pincérnő nem igazán érti mi történik, de azt tudja, hogy ilyenkor mindig gint iszom. Az mintha megnyugtatna. Lassan kortyolgom a pálinkát, ízlelgetem, öblögetek forma vele, hogy járja át rendesen a szájüreg minden zugát. Jólesően csípi, bizsergeti a nyálkahártyát. Miután lenyelem újabb pohár gint rendelek. A kis vörös tonikot is hoz mellé. Vigyáz rám. Időnként az ajtóra pillantok, várom, hogy megérkezzenek a többiek. Aztán itt ülünk egész éjszaka, beszélünk össze-vissza mindenről. Lesz, aki filozofál, lesz, aki a város legújabb pletykáit hozza el, megbízható információkat, lesz, aki minden nőnek udvarolni próbál, lesz, aki hallgat hajnalig, lesz, aki disznó vicceket mond, lesz, aki ismét kiönti a lelkét, mert ez által merít erőt a következő napra. Nemsokára itt lesz mindenki. A kis vörös egész áldott éjszaka rohangál. Hordja az üvegeket, poharakat, számol, cseréli a hamutartókat, felhajt velünk egy-két üveg sört, egy hatalmas csuporból hajnalig kávézik, néha megsimogatja valamelyikünk fejét, de nagyon figyel, hogy senkit se hagyjon ki. Régi vendégei vagyunk. Ha nagyon elérékenyedik, mindig kijelenti, hogy ő már nem tudna élni nélkülünk. Ez már rég barátság, sőt néha annál is több. Miatta soha nem tört ki botrány, és senki sem merte megkockáztatni, hogy akár csak viccből is lekiskurvázza őt. Azt próbáltam megfejtetni, hogy mitől van ez a különleges viszony, amikor nyílt az ajtó, és ismeretlen, ötvenes férfi lépett a kocsmába. A pulthoz sietett és sört rendelt. Zsíros haja balra volt fésülve, apró malacszeimmel körbevizslatott, beleszagolt a levegőbe. Az első kortyok után megnyugodott, kimérten, magabiztosan kezdett viselkedni. Rajtam úgy nézett át, mint akvárium üvegén a halak. Hatalmas borraivalót hagyott a kis vörösnek, majd egyre pimaszabbul bámult rá. Dagadt kezét végigcsúsztatta a bárpulton, a pincérnő keze után kutatót. A kis vörös felém fordult, láttam nagyra nyílt riadt szemeiben a segítségkérést. A malacképű lopva rám nézett, és én hanyagul intettem neki, hogy fáradjon hozzám. Rögön engedelmeskedett, ami gyenge jellemről vall. Most látjuk egymást először, és egyetlen intésre engedelmeskedik. Nem lesz nehéz dolgom vele. Leül velem szembe, rendel két sört, majd óvatosan arról érdeklődik, hogy a kis vöröset elvihetné-e egy fuvarra? Életemben először játszom a strici szerepét. Még nem tudom, mi lesz a vége, de szórakoztatónak ígérkezik. Mondok egy összeget, az ürge kiszámolja a pénzt, én szótlanul zsebvégzőm, mintha egész nap ezt csinálnám. Nagyot kortyolok a sörből, majd a kedves feleségéről és családjáról érdeklődöm. Zavartan lehúzza balkezének gyűrűsujjáról a vastag aranykarikát és zsebre vágja, mintha ezáltal feloldozná önmagát az örök hűségre tett eskü roppant súlya alól. Izeg-mozog a széken, látom rajta, hogy nagyon türelmetlen, indulna azonnal. Kitűnő ötletem támad, de húznom kell az időt, hogy megérkezzenek a többiek. Újabb cigarettára gyűjtök, apró kortyokban iszom a sört és csak beszélek össze-vissza, megállás nélkül mondom, ami eszembe jut. Többször szólásra nyílik a szája, de nem hagyom, hogy szavamba vágjon és addig dumálok, amíg megérkeznek a srácok. Leülnek mellém, és furcsán nézik a zavarában ide-oda pislogó pasast. Kacsintok Kertésznek, majd a pincérnő felé intve mondom:

Itt van ez az úr, aki ötvenezerért el szeretné vinni a feleségedet.

Kertész arca kivörösödik, a homlokán az erek kidagadnak, elkapja a malacképű gallérját és már viszi az ajtó felé, s közben hatalmasakat rúg a seggébe, s veri ököllel a fejét. A meglepéstől szóhoz sem jutó ürge védekezni próbál, majd magyarázkodni kezd, de Kertész rá sem hederít. Már kint az utcán mondja, hogy ha még egyszer elkapja a környéken, laposra veri a pofáját, majd kiteríti a bőrét a napra.

A srácok értetlenül bámulnak rám. Én titokzatosan mosolygok, várom Kertészt. Amikor visszajön dühnek nyoma sincs az arcán. Kitűnően játszott. Elmesélem a sztorit, mutatom a pénzt, üvöltve röhögünk.

Csalni jó, állapítjuk meg. Vidámak vagyunk, a kis vörös lesz az est hőse.

Reggelre érek haza. Korán van, hűvös kelet-európai hajnal, ígéretes. Alig találok bele a zárba. Vízet teszek a kályhára, egy jó tea felfrissít. Alvás nincs! Ásítózva előbújik Loory, feltűnően otthonosan mozog. Ha nem teszek valami nagyon határozottat, néhány napon belül ide költözik. Már láttam ilyet!

Nem tudom eldönteni, mitévő legyek. Nem tudom, hogy akarom-e, vagy nem? Mert ha igen, akkor kezdődik minden előről. Ha nem, akkor folytatódik az, amiben éppen vagyok.

A nyitott ablakon őszi illata lopakodik be. Az ágy fölött megsárgult papíron régi felirat: „A lefekvő ember szomorú látvány, mert látszik rajta, hogy szarik arra, hogyan mennek a dolgok, és mert nem érdekli, hogy miért van ott, ahol van.” Céline-mondat, minden lefekvés előtt elolvasom. Most éppen hasunkra süt a felkelő Nap. Loory nádszálteste olyan gyönyörű, hogy az ájulás környékez. A szépet nem lehet hűvös nyugalommal szemlélni. Legalábbis én még nem tudom úgy szemlélni. Kint zörögni kezd a tejesemberek szekere, majd ismét az Ajrópa Házba invitálva indul a szomszéd. Loory nem hagyja magát. Mintha gondolataimban olvasna. Nem mondja egyetlen szóval sem, hogy ide akar költözni, de minden mozdulatával azt bizonygatja, hogy nélküle nem tudnék meglegni. Már előre látom: az lesz ennek a vége, hogy én fogom kérni: költözzön ide. Mindig szükségünk van valakire, mert a teremtmény nem irgalmas velünk, nem vigyáz ránk. Úgy elbánik teremtményeivel, mint az első hó a madárijesztőkkel. Nincs az égben egy csipetnyi irgalom sem.

Loory puha kezének simogatása ringat álomba.

ÖREGKORI MEMÓRIAPRÓBÁK

EGY BANÁNHUSZÁRNÓ

Úgy folytatódott, hogy aznap sem történt semmi, pedig az volt az utolsó lehetőség. Csak jött valami nihil, porcelánfehér dagály, volt egy kis légszomj, villanásnyi szívgalopp, kurzív szívkarburátor, őszi pokolgép szilveszterre időzítve, s homály a fejben, amit a düh tesz, ugye. Gitteltem a szív repedéseit, drótoztam, ahol lehetett, pedig a tapasztalat azt mutatja, hogy ez nem időtálló, nem tart soká, törik, mint a porcelán. S ellentmondás, akár csillag az égen, ahogy lenni szokott, semmi más. Csöpögés, lassú folydogálás a repedésekből: csurgott a tea, vodka, vörösbor, Dreher back, ilyesmik. Orromból nem akart eltűnni a szantálillatú testpára, sohasem fogok szabadulni tőle. A nyálkahártya örök emlékezete. Volt néhány mondatom, amelyeket ha ábrázolni kellene, akkor azt mondanám; mint kötőszövet az ököl nyomán. Szorítottam markomban a remegést, fájt a tenyeremben a körmök nyoma, ahogy kószolgatták a bőröm alatti nyers húst.

Van ennek már húsz éve is, jut eszembe, amint meglátom Öszvéghy Blankát az intézet kávézójában. Integet, visszaintek, menjek már oda, lelkesen hív.

Kétszáz éve nem láttalak, s remélem nem haragszol ennyi idő után.

A betyárbecsület nem megbocsátás kérdése, a baráti bizalom eljátszására nincs bocsánat, az nem ilyen egyszerű, az valami más.

Az ember még saját magát is elárulja, replikázik Öszvéghy.

De a barátait még akkor sem, próbálkozom újra.

Látom, hogy most sem érti, egy kicsit olyan, mint húsz évvel ezelőtt. Az esze mármint. Mégis leülök, kíváncsi vagyok, a régi sérelmek nem érdekelnek.

De eszembe jutottak azok a nagy hópelyhek. Azóta sem láttam olyant. Akkor már ötödik napja ki sem mozdultam a házból. A Magnum 44-est fényeztem, simogattam, becézgettem is talán. Legalább ezerszer végiggondoltam, hogyan fogom szétdurrintani azt az édes női koponyát. Pedig de nagyon szerettem. Széttrafálok, fortyogtam magamban, mert hát büntetlenül nem lehet ilyent tenni.

Azidőtájt töltötte be Jézuska az ezerkilencszázvalahányadik évét. Ahhoz képest nem tett sokat értünk. Talán nem is érdemeltük meg. Ki tudná megmondani? Ugyanolyan gonoszak vagyunk, mint régen és ugyanúgy vagyunk szeretetre.

Ültem a karosszékekben, néztem a plafont, mintha láttam volna Öszvéghyt felkasírozva. Szinte oda sem néztem, amikor löni kezdtem, csípőből persze, mint a moziban. Repült a vakolat, s ő már nem volt sehol.

Nem. Nem csak a fejét lövöm szét. Az kevés. Az egyszerűen semmi. Az kegyelem lenne. Megtöltöm ólommal tetőtől talpig. Hogy soha nem felejtí el, az tutti. Minek néz engem, azt hiszi most szálltam ki a Kindertojásból? Na megállj! Jajhogyszétlőlek!!! Aztán jöhet a boss az összes taknyossal a műszakról, jöhet a rozsdás, rucaseggű melák a mentőseivel s az egész Krisztusképű katolikus rockzenekar, mert soha nem tudnak összerakni.

Magam előtt láttam, ahogy reszket, mert átkozottul fél a haláltól. Könnyörögni fog, hazudni, mint mindig, kitalálja a szokásos mesét, amelyen én átlátok, mert ismerem a szív, a lélek és az ész törvényeit. Természetesen azt is tudtam, hogy szorítani fog engem valami férfinőség, megbocsátok tehát. És lelövöm. Mert jobb meghalni fiatalon, mint jellemtelenül, talpig hazugságban leélni egy hosszú és nem minden esetben könnyű életet. Arra is gondoltam, hogy

inkább kötelet érdemelne. Esetleg villamosszéket. Vagy sósavas fürdőt, olajat a vénáiba, magasfeszültséget a nyelvére, hogy forrjon rá minden hazug szó. Igen, valahogy így.

Az is fájt, hogy meg kell ölnöm, de ígérem, jobb lesz így mindenkinek. Főleg neki. Milyen furcsa, még most is arra gondolok, hogy lesz jobb neki.

Ezt hozta a Jézuska, kedves Blanka, fogom mondani. Ilyen a szeretet. Emlékezhetsz, neki is meg kellett halnia, pedig Isten nagyon szerette. Állítólag. Na persze, azért a te helyzeted sokkal rosszabb.

Még vártam vagy öt napot, megállás nélkül szakadt a hó, felért a második emeletig. Vártam, hogy a szív dögöljön be, és közben gyilkoltam, legkevesebb tízezerszer. Mint annyiszor életemben, akkor is az időre bíztam magam. Most meg ül velem szemben Őszvéghy Blanka, issza az ötödik vodkáját, hallgat, mint régen, azt nagyon tud, ha baj van, s amikor megszólal, mintha seggpacsirta. Mondja, hogy bejár rendesen, dolgozik, akár húsz évvel ezelőtt, ugyanazt, ugyanúgy. Nem rosszul, és nem jól. Közepesen, amit hamar el lehet felejteni. Esténként most már többnyire egyedül nézi a színestévé, lövi a távirányítóval, néz valami sorozatot, kétezernyolcvankilencedik rész, néha mjüziktévé, mindegy. Közben reszeli a körmét negyvenötvenpercnyi naponta, lakkozza, s gyönyörködik. Aztán hallgat egy kicsit, iszik még egy vodkát és újra seggpacsirta.

Mondta neki egy jósnő, meséli, hogy még születésekor belészorult valami rossz, benne van a génjeiben, ott legbelől, magyarázza, s ez néha jó is lehet, olyan, mint az az izé a görög mitológiából, lábszussa van, vigyorog, pedig mosolyogni szeretett volna, nem ugrik be a név, értem, ugye? Amíg csak kellett valakinek, nem tudott leállni, kívánta is nagyon a makkot, zabáltam, mint disznó a makkot, így mondja, és újabb rosszul sikerült félrészig mosoly.

Most már nem nagyon hívnak, csak ritkán egy-egy vén kujon, akinek lik kell. Lik, ismétli meg és sóhajt, mint nagy megkönnyebbülés után szokás. Többnyire nosztalgiából élek, magyarázta.

Hallgatok, mert ha megszólalnék, bizonyára megsérteném, amire nincs szükség annyi év után. Olyan mint egy csirketolvaj. A hazugsághoz szokott kultúrkurva, aki sokáig abban a reményben élt, hogy cél lesz valaki életében.

Kér egy sört, fizessem én, több vodkát nem iszik. Ma még dolgoznia kell. Figyelem a megtöredezett smink alól ijedten rámnéző, elhasznált arcot. Kikapja tekintetemet, talán attól kap új lendületet és nosztalgiázni kezd, hogy a néhai szép reneszánsz hasa, emlékszem még, kérdi, mintha gyurma lenne, látszik rajta az idő, a sok munka, amit élvezett. És kacag, pedig inkább sírni lenne kedve, látom a szemeiben. Majd a lábát mutatja. A sok depilálástól olyan, mint a lúdbőr, a pórusok kitágult barlangüregek.

Egykori ékszerestem összeroppant. Már nézni sem merem. Csak az arcomat, azt még kifestem, hogy mutasson valahogy, emlékeztessen a régi szép időkre.

Kacag Őszvéghy Blanka, amikor mondom, hogy egykoron belementem női játékaiba, de átláttam rajta, mint a pinto. Igaz, egy ideig nagyon bíztam benne. Kacag, szedi a levegőt, sípol a tüdeje, jönnek a szavak a mellkasából, hogy ő csak egy kurva banánhuszárnő. Hogy álmában is csak ül rajta és lovaglik. Mozog, mint a Föld, körbe-körbe. Rázza, akár egy pikáner, még a plomb is kihull a fogából a macskaköves nyakéjjeleken.

Nem nagy ügy, suttogja, s lehunyja szemét. Látom a bőr alatt a dobogó szemgolyót, pupilláján átjárnak az évek, jönnek, mennek, talán ő sem tudja mi történik. És dalol a seggpacsirta, a banánhuszárnő.

Nem nagy ügy, suttogja, és, hogy sosem volt boldog. Mennyi illúzió. Kacag, mintha egy boszorkány ülne velem szemben, ijesztő, ahogy rázza magában a sok vodkát. Őszvéghy koktél, mondanám.

Évek óta nem pirultam el. Arcomba nem tódul vér, semmi vörösödés, semmi szégyen. Ezt olyan halkán teszi hozzá, hogy alig értem. Várjál meg, este hat órakor végzek. Meséld el, mi történt veled.

Szépen mondja, majdhogynem könyörög. Nem ígértem semmit.

Lassan lépegetett fel a lépcsőn, egy évtizedekkel ezelőtti fiatal lányt próbáltam felidézni. Egy sziluettet bár. Később sétálni indultam az őszi rézsútos fényben, süttettem ős fejemet az áldott Nappal, majd hosszan ácsorogtam a folyóparton, aktív memóriapróba.

Késő éjszakáig ültem Őszvéghy Blankával szemben és elmeséltem az én történetemet, ami azután kezdődött, miután véget ért az, ami úgy folytatódott, hogy éppen nem történt semmi, csak jött valami nihil, porcelánfehér dagály. De hát az egy fantasztikus, talán sokak számára hihetetlen történet. Néha még én is kételkedem benne.

A REJTÉLYES HANGOK VÖLGYE

Emlékezetemben úgy maradt meg, mint a sötétség és a homály napja: szorongás és aggodás, félelem és nagy rettegés volt a szívekben. Kint kezdetét vette az őszi, ólmos, aprószemű eső csörgött alá, csontig hatoló nyirkosság ölelt át. Akkor már nem tudtuk, mi lesz velünk. A rádióhullámok hetek óta nem találtak ránk, s mi sem találtuk megbízóinkat. Lemondtunk a további munkáról, bár néha úgy éreztem, hogy megvan a kulcs és a zár, de az ajtót egyikünk sem bátorkodott kinyitni. Dühömben sárba tiportam az antennát, az adó-vevő-készüléket az udvar betonján darabokra törtem.

Egyikünk sem mondta ki, ám mindannyian éreztük: küldetésünk véget ért, megbízatásunkat nem teljesítettük. A rejtélyre magyarázatot mi sem találtunk, a föld mélyéből feltörő hangok és rezgések eredetére választ nem tudtunk adni. A mi időnk ezennel lejárt. Megbízóink lemondtak rólunk. Lemondtak rólunk, és szándékosan itt felejtettek a szűk völgyben, ahová tíz évvel ezelőtt egy augusztusi éjszakán szállítottak. Tudtuk, hogy tíz év áll rendelkezésünkre. Utána nincs kegyelem.

Tíz év hosszú idő. Magabiztosak voltunk, a rejtélyre fényt derítünk. Mi voltunk a harmadik expedíció, a világ legjobb szakemberei. Alig pirkadt, amikor kipakoltunk a helikopterekből, amelyek rögtön tovább indultak, belevesztek a katlanból gomolygó sűrű párába. Hangjukat követve próbáltam kitalálni milyen irányba húztak el. Ezt tíz év alatt sem tudtam meg. Az utánpótlást pontos időközökben megkaptuk, ám a gépek minden alkalommal más irányba távoztak. Elrejtőztünk a világ szeme elől, hogy magyarázatot adjunk egy titokzatos folyamatra, amely évszázadok óta foglalkoztatja a tudósokat, és félelemmel tölti el a laikusokat.

Gyakran úgy éreztem, hogy ez a világ legszebb völgye. Nyáron hűvös, télen nem túl hideg. Jóízű, kristálytiszt víz csordogál a forrásokból, a lépcsőzetesen emelkedő teraszokon tavasztól késő őszi illatos virágok nyílnak. Mintha mérnök tervezte volna. De nem, mégsem! Ember ennyire szimmetrikusan egymásba nyíló teraszokat képtelen építeni. Méréseink is igazolták sejtésünket: tökéletesen megtervezett és kivitelezett műről van szó. Márpedig az emberi alkotás sohasem lehet tökéletes. Egyesek szerint az édenkert lehetett ilyen. Ennyire tökéletes.

A völgy éjszaka vált félelmetessé: a föld mélyéből hátborzongató hangok törtek fel. Régi leírások szerint ez a völgy a pokol kapuja. Századokkal ezelőtt itt boldog és békés nép élt. Emléküket csak néhány tárgy és gondosan elzárt pergamen őrzi. A titokzatos és ijesztő hangok megjelenése után elmenekültek innen, más vidéken kerestek nyugalmat, de nemzedékeken keresztül kísérte őket a hátborzongató élmény. A helyet Rejtélyes Hangok Völgyének keresztelték el.

Tíz évvel és három hónappal ezelőtt, amikor egy újabb expedíció vezetését elvállaltam, tizennégyen érkeztünk a völgybe, különböző szakterületek kitűnő tudósai. Amikor az antennát és az adó-vevőt összetörtem, már csak négyen voltunk életben. Társaim egyrészét a személyes ambíció hajtotta, mások, fanatikus kutatók életüket kockáztatták egy bizonytalan és hosszú vállalkozásban. Én feledni akartam, elsüllyeszteni addigi életemet a tudatalatti sötét labirintusba, hogy sem az én, sem a gyerekeim életében ne kerülhessen felszínre. Ma már tudom és bátran elmondhatom: a szívvel és az emlékezettel játszani nem lehet, azoknak törvényeit kiismerni egy élet is kevés talán. Tíz évnyi munkám és próbálkozásom kudarccal végződött, akárcsak addigi életem. A szép pillanatokat sem felejtettem el, nem is akarom, s ha akarnám, akkor sem járnék sikerrel. Tíz év alatt senkit és semmit nem sikerült elfelejtenem. És mintha valaki ellenem játszana: arra gondoltam leggyakrabban, akitől leginkább szabadulni szerettem

volna. Ha napközben munkám lekötött, akkor éjszaka láttam viszont. Ha az álom ellen hadakoztam, akkor dolgozni voltam képtelen és agyamat elborították az emlékek. Társaim, különösen a fizikusok és a technikai tudományok szakemberei örültek tartottak.

Az ötödik év végén egy különös egybeesésre figyeltem fel, amit elmeséltem nekik, és arra próbáltam rávenni őket, hogy kutatásainkat ez irányban folytassuk. A rejtélyes földalatti hangokat követő reggeleken mindig tisztán és a legapróbb részletig menően emlékeztem álmaimra. A történetet még titokzatosabbá tette az a tény, hogy olyankor többnyire E-ről álmodtam. Ő volt az, akitől menekülni próbáltam, elfeledni, elsüllyeszteni. Álmaimból pontosan tudtam, hogy tíz év alatt mi történt vele. Mintha üzeneteket küldött volna. Ilyen megfigyelésekből semmiféle következtetést nem lenne szabad levonni, mert az végzetes lehet, s én mégis meg voltam győződve, hogy igazam van. Feltevéseimet igazolni szinte lehetetlen. Társaim ezért utasították el következtetéseimet, és végső soron ezért tartották azokat az örület szélén álló magányos férfi fantáziájának. Összefüggéseket kerestem a rejtélyes hangok és az álmok között. Társaim kinevettek, hónapokon keresztül nem beszéltem velük. Most, hogy e sorokat írom, ismét olyan érzésem van, hogy rövidesen rátalálok a titok nyitjára. Holnap egyedül fogok visszatérni a Rejtélyes Hangok Völgyébe és ellenőrzöm sejtésemet, igazolom vagy megcáfolom feltevésemet.

Egy éve már, hogy a Rejtélyes Hangok Völgyében mi négyen, akik életben maradtunk, évtizednyi feljegyzéseinket négy példányban lemásoltuk, a megmaradt élelmiszert szétosztottuk és elindultunk a négy égtáj fele. Kijárat a völgyből egyik irányban sem volt, de bízunk erőnkben és leleményességünkben. Reméltük, átjutunk a hegyeken, vissza az emberek közé, ahol talán megfeledezhetünk a titokról, és élhetjük egykori életünket barátaink és szerelmeink körében. Engem akkor is álmaim vezéreltek. Dél irányába indultam és biztos voltam, hogy napokon belül egy városba érkezem, ahol E-vel fogok találkozni.

Elöttem háromezer láb magas sziklafal emelkedett, az örök hó birodalma, emberi láb által nem érintett vidék. A harmadik hét végén csontig lesoványodva túljutottam a legmagasabb csúcson. Ameddig elláttam, dél lankái hullámzóztak, késő őszi sokszínű pompájukkal már-már repülésre készítettek. Erőm megsokszorozódott, az idő múlását észre sem véve érkeztem meg a városba. Sohasem jártam ott, az utcák mégis ismerősek voltak. Legnagyobb meglepetésemre tudtam a hely szokásait, sőt a kávéházak programját is ismertem. Mintha tíz év után haza érkeztem volna. Valahogy mindig ilyennek képzeltem el a hazát: ismeretlen ismerősnek. November elseje volt, hűvös, ám verőfényes délután. Azon már meg sem lepődtem, hogy a szállodában tudtak érkezésemről.

A tél szorongó várakozással telt el. Aztán tavasz lett, majd forró, délvidéki nyár. Én mintha Godot-ra várnék. Esténként azzal a reménnyel zuhantam az ágyba, hogy majd holnap, holnap fog eljönni E. Több mint tíz évvel ezelőtt megfogadtam, hogy nem fogom soha többé keresni. Megvárom, hogy eljöjjön ő, és kezdődjön életünk legszebb fejezete a soha el nem múló szerelem és boldogság jegyében. Tíz évvel ezelőtt ilyen szavakat kimondani sem bírtam volna, de ma már tudom, hogy ennél több egy ember életében nem lehet. Semmiségnek tűnik, de ez minden. A Rejtélyes Hangok Völgyét ez idő alatt sem feledtem el. Tíz év tapasztalatát próbáltam elrendezni.

Néhány héttel ezelőtt azt álmodtam, hogy vak vagyok. Időtlen idők óta élek egy házban, többnyire zenét hallgatok. Szaglásom, hallásom és tapintásom érezhetően jobb lett. Egy este látogatóm érkezik, hangjáról, lépteinek ritmusáról felismerem. Hosszasan beszélgetünk, fogom a kezét. Kíváncsi vagyok, mennyit változott az arca, próbálom számon tartani szarkalábait. Simogatom a fejét, szemét, halántékát, arcát, melleit, hasát, ujjaim az ajkához érnek.

Jó kezed van, mondja, majd szorosan mellém bújik.

Hajnalig szeretkezünk. Egyetlen szót suttog fülembe, mintha varázsszó lenne. Egyszer csak látni kezdek, megszűnik a sötétség, zokogva ölelem magamhoz E-t. Ismét vannak színek és formák. Ébredés után is látok, csak E nincs sehol. Nincs, nincs, nincs...

Egész nap arra az egyetlen szóra próbálok emlékezni. Hetek múlva sem jut eszembe, félek, hogy örökre elfelejtettem. A tét nagy: feloldott egykori fogadalmam alól, s ha a szóra rátalálnék, tudnám, hol keressem E-t. Esténként a tíz év alatt készített jegyzeteket olvasom immár ezredszer újra, rendezgetem a papírokat és rejtett összefüggést keresek a feledésre szánt emlék, az álom és a föld mélyéből feltörő hangok között. Tudom, hogy létezik egy láthatatlan erő, amely összeköti az embert a természettel. A Teremtő titkaira próbálok figyelni, ami sokak szerint nemcsak hogy gyalázatos dolog, de reménytelen foglalatosság is. A Teremtő szándékaira vagyok kíváncsi, aki nem engedi az embert szabadulni vágyaitól. Aminek meg kell történnie, azt szándékosan sem tudjuk elkerülni. A szó, tudom, vissza fog térni hozzám, mert egyszer már kimondatott számomra. A szó az emlékezet éjszakájából fog előbukkanni és nem lesz késő: találkozásunkban, ha csak egyetlen percig fog tartani, akkor is benne lesz az örökkévalóság, mert szünni nem akaró szerelemből és vágyból születik.

Ismét ősz van, mögöttem dél lankái, előttem a Rejtélyes Hangok Völgye, ahová napokon belül megérkezem, hogy megfejtsem a titkot, hogy rám találjon a szó, mely elvezet E-hez.

MINDENNAPI ÖRDÖGÜNKET

Hetekkel ezelőtt egy kora hajnali órában elalvás előtt íróasztalomon befejezetlenül hagytam egy verset. Tudtam a befejezést, de fáradt voltam már nagyon, gondoltam, másnap délelőtt folytatom, úgysem lesz más dolgom. Akkor éppen olyan heteket éltem, hogy nem volt más dolgom. Nem nehéz kitalálni, micsoda meglepetésben volt részem reggel. Igen, a vers meg volt írva. Semmi sem hiányzott belőle, és semmi sem volt fölösleges benne. Ilyennek képzeltem el az éjszaka, csak leírni nem voltam képes, nem jöttek a szavak. És valaki leírta helyettem.

Akkor éjjel egyedül voltam a házban. A lányok, Gabó és Juláj elutaztak. Másképpen rájuk gyanakodtam volna, bár egyikük sem az a kimondottan versíró fajta. Nagy figyelemmel vizsgáltam meg az ajtót, és mondanom sem kell, be volt zárva, a biztonsági lánc is a helyén. Délelőtt a verset legalább százszor újraolvastam, és akarva-akaratlanul a törtéteken tűnődtem hosszasan. Teljes tanácstalanságomban, mint egyetlen épkezláb és elfogadható magyarázat, arra is gondoltam, hogy talán mégiscsak én fejeztem be. De nem, és nem, és nem! Emlékeznék! Hogyha félévvel ezelőtt történik a csoda, könnyebben meggyőztem volna magamat. De hat hónapja egyetlen korty alkoholt sem ittam. A legerősebb bizonyíték arra, hogy mégsem én fejeztem be, az az utolsó versszak, ami egy kedves tollammal, az évekkel ezelőtt rejtélyesen és nyomtalanul eltűnt Mont Blanckal volt írva, az akkoriban használt zöld tintával, amelyet azóta sem lehet kapni. Ezer közül is megismerném. Tanácstalanságomat tovább növelte az az általam véletlennek tartott tény, hogy az írás az összetéveszthetőségig hasonlított az én írásomra. Emiatt mégis csak magamra gyanakodtam. Talán a betűk egy ici-picit kisebbek voltak, ami végül is enyhén megnyugtató, még sincs emlékezetkiesésem, de ez az apró különbség sem tudta feledtetni a történetet, és főleg nem magyarázta meg a csodaszerű eseményt.

Délután egy barátom meghívásának eleget téve, előadást tartottam az egyetemen, majd a diákokkal hosszasan elbeszélgettünk, többek között arról, hogyan születik a vers. Az éjszaka történetéről egy szót sem szóltam. Azt gondolnák, hogy rablómesékkel etetem őket. Ha nekem ilyet mesélne valaki, nem hinném el. Pedig biztos vagyok benne, hogy így is születik a vers. Igaz is, a műhelytitkokról szemérmesen hallgatni kell.

Hazaérvén, szobám ajtaja alatt, és ez volt a furcsa, nem a postaládában, mégcsak nem is a bejárati ajtó alatt, hanem a szobám ajtaja alatt egy négyrét összehajtott levelet találtam. Egy középiskolás diák írta, hogy a magyar irodalom érettségi vizsgán azt a bizonyos, nem általam befejezett verset kellett elemeznie és megbukott. Az első pillanatban arra gondoltam, hogy ő nem tudhatja, azt a verset nem én írtam, ugyanis senkivel sem beszéltem erről.

„Ezért az életeddel fizetsz, te szemét. Napjaid megvannak számlálva!” - ér véget a levél, amelyet ugyanazzal a régen elveszett Mont Blanc töltőtollal és zöld tintával írt a titokzatos bukott diák. Keltezés: 2033. június 30.

Ez már számomra is több volt a soknál. Sokkal több. Nagyon fáradtnak és megalázottnak éreztem magam, de minden erőmet összeszedve figyelmesen rádiót hallgattam, televíziót néztem, és hogy a tévedés gyanúját is kizárjam, többször ellenőriztem a naptárt. Az eredmény engem igazolt, ám ez nem igazán segített rajtam: valóban 1993-ban vagyunk, május 27-e van, nekem még egyetlen kötetem sem jelent meg és mindössze huszonöt éves vagyok.

A szomszéd gyerekekre kezdtem gyanakodni. Több okom is volt rá. Először is a kutyám mindig megugatja. Morog rá, nem szereti. Márpedig, akit Pumukli nem kedvel, az elég nagy

disznóságokra is képes lehet. A gyerek egyébként is szörnyű dolgokat talál ki időnként. A múltkoriban elhitette a negyedbéli gyerekekkel, hogy én vagyok az ördög. Állítólag rettenetes dolgokat mondott rólam, természetesen alaptalanul. Félték is tőlem a kölykök. Pedig még egyet sem bántottam közülük. Mielőtt becsengettem volna a szomszédhoz, azt is kiszámítottam, hogy amikor ama többször emlegetett töltőtoll elveszett, akkor a város másik felében laktam. Ennek ellenére gyanakvásom nem oszlott, és határozottan csengettem be. Valami olyasmit találtam ki, hogy elromlott a húsdaráló, és most nagyon rám jött az örökháza. Amíg a szomszéd előkereste a húsdarálót, én lopva bepillantottam a gyerek füzetébe, aki éppen a leckéjét írta. Mondanom sem kell, ártatlannak bizonyult a srác.

Éjszaka nem sikerült elaludnom. Nem éreztem különösebb félelmet, de bevallom: a szívem a szokásosnál egy kicsivel gyorsabb ütemre váltott, írtam néhány sort egy üres lapra, valami versféle szöveget, és hanyagul ott hagytam az asztalon, mintha nem lenne befejezve. Nem is volt. Sőt, később rájöttem, hogy még elkezdve sem volt. Kikészítettem az asztalra, hátha... Hatalmas adag teát főztem, és kedvenc pipámat teletömve az erkélyen éjszakáztam. Úgy helyezkedtem el, hogy mind a bejárati ajtót, mind az íróasztalomat lássam. Ültem, pipáztam és éberem figyeltem. Arra is számítottam, hogy nem föltétlenül az ajtón fog belépni. Sőt, azt sem tartottam kizártnak, hogy máris a házban van. Megtörténhet, hogy itt ül velem szemben, de nem látom, vagy áll mögöttem, grimaszokat vág és röhög rajtam. Egyszóval: mindenre felkészültem. És nem történt semmi.

Alig pirkadt, amikor összecsomagoltam, és az első vonattal egy távoli kisvárosba utaztam, ahol néhány évvel azelőtt Lee Eszterrel már jártunk. Emlékeztem, hogy abban a kisvárosban él egy nagyon öreg, beavatott asszony. Az ő segítségére számítottam.

Zuhogó esőben érkeztem a városba. Széllel és vízzel egyáltalán nem törődve az öregasszony lakásához siettem. Majdhogynem szaladtam. Már percek óta csengettem, amikor a bűdös folyosóra a szomszéd ajtón egy vénember dugta ki a fejét: „Nincs itthon, ma délelőtt temettük el” - rikácsolta. Na, még csak ez hiányzott. Néhány percig álltam a sötét lépcsőházban, gondolkodni szerettem volna, valami tervet kitalálni. Olyan határozottan léptem ki a zuhogó esőbe, mint aki nagyon tudja, hová igyekszik. Órákon keresztül céltalanul bolyongtam a városban. Már rég besötétedett, amikor a temető kapujához érkeztem. Az öregasszony sírját könnyen megtaláltam. A friss földbe elhelyezett fakeresztben egy összehajtogatott papírt találtam, és az évekkel ezelőtt titokzatosan eltűnt Mont Blanc töltőtollamat a bordó bársonnyal bevont dobozában. Széthajtogattam a papírt. „Napjaid meg vannak számlálva!” - írta ugyanazzal a zöld tintával, ugyanaz a kéz.

Minden gond nélkül visszataláltam az állomásra, ahol egy nagyon barátságtalan, koszos vendéglőben kerestem üres asztalt. A kövér és piszkoskezü pincéernőtől csak ásványvizet rendeltem. Zsebemből előkerestem a temetőben megtalált töltőtollat és mosolyogva, ismerősen forgattam kezemben. A pecsétetes papírszalvétára szinte vidáman írtam: Meg fogsz döglenni, te szemét. Napjaid meg vannak számlálva. A mosoly hamar lehervadt arcomról, és azon kezdtem gondolkodni, hogy hová is mehetnék? Kihez menekülhetnék? Nagybátyám jutott eszembe, aki lelkes a hegyek között egy kis fürdővárosban. Ő mégiscsak Isten embere, gondoltam, hátha tud segíteni rajtam. Isten házában meghúzom magam néhány napig. Ez tűnt az egyetlen ésszerű megoldásnak.

Indulás előtt telefonáltam a főnökömnek és mondtam, hogy családi okok miatt rövid ideig hiányozni fogok.

„Ismét az ördöggel cimborálsz”, hallottam a főnök hangját, és nem tudtam megállapítani, hogy ezt kérdezi, vagy állítja. Azt viszont különösen furcsálltam, hogy éppen most az ördögöt említi.

Nagybátyám riadt arccal fogadott. Csak egy pap tud ilyen pofát vágni, gondoltam. Korán reggel érkeztem, s ő ma hajnalban azt álmodta, hogy egy versemért fejbelöttek. Ezért volt megijedve, és egyben csodálkozott váratlan megjelenésem.

Reggeli közben részletesen elmeséltem a történeteket, majd megnyugtattam, hogy az országban, ahol élek, versekért már nem lönek senkit fejbe. Azok az idők elmúltak, sőt, ma már senki sem figyel a versekre. Ettől mintha megnyugodott volna. És megígérte, hogy imádkozni fog értem.

Napokig ki sem mozdultam a házból. A Szentírást és más, nagytudású könyveket olvastam reggeltől estig. Igyekeztem elfeledni a történeteket. Persze a lehetetlennel próbálkoztam, mert időnként csak eszembe jutott, hogy hol is vagyok, és mit keresek a fürdővároska papilakjában.

Aztán egy reggel azzal állított be a nagybátyám, hogy baj van, nagy baj. Azt suttogják a hívek, hogy a papilakban az ördög rejtőzködik. Érzik jelenlétét. Nagybátyám próbálta megnyugtatóni őket, mondván, hogy csak az unokaöccse van a házban, de a hívek addig erőszakoskodtak, amíg nagybátyám beleegyezett, hogy néhány ember átkutassa a házat. Nem jó a híveket megharagítani, bizonygatta. Állítólag rosszabbak lesznek, mint maga az ördög.

„Egyébként is ennél többet nem tehetek érted. Csak imádkozom, de abban ne reménykedj, hogy Isten legyőzheti az ördögöt. Mihez kezdenénk az ördög nélkül?”

A biztonság kedvéért a hátsó kapun távoztam. Láttam a főbejárat előtt gyülekező híveket. Valóban, nagyon hasonlítottak az ördöghöz.

Alig indult el a vonat, két komor, már-már bamba fiatalember ült le mellém. A fülke üres volt, szerettem volna egyedül maradni.

„Fodor őrnagy küldött” - adta tudtomra a szőke. „Azt mondta, hogy vigyázzunk magára. Tartsuk magán a szemünket.”

Hogy mit csináljanak? - lepődtem meg.

„Vigyázzunk magára ember, veszélyben van az élete. Meg akarják ölni.”

Untam már az egész históriát. Dühösen egy másik fülkébe mentem. A két alak nem jött utánam, de éreztem, hogy nem veszítenek szem elől.

Tíz óra vonatozás után baj nélkül értem haza. Íróasztalomon újabb üzenet várt, mely arra emlékeztetett, hogy napjaim meg vannak számlálva. Furcsa patanyomokat találtam az asztalon, mintha lóverseny helyszíne lett volna. Bármikor meg lehet nézni, mert semmilyen vegyszerrel nem sikerült eltávolítanom. Azóta is rendszeresen kapok leveleket, ugyanazzal a tollal írva, ami ismét az én birtokomban van. A levelek tartalma változatlan. Lassan hozzászoktam ehhez is, mint minden titokhoz, és már nem próbálok fényt deríteni a történetekre. A halál gondolatával régen megbarátkoztam, nincs bennem félelem. Igyekszem naponta találkozni a halállal. Hozzám simul, ismerkedünk egymással. Szeretek izgalmas életet élni. Ezért játszom vele. Vásároltam egy forgótárcsás revolvért, a tárban egyetlen golyó van. A délutáni szieszta végeztével minden nap egyszer megpörgetem a tárcsát, a hideg acélt a halántékomhoz szorítom és meghúzom a ravaszt. Rulettezem a halállal. De ez már egy másik történet.

A BESZTERCEI ÁRADÁS

Amit most elmesélek, az a múlt század utolsó évében történt. A számmisztikában jártasok messzemenő következtetéseket vonnának le az 1899-es évszámból, ám én ilyen nehéz és hálátlan feladatra nem vállalkozhatom. Egészen fiatal koromban hallottam ezt a történetet egy olyan öreg férfitől, mint amilyen most vagyok én. Jót nevettem rajta, és hosszú ideig úgy tartottam, hogy öreg beszéd - bolond beszéd. Hosszú évtizedeim alatt sok megmagyarázhatatlan dolgot láttam, s még több csodáról hallottam. Ezért döntöttem úgy: továbbadom a történetet, hogy ne merüljön a feledés több ezer éves mocsarába, ahonnan már senki sem emelheti ki, mert nincs olyan erő ezen a világon.

A besztercei földesúr elsőszülött lánya a múlt század második felének és Erdélyországnak legszebb hajadona volt. De ami ennél sokkal több: ha dalolni kezdett, köré gyűltek az ég madarai és az erdő vadjai, szemeivel megszelídítette a legtüzesebb lovat, és mindig erős kamillaillatot árasztott maga körül, amitől fiatal kériói előbb elszédültek, majd megriadtak, ám több idős ember az illattól új erőre kapott. Ez a csodálatos teremtés már gyerekkora óta sokat hallott a titokzatos juhászról, aki a felhők mögötti hegyekben legeltette nyáját, és ahonnan sohasem ereszkedett alá. A besztercei asszonyok ismeretlen beosztás alapján kora tavasztól késő őszig rendszeresen feljártak a hegyre juhsajtért, jóféle ízletes túróért, édes és sós ordáért, s még ki tudná megmondani, hogy milyen ismert és ismeretlen ínycsiklandozóságokért. Akitől én hallottam a történetet, maga sem tudott erről többet mondani, mert az asszonyok férfifül közelében sohasem beszéltek hegyi útjaiktól. Egy idő után a férfiak a családi béke megőrzése miatt már nem is igen kérdezősködtek: belenyugodtak sorsukba, amit a Teremtő mért rájuk az ő kifürkészhetetlen céljai érdekében.

1899 felejthetetlen nyarán Gátffy Eleonóra hiába kérte apját, hiába rimázkodott hétről hétre, hogy mehessen bár egyszer a besztercei asszonyokkal fel a hegyre, a szigorú, leánya sorsára vigyázni vágyó apa hajthatatlan maradt, mint ama fenyő, amely a környék lakóinak egyik jelképe volt. Amikor a lóistállók eresze alól a fecskék és a Beszterce környéki lápokról a gólyák gyülekezni kezdtek, amikor ama híres besztercei szilva keménydongájú eperfahordókba került, Gátffy Eleonóra végső elkeseredésében utolsó próbálkozásra szánta el magát. Ez alkalommal már nem fordult kőszívű apjához, akitől újabb visszautasításban lett volna része. Abban reménykedett, hogy ha énekével sikerült előcsalogatnia az ég madarait és az erdő összes állatait, akkor hangjával talán hatással lesz a titokzatos juhászra is, akit ezidáig csak a mélyen hallgató besztercei asszonyok láttak. És mindenki nagy öröme, mert szerették a helybeliek, ha Gátffy Eleonóra énekelt, a lány esténként gyönyörű nótákat röppentett el a távoli kék hegyek felé. Akkor még ő sem gondolhatta, hogy ezzel milyen nagy baj veszi kezdetét. Senki nem sejtette, hogy ezekből a gyönyörű estékből ered nemsokára a vidékre törő iszonyú katasztrófa.

A csodával határos meglepetés vénasszonyok nyarának utolsó napjaiban történt. A földesúr majd mindenhol jelenlevő kémjei izgatottan jelentették, hogy a Beszterce folyó partján ismeretlen juhász ütött tanyát. A hír a hajnalban kifeszített ezüstös ökörnyalak csillogó húrjain pillanatok alatt szétterjedt, és a környék asszonyai rögtön tudták: az ő juhászuk érkezett meg.

Gátffy Eleonóra egy teliholdas éjszakán apja minden tiltása ellenére hálósobájából óvatosan kisurranva a folyópartra sietett, ahol lélegzetelállító látványban volt része: megpillantotta az ezüstös vízben fürdő juhászt. A kúriára csak másnap hajnalban tért vissza. A földesúr hiába küldte szét legjobb kémeit, mert a mai napig sem lehet tudni, mi történt akkor éjjel a Beszterce folyó partján. Ilyen-olyan találgatásokat hallani lehetett, a nép gyakran összesúgott,

különösen a férfiak, de biztosat senki sem mert állítani. Elég az, hogy a juhász néhány nap múlva beállított a földesúrhoz, akitől egyszerű, ám őszinte szavakkal megkérte Eleonóra kezét.

A meglepődött földesúr kénytelen volt a közeli diófához menni, aminek úgy dőlt neki, mintha a világ összes gondja nyomná. Talán így akart némi időt nyerni a válaszádig.

Te juhász, szólt nagyot sóhajtva Gátffy urunk, csak akkor lehet szó erről, amikor lesz kétezer juhod.

Aznap éjszaka bizalmas embereivel sokáig tanácskozott a báró, de egyértelmű kiutat ebből az előzménytelen helyzetből senki sem talált. Egyik tanácsosát, aki bátorkodott a szív kiismerhetetlen titkairól és követhetetlen útjairól értekezni, kézháttal úgy szájon vágta, hogy szegény embert még a következő tavasszal is csak péppé tört étellel tudták táplálni.

Két nap múlva ismét megjelent a juhász, és szerényen jelentette: Megvan a kétezer juh.

A dühtől vörös, szavakat alig találó földesúr valami kibújón törte a fejét, és már-már mentegőzve újabb feltételt szabott.

Tizenkét szobás lakásod legyen juhász. Másképpen nem lehet a lányom a te feleséged, jelentette ki Gátffy báró úr.

Egy hét sem telt el, és eljött a rejtélyes hegyi ember, hogy készen a ház, mind a tizenkét szoba be van rendezve.

Nem vagyok szavát szegő ember, hümmögött a földesúr, de mint férfi a férfinak, el kell mondanom, hogy minden valószínűség szerint a lányom az anyjától különleges igényeket örökölt, és ezért csakis akkor lehet a te hitvesed, ha a farkad harminc centi.

A juhász rövid töprengés után már elmenőben válaszolt: A négyezer juhból kétezret eladtam, a házamnak felét elbontottam, de a farkamból tíz centit még a szűzanya kedvéért sem fogok kivágni.

És olyan nyomtalanul tűnt el a juhász, mint ahogy megjelent. A besztercei asszonyok úgy tudják, hogy a hegyen túlra ment szerencsét próbálni. Közülük soha senki nem bukkant a titokzatos juhász nyomára, de olyan hírek is szárnyra kaptak, hogy Gátffy báró úr nagyon sok pénzért több orvgyilkost is felfogadott.

Gátffy Eleonóra a juhász nyomtalan eltűnésének napjától kezdve egyetlen pillanatra sem hagyta abba a sírást. Apja messzi földről hívatott tréfamestert, Bécsből bohócot, Sztambulból kardnyelőt, medvetáncoltatót a Kaukázusból, de senkinek nem sikerült felvidítani a szomorúan magába roskadó, szüntelenül zokogó kisasszonyt. Messzi tájak orvosai és kuruzslói sem tudtak segíteni rajta, pedig a legtitkosabb receptek szerint készítettek erősebbnél erősebb orvosságokat. Minden próbálkozás ellenére Gátffy Eleonóra kora tavasszal, még a fecskék érkezése előtt visszaadta lelkét teremőjének, és testét a puha besztercei földnek. Pontosan hatvan nappal halála után teljesen váratlanul akkora áradás támadt, hogy elmosta egész Beszterce vármegyét. Soha akkora pusztítást nem látott a vidék, pedig még sokan emlékeztek a tatár- és törökjárássra, a pestisre és más gyógyíthatatlan nyavalyákra. Az idősebb és bölcsőbb besztercei asszonyok úgy tartják, hogy Gátffy Eleonóra szerelméért kiontott sok-sok könnye okozta a felejthetetlen árvizet. És azt is mondják, hogy az áradás ötven évenként megismétlődik, de azelőtt már öt évvel gyülekezni kezdenek a sötét felhők a besztercei kék hegyek fölött, és éjszakákon halk sírást hoz a szél az egykori kúria felől, aminek már csak menthetetlen romjai látszanak. A következő áradás az Úr kétezredik esztendejére várható. Az idő, amint tapasztaljuk, rohamosan telik, és az ötven évvel ezelőtti utolsó pusztításra emlékezve a

beszterceiek már kezdték megerősíteni házaikat, gátat építenek és mélyítik, szabályozzák a hegyekből lefutó patakok medreit. A félénkebbek más tájakra költöznek, de vannak olyanok is, igaz, hogy nagyon kevesen, akik az egykori titok megfejtésén dolgoznak, remélve, hogy a tudás birtokában egyszer s mindenkorra véget vethetnek a pusztító áradásnak.

AZ ÉJSZAKA HANGJAI

A kert végében a mogyorófák levelei néhány napja deresedni kezdtek. Ősz illata lepte el a völgyet, ősz van bennem is évek óta. Zamatos téli almát és körtét, viaszoshéjú szilvát gyűjtök be, mint ötven évvel ezelőtt, amikor megtelepedtem az elhagyott tanyán, félóra járásnyira a falutól, az erdő határán. Ma sem tudják, ki vagyok, titkomat úgy őriztem, mint tó feneké a vízbe hajított súlyos követ.

Hosszú, keserves évek.

A magány és az emlékezés évei. Öt évtized fájdalom és büntudat, félévszázados titok súlya és ereje. Félelem és ima, esdeklés bocsánatért.

De van-e mentség, lehet-e feloldozás a gyilkosság terhe alól? Ki bocsáthatja meg a legsötétebb bűnt?

Talán Isten.

Isten, ha lenne?! Ha van!

És még erről sem lehetek meggyőződve. Egy hosszú élet is kevés, rövid ahhoz, hogy bizonyosságot nyerjek Isten létéről. A bűn bűn marad, a gyilkosság gyilkosság ötven év múlva is. És én gyilkosnak érzem magam, gyilkos vagyok ma is.

Néha elhiszem, hogy az a nemlétező férfi vagyok, akinek nevét ötven éve viselem. De nem bírom feledni a másikat, a valódi énemet, a gyilkosét, akinek kezéhez vér tapad.

A nyugodt élet kulcsa a felejtés. A felejtést akartam megtanulni, de minden igyekezetem ellenére a múlton csüggök. Mint egy láncra kötött kutya: bármilyen sebesen futok, a lánc velem fut. Bár feledni akartam, de a magánnyal együtt az emlékezés terhét választottam.

Miután beköltöztem az elhagyott házba, minden szobába tettem egy tükört, hogy miközben a feledést próbálom megtanulni, láthassam igazi arcomat is. Gyakran vetkőztem meztelenre, és hosszú órákon keresztül álltam valamelyik tükör előtt, néztem a remegő testet, a két gyilkos kezét, a folyamatosan hazudó száját. Próbáltam elbújni a világ elől, de magam elől nem volt ahová mennem. Izabell kiáltása a síron túl is kísérni fog.

Izabell, Izabell, micsoda teher. Senki sem könnyíthet rajtam.

Végzetem ötven évvel ezelőtt a szabadság választásával kezdődött. Szeles, ám ragyogó délelőtt volt. Hajnalban szöktem meg a táborból, ahol az oroszok hetek óta fogva tartottak. Szibériáról suttogtak a táborban. Mindent egy lapra tettem. Szabadulás vagy halál.

Amikor a tábor gyér fényei eltűntek a szemem elől, négy év után először éreztem szabadnak magam. Ettől olyan boldogság járt át, hogy a következő pillanatban kész lettem volna meghalni.

Egy nappal korábban még alig vonszoltam magam, most meg tíz órája már úton vagyok, és nem érzem lábaimban a fáradtságot. Csodálatos az emberi test. S ha csak pusztán test lenne, nem volna képes ilyen erőfeszítésre. Lerogyna mint a fáradt állat. Lennie kell még valaminek: léleknek, szellemnek. Nem tudom.

Négy évig néztem az embert a háború mocskában. Szörnyűségekre és csodákra voltunk képesek. A harcot, mint az emberi létezés nélkülözhetetlen állapotát csak az ember tudja fenntartani. Megcsömörlik tőle, majd újra kezdi. Nem tud meglenni nélküle. Én most békére, csendre vágyom.

A fogságban hozzánk is eljutott a hír: vége a háborúnak. A visszavonuló seregek mindent felégettek, szétlőttek maguk mögött. Két napja szinte megállás nélkül gyalogolok. Iszonyú pusztítás végig az úton. Mi is ezt tettük, de benne lévén az árban, szinte fel sem tűnt. Romok, néptelen falvak, kiégett házak, elhagyott harckocsik, hullák, az égett hús és bőr kesernyés szaga mindenütt. Egyetlen gondolat éltetett, adott erőt: túlélni a már-már végtelennek és túlélhetetlennek tűnő napokat és visszajutni Izabellhez.

Jól esett a gyaloglás. Alig volt mit ennem, de éreztem, hogy erőm kitart. Napokig nem volt kihez szólnom, s gyakran azon kaptam magam, hogy hangosan beszélek. Ezerszer elképzeltem a találkozást Izabellával, mondatokat, gesztusokat találtam ki, eljátszottam egyedül az elképzelt találkozást.

A visszavonuló csapatokat messzire elkerültem. Ettől jóval hosszabb lett az utam, több időm maradt az álmodozásra. Mindent pontosan elterveztem, és meg voltam győződve, hogy úgy is fog történni. Szerettem volna visszapörgetni az időt, az elmúlt négy évet zárójelbe tenni, nemlétezőnek, meg nem történtnek nyilvánítani, és onnan folytatni életemet, életünket, ahol abbahagytuk. Ez volt minden, amire akkor vágytam. Ezért ölni is képes lettem volna, megjárni még egyszer a pokol fenekét.

Egyik este hanyattfekve a zöld késő nyári fűben a ragyogó csillagokat néztem. Egy üstökös húzott el a sötét égbolton, hosszú percekig volt látható. Felbukkanásától eltűnéséig követtem a száguldó égi látványt. Olybá tűnt, mint egy levágott fej. Szőke asszonyfej hosszú hajjal. Fényes csikot hagyva maga mögött megvilágította az égboltot. Izabell jutott eszembe, mintha az ő ragyogó szőke feje lett volna. Nem hittem a csillagokból kiolvasható égi jelekben, és mégis hideg borzongás futott át rajtam, amit erőnek erejével próbáltam elhessegetni. Baljós jel, mondanám ma. És látom azóta is a kóbor csillagot, a fényes, levágott asszonyfejet, amint sebesen nyugatról keletre tart.

Ötven évvel ezelőtt a baljós jelre fittyet hányva az én Izabellával elé képzeltem magam. Gyerekkorunktól ismertük egymást, együtt nőttünk fel. Második elemista koromban mögém álltam a sorba és óvatosan, alig észrevehetően előre hajoltam, s ajkaimmal megérintettem a copfjába kötött selyemszalagot. Nem sokkal később örök hűséget fogadtunk egymásnak, és azt mondtuk, hogy aki ígéretét megszegi, azt a másik megölheti. Gyermekes bolondság, mosolyogtam, és szememmel követtem a fekete úrban száguldó sárga üstököst. Szemem láttára lett gyermekből kamasz, majd gyönyörű lány, ahogy szeme előtt váltam én is vézna kisfiúból makacs férfivá.

Hirtelen futásnak eredtem: mágnesként vonzott Izabell kék szeme, tökéletes mellei, gömbölyű csípője, hosszú combjai között a gomolygó forró vulkán. Megrepedezett bakancsomon hamar átütött a harmat, mintha bokáig vízben járnék. A sötétben többször is megbotlottam, néha elvágódtam a fűben, de megállni nem voltam képes. Észet vesztetten rohantam a keleten eltűnt üstökös után. Hajnalra egyre ismerősebb lett a táj, tudtam, hogy estére megérkezem. A felkelő Nap mintha fejbe vágott volna. A déli harangszó térített magamhoz, Izabell hívogató mosolya a másodperc töredéke alatt szétfoszlott. Nem volt semmire hely bennem. Csak a fékezhetetlen vágy, hogy megérkezzem, lássam, öleljem, karomba kapjam, csókoljam, elveszek benne, majd oldalra fordulva hátulról átölelve, tenyeremben tartva feszes mellét, orromban teste és haja illatával aludjam el, és a pirkadat minden reggel így találjon ránk, mígcsak magához nem szólít az, aki állítólag saját képmására teremtett.

Születése után Izabellát kéthavonta kopaszra nyírták. Erre állítólag azért volt szükség, mert nagyon gyér és vékonyszálú hajjal született. A bábaasszony szerint a többszöri kopaszra nyírás a leginkább célravezető módszer. Ennek és a mezei virágokból készült folyadékkal való

gyakori kezelésnek köszönhetően hároméves korára valódi sörénye nőtt, amibe többé soha nem vágott olló. Amikor esténként Izabell leengedte a bonyolultan befont és felkötött hajzuhatagot, az aranylepedőként borította be az ágyat, a padlót és az egész szobát. Izabell súlyos hajából részegítő mezei virágillat áradt, amitől álmaiban mindig ragyogó nyár volt. Ugyancsak titokzatosnak tűnt, hogy aransárga haja a legvadabb sötétben is kiolthatatlan örökmécsesként világított. Mindenki Angyalkának becézte, pedig nem volt pufók, és nem voltak szárnyai sem.

Alkonyattájt értem a falut határoló dombra, ahonnan egyetlen fejmozdulattal rátaláltam Izabell házára: az ablakokból aransárga fény áramlott ki. Elképzeltem, ahogy ül a hatalmas tükör előtt, és begyakorlott technikával bontogatja copfjait, amelyeknek a befonásához és elrendezéséhez minden reggel másfél órára van szüksége. Sapkámat mélyen szemembe húzva siettem végig a falu utcáin. Nem akartam senkivel találkozni, dolgozott bennem a rejtőzködés ösztöne. Menetközben az előre elkészített mondataimban még cserélgettem a szavakat, amiken folyton átütött a négy év alatt kielégítetlen szenvedély. Hangosan motyogtam, próbáltam kitalálni Izabell válaszát, reakcióját hirtelen megjelenésemre. És addig ízlelgettem a szavakat, mígcsak a félig nyitott kapu előtt találtam magam. Úgy léptem be az udvarba, mint aki hazaérkezik, hisz itt már ismerős volt minden apró részlet. Kopogtatás nélkül nyitottam ajtót. Bár sohase tettem volna.

A szobát elborító aranylepedőn két meztelen test olvadt egyetlen ringó hústömeggé. A váratlan és lebénító látvány, a csalódás és a hirtelen szertefoszló illúzió ködként borította el agyamat. Nem voltam kíváncsi magyarázatra, nem érdekelt, mi és miért történt. Leküzdhetetlen dühvel ragadtam meg az Izabell fejében gyökerező aranylepedőt, és gyors mozdulatokkal gúzsba köttem a két meztelen testet, majd a nyakuk köré csavart hajfonatot addig szorítottam, amíg mozdulatlanná ernyedt a hústömeg. Abban a pillanatban rothadó mocsárbűz ütötte meg az orromat. Ez egyértelműen jelezte, hogy mindketten halottak. Izabell fénylő haja percek alatt megfakult, a szobát sűrű pára és orrfacsaró szag lepte el. A két mozdulatlan testet óvatosan betakartam, majd futólépésben távoztam a házból. A falut ugyanúgy hagytam el, ahogy alig egy órával korábban megjöttem: mélyen szemembe húzott sapkával, a kertek alatt iszkolva.

Napokkal később talált rám egy vándorkereskedő, aki a háború ideje alatt is járta a világot keményfából készült százéves szekérével. Égetett agyagedényeket árult, sokszor hónapokig úton volt. Előbb azt hitte, halott vagyok, és miután magamhoz tértem, próbálta megtudni, honnan és hova igyekszem. Csak annyira emlékeztem, hogy egy levágott szőke asszonyfejhez hasonló üstökös után indultam, amely időnként feltűnt az égbolton, és percekig ott ragyogott, függetlenül, hogy éjszaka volt vagy nappal.

A kereskedő lánya hetekig ápolt, majd a háborúban nyomtalanul eltűnt nagybácsija tanyájára vezetett, amit a család az én gondjaimra bízott. Kitaláltam magamnak egy nevet és egy bonyolult, ám hiteles történetet, amiből szinte semmi sem volt igaz. Úgy hazudtam, mintha könyvből olvasnám. A sok agymunkával finoman kidolgozott részleteket meg kellett jegyezmem, mert többször rákérdeztek kitalált életemre. Egyszer sem sütem fel. Mintha családregényt írnék fejben. A vándorkereskedő családja négy év után rámhagyta a házat. Akkorra már voltak hivatalos papírjaim és két életem. Két identitásom. Egy titkos és egy nyilvános. Igyekeztem észrevétlenül élni, ami többnyire sikerült is. A faluban tudták: ha szükség van rám, bármikor megkereshetnek. Néhány asszonyt leszámítva és elfeledve, senki sem élt vissza nagylelkűségemmel.

Új otthonomba érkezésem után egy fél évvel terjedt el a hír, hogy szülőfalumban megtalálták a két holttestet. A katolikus egyház sokáig titokban akarta tartani a történeteket, de a kettős dráma a nyilvánosság rejtett csatornáin kiszivárgott. A férfi ugyanis katolikus pap volt, akit

soha nem ismertem. A háború első évében került a faluba, amikor én már messze, kint a fronton voltam. A rejtélyes halálról úgy beszéltek, mint Isten büntetéséről a pap által megszegett fogadalomért. A legnagyobb kéjben sújtott le rájuk az ótestamentumi büntető Atya, és Izabell súlyos hajával fojtotta meg a bűn mocsarában tévedteket. Ötven éve naponta magam előtt látom az aranylepedőn hempergő meztelen testeket. Orromban váltakozva érzem a mezei virágillatot és a rothadó mocsárszagot, s időről időre a felhőtlen éjszakai égbolton váratlanul feltűnik a sárga üstökös. Ötven éve senkinek sem beszéltem erről. Csak hallgatom az éjszaka hangját, próbálom megtanulni a felejtést.

A ház egyik szobáját mindenféle térképpel raktam tele. Csupa ismeretlen vidék, soha nem látott városok. Úgy utazom, hogy fél évszázada egyetlen napra sem hagytam el a házat. Minden reggel tiszta fehér inget veszek magamra, mint aki ünnepre készül. Vagy az utolsó napra. A kereskedő lánya hosszú ideig hetente kijárt hozzám. Rendben tartotta a házat és a testemet. Egy ideig öbennem is kerestem a feledést, mindhiába. Nem próbáltam siettetni az időt. Amikor elkerült az álom, és ez gyakran megtörtént, hallgattam az éjszaka furcsa hangjait, amelyek a felszámolhatatlan magányról szóltak. Kérdések voltak és feleletek, végnélküli monológok, amiket soha sem lehetett megunni.

Nem szégyellem bevallani, hogy sokszor sírok. Igazából nem sikerült eldöntennem, hogy mi lehet ennek az oka. Ülök az ágy szélén szemben a tükörrel, és zokogok. A konyhában vagy a ház más helyiségében soha nem sírtam. Mindig csak a hálósobában, az ágy szélén ülve. Legtöbbször belealszom a sírásba, és olyankor már nem hallom az éjszaka hangjait, nem gondolok semmire és senkire, kivéve magamat. Az ilyen éjszakák után megkönnyebbülten ébredek, szinte súlytalannak érzem magamat. Egy ilyen könnyű reggelen a tükör előtt meztelenül állva arra lettem figyelmes, hogy elragadtatva csókolgatom saját kezemet. A gyilkos kezét. Ettől olyannyira megrémültem, hogy büntetésképpen bezárkóztam a házba, és egyhetes böjtöt róttam magamra. A böjt után éreztem, hogy megtisztultam, de egy idő után ismét elhatalmasodott bennem a bűntudat, és kezdődött minden előről. Az éjszaka hangjai, az ezerszer elátkozott üstökös, a sírás, a böjtölés.

Már van harminc éve is annak, hogy a fejemből szinte észrevétlenül kezdett csordogálni az ezüst. Előbb csak hajszálerekben, amelyek apró csermelyekké, majd patakokká olvadtak össze. És amint várható volt, ezüstitenger lett a fejem, s az apró csermelyek megjelentek a szakállamban is, mintha a tengerből szívárogtak volna le. A legszebb mégiscsak akkor volt, amikor hajszálerekben jött az ezüst, és vékony fátyolként borította be a fejemet. Ha igaz, hogy az ember hét év alatt teljesen kicserélődik, minden egyes sejtje megújul, akkor már nem is tudom, ki vagyok én. Ötven év alatt hétszer cserélődtem ki, születtem újra, és közben semmi sem változott. Ugyanazok az évszakok, ugyanaz a rettegés. Az éjszaka hangjai sem változtak, mint ahogy a sírás is visszatér, akárcsak ama fényes, levágott szőke asszonyfejhez hasonló üstökös. Az emlékek is megmaradtak, a felejtést nem bírtam megtanulni. Nem tudhatom, hogy még hány ős vár rám, de titkomat nem bírom tovább őrizni. Szálkás betűkkel teleírt lapjaimat gondosan elrejttem, és abban reménykedem, hogy amikor én már nem leszek, valaki rájuk fog találni.

Hosszú, keserves évek. Öt évtized fájdalom és bűntudat, félelem és ima, esdeklés bocsánatért, és mégis válasz nélkül kell készülnöm a halálra, ami elhozza a feledést, de azzal egyidőben az emlékezés és a jelen is megszűnik végérvényesen. Saját magam számára az egyetlen bizonyosság csak én vagyok, amint meztelenül ülök az ágy szélén és az ezüstitengerből csorognak a könnyek.